לציונות—לסוציאליזם—לאחוות עמים

על המשמר

יום ו', כ"ג בתשרי תשמ"ח, 16 באוקטובר 1987 / שנה מ"ח מס' 13470 / המחיר 1.50 ש"ח כולל מע"מ

רופאי קופ"ח יחדשו ביום א' העיצומים

מאת יוסף שמי, כתב „על המשמר"

ביום ראשון יעבדו בתי החולים „מאיר" ו„לווינשטיין" במתכונת שבת. ביום שני, בית החולים „השרון" וכן בתי החולים הגריאטרים „הרצפלד" ו„בית־רבקה". ביום ג' יהיו בעיצומים בתי החולים „סורוקה", „בלינסון" ו„תלפיה".

ממטה הפעולה של חטיבת הרופאים של קופת־חולים נמסר לכתבנו, כי העיצומים באים כתגובה לחוסר התקדמות במשא ומתן עם מרכז קופת־חולים.

במכתב ששלח יו"ר החטיבה לפרופ' דורון נאמר, כי דוברי הקופה אינם רוצים להגיע לסיכום ואף חלה נסיגה בעמדתם.

ביום ב' מכנסים הרופאים מסיבת־עיתונאים ושם יציגו את עמדתם בסיכסוך.

האמר תיווך באפגניסטן ובתמורה „קיבל" את אידה

טיסה ראשונה ישירה מבריה"מ לישראל מאז ניתוק הקשרים ■ המכובדים חיכו לאידה נודל בשדה התעופה. ההמונים — במגרשי התעשיה האווירית

אידה נודל פוגשת את אחותה אילנה, אמש בשדה התעופה (צילום: מאיר פרטוש)

מאת יוסף גלילי, כתב „על המשמר"

ראש הממשלה וממלא מקומו, שר החוץ, שרים, חברי כנסת, אסירי ציון לשעבר, משלחות ארגוני נשים, פעילי המחלקה הציבורית למען יהודי ברית המועצות, ראשי הסוכנות וההסתדרות הציונית, וקהל רב קיבלו אמש את פניה של אסירת ציון, אידה נודל, שהגיעה בטיסה ישירה ממוסקווה במטוסו הפרטי של איל ההון ארמנד האמר.

זו היתה טיסה היסטורית ראשונה ממוסקווה לישראל, מאז ניתוק הקשרים הדיפלומטיים בין שתי המדינות.

ארמנד האמר, שהיה נרגש מאוד, ציין בדבריו, כי בואו יחד עם אידה נודל לישראל זה היום הגדול בחייו.

לפני שלושה שבועות, סיפר, פנה אליו שר החוץ הסובייטי שווארנדזה וביקש ממנו לתווך באפגניסטן. „הסכמתי בתנאי שיתן לי את אידה נודל. עובדה שהיא כאן".

ארמנד האמר סיפר, כי טס לאפגניסטן. זה היה מסע קשה מאוד, מלווה יריות, אך המחיר היה כדאי.

(המשך בעמוד 4)

ולאדימיר סלפאק „יצא" לאחר 17 שנות מאבק

ולאדימיר סלפאק

מאת יוסף גלילי, כתב „על המשמר"

אסיר ציון לשעבר, ולאדימיר סלפאק ואשתו מאשה, קיבלו ביום רביעי היתרי יציאה מברית המועצות.

בשעה 17.00 התקשרו לביתם מן האוביר במוסקווה והודיעו להם לבוא לקחת גלויה. על שאלתו של סלאפק מה טיבה של הגלויה, השיבו לה זוהי גלויה עם אישור יציאה.

„ברגע שנודע לאשתו של

(המשך בעמוד 4)

סלפאק: אגיע ארצה בתוך שבועיים ימים

מאת שלי יחימוביץ', כתבת „על המשמר"

„משך כל השנים הארוכות הללו דמיינתי לעצמי את מה שיתרחש אצלנו בבית אם וכאשר תתקבל הבשורה המשמחת שוולאדימיר יכול לעלות ארצה. והנה, כשסוף סוף הרגע מגיע, אני עדיין בהלם, איני יודעת איך לעכל את הידיעה וקשה לי להאמין שזה ממשי" — אומרת הגינקולוגית אורלובסקי, גיסתו של מסורב העלייה ולאדימיר סלפאק.

בערב החג התקשר אליה לביתה בבאר־שבע סלפאק עצמו, וסיפר לה כי בכל הנראה יגיע ארצה בתוך שבועיים. אורלובסקי היא אחותה של מריה סלפאק, אשתו של ולאדימיר.

אורלובסקי, קלינאית תקשורת במקצועה, סיפרה, כי סלפאק התקשר אליה ביום רביעי בערב ובישר לה, כי לפני שעה הודיעו לו שעלייתו הותרה. לדבריו, „יימשכו סידורי העלייה כשבועיים, ומיד לאחר שיקבל את הויזה שלו דרך שגרירות הולנד, יוכל לעלות".

ולאדימיר סלפאק בן 59, הוא אחד ממסורבי העלייה הוותיקים ביותר בבריה"מ. בפסח האחרון, כאשר מלאו 17 שנה לסירוב שלטונות בריה"מ להתיר לו לעלות ארצה, שבת שביתת רעב משך שלושה שבועות. יחד עם אידה נודל, נחשב אחד המנהיגים המובילים של יהדות בריה"מ.

רשת גדולה של חברי ה„ג'יהאד האיסלמי" נחשפה ברצועת־עזה

נעצרו 50 צעירים ■ מטען נפץ נזרק לעבר הממשל — לא היו נזקים

מאת כתב „על המשמר" בדרום וכתב עתים

50 צעירים החשודים בהשתייכות לארגון ה„ג'יהאד האיסלמי", נעצרו במהלך הימים האחרונים ברצועת עזה.

בעקבות חקירתם של שבעה מחברי הארגון ה„ג'יהאד האיסלמי" (שלושה נהרגו עוד ב־1 באוקטובר, ליד מחנה הפליטים אל־בוריג', במרכז הרצועה) נערכו חיפושים.

מטען חבלה

מיטען חבלה העשוי מצינור מתכת ממולא חומר־נפץ, נזרק בחצות ליל החג האחרון לחצר מינהל הרכב הצבאי, במימשל הצבאי במרכז עזה. המטען התפוצץ והתלקח אך כיבוי מהיר מנע נזק בסדנה.

לפני כשבוע ניסו גורמים עוינים בעזה לתקוף את תחנת משטרת עזה בכיכר מרינה בעיר, וכשבועיים

(המשך בעמוד 4)

מדד ספטמבר — 0.9 אחוזים

לא צפוי פיחות לאחר תשלום תוספת היוקר

מאת כתבנו הכלכלי בירושלים, וכתבנו לענייני עבודה

כדי למנוע הצורך בפיחות בגלל התשלום הקרוב של תוספת־יוקר בשיעור של 5.5 אחוזים, מתכנן משרד האוצר לפצות את המעסיקים והיצואנים על־ידי הורדה נוספת בשיעור תשלומיהם למוסד לביטוח לאומי.

כך אמרו פקידים בכירים באוצר לכתבנו, לאחר שהתפרסם שיעור תוספת היוקר שתשולם לעובדים במשכורותיהם של חודש אוקטובר.

ביום רביעי פרסמה הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה שמדד המחירים לצרכן עלה בחודש ספטמבר ב־0.9 אחוזים. העלייה במדד הביאה את שיעור האינפלציה המצטבר מאז תשלום תוספת היוקר האחרונה ל־7.8 אחוזים. בהתאם להסכמים הקיימים בין ההסתדרות לבין המעסיקים, תשולם תוספת־יוקר של 5.5 אחוזים לעובדים.

נוסף על־כך, משרד האוצר הודיע שיעדכן את מדרגות המס, נקודות הזיכוי וקיצבאות הילדים בשיעור של 7.8 אחוזים, מלוא עליית המדד מאז שולמה תוספת היוקר האחרונה. בעיקבות זאת יעלה שכר הנטו ב־6 אחוזים בממוצע. במקרה של הכנסות גבוהות, מעל

(המשך בעמוד 2)

נהג דרס למוות קשיש בן 84 ● עמוד 24

עיתונאי הרשות: שידור הגעת אידה נודל — שבירת שביתה ● עמוד 3

רופאה בת 68 נרצחה בתל־אביב ● עמוד 2

הדרוזים מאיימים להפוך „סרבני שירות בצה"ל" ● עמוד 4

אשו"ף מתנגד לפגישת שולץ עם פלשתינים ● עמוד 3

אחרי אידה נודל — סיכוי ותפנית

אידה נודל זכתה אמש לקבלת־פנים נלהבת עם בואה לארץ, לאחר שנות מאבק על זכותה לממש את שאיפתה הלאומית. אלפי מילים כבר נכתבו על סיפורה האישי, שהפך לסמל המאבק של אישה בודדה נגד מנגנוני כוח בירוקרטים אדירים, ואין צורך להוסיף.

העם כולו משתתף בשמחת עלייתה למולדת, וכל ניסיון של חוג זה או אחר, במיוחד בעל רקע פוליטי, ל„שייך" לעצמו את נצחונה של אידה נודל, מכניס נימות צורמניות לבשורה המשמחת.

אין כל ספק, כי יציאתה של אידה נודל התאפשרה הודות למאבק כלל יהודי, אך בסיוע רב עוצמה של גורמים בין־לאומיים רבי השפעה, בעיקר מארצות הברית, אך גם מארצות אירופה. ללחץ דעת הקהל נועדה ללא ספק השפעה מכרעת, אך רק מי שאינו מבחין בתמורות המתרחשות בברית המועצות עצמה לא יודה, כי אנו עדים לשינוי משמעותי ועמוק אצל השלטונות הסובייטיים ביחס ליהודי ברית המועצות, בעיקר כלפי פעילי המאבק למען העלייה לישראל. ערב בואה של אידה נודל נתבשרנו, כי שלטונות מוסקווה העניקו היתר יציאה גם לוולאדימיר סלפאק, מדען יהודי, מסורב עלייה בעל ותק רב, ויש לקוות, כי גם אחרים כמו פרופ' לרנר יזכו בקרוב בהיתרי היציאה. התבונה הפוליטית אומרת, כי עלינו לברך גם את השלטונות הסובייטיים, ובמיוחד את מנהיגה של בריה"מ, מיכאיל גורבצ'וב, על התפנית הזאת. נכון שהם לא עשו חסד בכך שמילאו אחרי התחייבויותיהם על פי אמנת הלסינקי לכבד את זכויות האזרח, לרבות זכות היציאה מגבולות בריה"מ, אך מן הדין לציין לחיוב את השינוי לטובה.

בנקודה זו קיימת מחלוקת פוליטית בארץ. חוגי הימין מציעים לנהוג כלפי ברית המועצות כאילו דבר לא השתנה, ולנהל את המשך המאבק למען העלייה מתוך איבה פוליטית מופגנת. חללו אינם מעוניינים גם בשינוי היחסים עם ברית המועצות, ואפילו רואים „מכשול" בכינון הקשרים הדיפלומטיים בין ישראל וברית המועצות. ובכן, יהיה זה משום עיוורון פוליטי מזיק, אם נתעלם מהפשרת השלגים במוסקווה, ובמיוחד בשאלה היהודית, ולא ננסה לנצל את שעת הכושר ליצירת קשרים תקינים עם ברית המועצות. בעידן ההידברות הבין־גושית, שבעקבותיו ארצות הברית וברית המועצות ישתפו פעולה בפתרון בעיות בין־לאומיות רבות, ובכלל זה גם הסכסוך המזרח התיכוני. התבונה המדינית מחייבת קיום קשרים עם מוסקווה, שלא בהכרח צריכה להמשיך במדיניות חד־צדדית במזרח התיכון.

ייתכן שבואה של אידה נודל מבשר הגברת זרם היציאה של יהודי ברית המועצות, אך עדיין לא מובטח שרובם יעלו לישראל. זוהי היום משימה כבדה מאוד, שרק שינויים מרחיקי לכת בישראל עצמה יש בכוחם להסיט את זרם היוצאים מן המסלול המוביל לארצות הברית, לעבר ישראל.

„המשמר"

עמוד אחורי
על „המשמר"

חוכמת זקנים / תיאטרון

פסטיבל עכו נסגר, ושוב חגגה בו האווירה הפוליטית, ללמדך שאין לברוח ממנה בישראל 87'. ועל כך אמר פלוני י.ג. גוד, בעתון מדע אמריקני, בהיפוך למשפטו המפורסם של גבלס: „כשאני שומע את המלה ‚אקדח' אני שולח את ידי אל התרבות".

דוביק רוזנטל

תמונת מצב / מלחמות יהודים

טראנספר להארי קרישנה

גדי ונתן הם שני צעירים נחמדים ואנטליגנטיים. הם התגוררו בדירה שכורה בשכונה א' בבאר שבע, ובמקרה השתייכו גם לכת הארי קרישנה. דיירי הבניין היו דווקא מרוצים מן השכנים הנקיים והשקטים, שנהגו לכבד אותם במאכליהם המיוחדים.

עכשיו גדי ונתן כבר לא בבאר־שבע. הקהילייה החרדית בעיר, שלא הולכת על גדול, פשוט משום שאין לה העוצמה הדרושה — רשמה לעצמה בסיפוק הישג זעיר זה. „מגיע לי שתי נקודות", אומר לי הרב שושן תורי, חבר מועצת העיר מטעם אגודת־ישראל. „בפעם הראשונה הלכנו, קבוצת חברים מן הישיבה (ישיבת „המעיין"), בערך שנים־עשר איש, וקראנו לגדי לרדת אלינו. הוא פחד, הסכים לדבר רק מהחלון. לא רצינו לעשות לו כלום, רק להסביר לו שלאף אחד פה לא נראה שימשיכו לגור כאן. מה הם עשו? כשחילקו כרוזים, אמרתי — מילא. אבל כשנודע לי שהעניין מתחיל לעבור לילדים קטנים — תופסים ילד, מעלים אותו לדירה, רוקדים איתו לאור נרות — זו כבר כפייה. ראינו שלא עוזר, הלכנו למשכיר הדירה וגם שלחנו לו מכתב, והוא השתכנע ולא האריך להם את החוזה. הם הבינו את הרמז ועזבו את העיר".

חיה רוסיאנסקי, כתבת המקומון „כלבי", היתה האחרונה שפגשה את השניים בדירתם. היא לא הזדהתה כעיתונאית, ובאמת הלכה מתוך סקרנות. בבאר־שבע הקרתנית שניים כאלה הם עניין מרענן. התאור שלה פחות מפלגתי מזה של תורי, שנישמע כאילו השניים נהגו לפחות לשחוט ילדים רכים לפסח. „ביקשו ממני לחלוץ נעליים", היא מספרת. „היו להם המון ספרים בדירה. שניהם אקדמאיים, אחד עוזב קיבוץ. מאוד נחמדים, מאוד לא כפיתיים. נתן הוא אשף מטבח מעולה. נתן לי לטעום כמה תבשילים ממש מעניינים וטעימים. את אומרת שסילקו אותם? באמת חבל. היה ברור שהם לא מפריעים לאף אחד".

השבוע בקעה מאיתוריות של עתונאי הנגב ההודעה הבאה: „מאירגון ‚יד לאחים' מוסרים שכת הארי קרישנה סולקה מבאר־שבע". צעד קטן קדימה לקהילייה החרדית בבאר שבע, צעד קטן מפחיד לחילונים.

שלי יחימוביץ'

תפס כותרת / אריאס

פרס נובל למנהיג צעיר

אוסקר אריאס סנצ'ס, נשיאה של קוסטה־ריקה מזה 15 חודשים, זכה בפרס נובל לשלום 1987, בגלל מאמציו להשכין שלום במרכז־אמריקה, השסועה במלחמות־אזרחים מזה 10 שנים. זו הפעם הראשונה שנשיא באמריקה הלטינית זוכה לפרס הזה, ואולי היה אריאס ראוי לכך. הוא נולד ב־13 בספטמבר 1941, בן למשפחה של פוליטיקאים, שרים ושופטים, ובעלי אחוזות. בגיל 20 החל את הקריירה הפוליטית

שלו, ובמקביל טיפח את עיסוקו כפרופסור למדעי המדינה באוניברסיטת קוסטה־ריקה. הוא שימש 8 שנים שר לתכנון כלכלי בממשלות של שני נשיאים. פעמיים שימש מזכ"ל מפלגתו, „מפלגת השחרור הלאומי". הוא נחשב לאינטלקטואל, חיבר ספרים במדעי המדינה, ואחד מספריו שימש בסיס לתוכנית לפיתוח לאומי של ארצו. בעל תסותו של אריאס, הנשיא הקודם של קוסטה־ריקה, לואיס מונחה, הגדיר אותו „מופנם, מתבודד, עובד בלתי נלאה, הוגה דעות, יודע להקשיב, אינטלקטואל המתאפיין במילים מעטות ומעשים רבים". הוא הטביע במדיניות הפנים של ארצו את המשפט „יש הכרח לבנות מדינה של בעלים ולא של פרולטרים". הוא דוגל בדמוקרטיה כלכלית שתאפשר למספר רב ככל האפשר של בני ארצו להגיע לעצמאות כלכלית וחברתית. הוא נבחר לנשיאות כאשר טרם מלאו לו 45 שנה, והחל לכהן ב־8 במאי 1986. מראשית השנה נרתם במרץ למען תוכניתו להשכנת שלום בניקרגואה ובקוסטה־ריקה, בהן מתנהלת מלחמת אזרחים ממשית. למרות גילו הצעיר הצליח לתמרן, ולהשיג את הבלתי־אפשרי. ב־7 באוגוסט השנה נחתם באחד מכפרי גווטמאלה הסכם בין נשיאי אלסלוודור, הונדורס, ניקרגואה, קוסטה־ריקה וגווטמאלה, כדי להשיג הפסקת־אש לקראת שלום במרכז־אמריקה. אין ספק שמתן פרס נובל לאיש הצעיר, שהצליח לקרב את עמדות כל הצדדים בסכסוך, אשר גבה עד כה קרוב ל־100 אלף קורבנות מאז ראשית שנות השמונים בשתי הארצות, מוצדק ביותר, ויש בו עדות לנסיון להשכין שלום אמיתי לארצות מרכז אמריקה.

יהודה צוד

עורך „עמודאחורי": אפי לנדאו

בשטח / יפו

יאצק בטוקסידו ושרביט

יפו הדליקה את הפסטיבל שלה בטורי נורות שוברי אוטנטיות, ומשפחות צמאי קולטורה זרמו לעוד ערב קאמרי ניגנות. בדרך עצרו אצל אבו־לאפיה להתחמם על בייגל טרי משומשם. משה התעקש על אורנג'דה, כהרגלו, ואמהות מסורות דרשו סיבוב גלריות.

בגן „הפיסגה" הבטיחו לשעה שמונה את בר־אבא מנצח על תזמורת סימפונית, וקהל מעריצים פרש שמיכות של טריטורייה, ממתין בסבלנות.

בדקה ל... ברח מידו של ילד נרגש בלון מוכסף, ומחיאות הכפיים מנעו דמעתו. בדיוק בזמן הוא עלה עם מסך הוידאו ליושבים מרחוק, ולטוביה צפיר, שכיבר בנוכחותו, הוקצה מקום של קרוב. למה שוברט לא גמר... את הסימפוניה? נשאל הקהל על רקע היצירה, וגילגל צחוק מעונג עם הפנים אל המסך שבצד.

בשלב ב', הפך בר־אבא המחוייט ליאצ'ק המוכר, וילדים רדומים

שלמה בר אבא מתחנן לקצת יותר פורטיסימו

התחברו אל מציאות עולמם. ה„שואו" היה קצר, מאכזב, ופיות מתוחי חיוך ייחלו לעוד גלגול של פורקן. הדרן לא היה שם, והרשא התרוקן בשניות.

במורדון היציאה ביקש ילד צנום עוד אבו־לאפיה, אך נאלץ להמתין עד שיסיימו חליל הצד והנבל ניגון עריין, לא מוכר.

מסעדות הרגים המוארות קינאו בקיוסק מאולתר, שמכר נון־סטופ שלגונים ורברי משקה צוננים. הרגים נותרו בהקפאה.

כשסכך הנורות יוסר נרע, כי סוכות תם ונשלם.

אילון אלישבע

ציורמצב

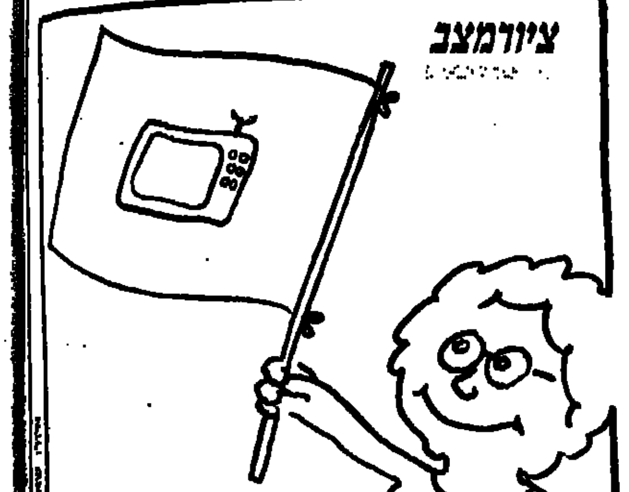

אח"מ / וודי אלן

„אהיה אב חכם"

אפשר לנחש שהוריו של סטיוארט אלן קניגסברג, כמו כל הורים יהודים, שמחים עכשיו יותר מתמיד, יותר מן הזכיות והמועמדויות של סרטי הקולנוע של בנם לפרס האוסקר. מהו פסלון מוזהב אחד לעומת תינוק בשר־ודם. וודי אלן וחברתו, גם כוכבת סרטיו בשבע השנים האחרונות, מיה פארו, עומדים להפוך אותם לסבא־סבתא. לעצם העניין, גם העובדה שהאמא קצת שיקסע לא משנה מן השמחה, נכד זה נכד.

לא שוודי אלן בור גמור בענייני אבהות ומשפחה. בתוקף היותו שותפה־לחיים של פארו (אם כי הם מקפידים להתגורר בשתי דירות נפרדות, שלו ושלה), הוא עוזר לה לשים עין ולב לשמונת הילדים (חלקם מאומצים) שלה, אבל עכשיו, ככה במפתיע, בגיל 51, הוא עומד להיות אבא. „אני מסתדר נהדר עם הילדים, אבל אני לא סובל את חיות הבית של מיה, „מודה אלן. „ההריון לא היה מתוכנן, זו הייתה הפתעה גדולה. אנחנו מאושרים. אני בטוח שאהיה אב חכם, נדיב, פתוח, ליברלי, בקיצור, לא פחות מאבא מושלם."

את זה הוא אומר עכשיו, כשנן. לפני זמן לא רב, עוד אפשר היה לקרוא הצהרות אחרות כמו: „לא אכפת לי אם לא יהיה לי יורש, זה לא חשוב לי. זה לא אושר עילאי להביא ילד לעולם כפי שהוא נראה כיום, בעיקר כשיש מיליוני ילדים חסרי־בית. לדעתי, בני־אדם צריכים להפסיק להתרבות, לפחות למשך שנים אחרות, ולאמץ את כל הילדים חסרי הבית." או הוא אמר, ביג דיל.

עומר זן

קטלוג / ראו אור

סקס בברית־המועצות

סיפורת

● קרלין קון: „כמו בתוך ראי"; מאנגלית: מרים ענבר; הוצאת מטר.

● טל גבע: „שממית בהיכלי חלם"; ספרית פועלים.

● אהוד יורם: „שלג באשקלון"; סיפורים ורשימות מסע; ספרית הפועלים.

עיון

● מרק פופורסקי: „הוא והיא והמשטר הסובייטי"; סקס בברית המועצות; מרוסית: נסים אלמוג וברוניה בן־יעקב; עידנים / ידיעות אחרונות.

● מכס מנהיימר: „יומן מאוחר", עדויות מטרזינשטדט, אושוויץ, וורשה ודאכאו; ספרית פועלים / מורשת.

● משה פורת: „באמונה בחסד וברחמים"; על מצעד המוות למאטהאוזן; ספרית פועלים / מורשת.

● סא"ל ישי קורדובה: „מדיניות ארה"ב במלחמת יום הכיפורים" מערכות/סדרת מרכז כובד.

● ג'י.פ.צ. פולר: „מלחמת העולם השנייה"; תאור מהלכי המלחמה מראשיתה ועד סופה; מערכות.

● משה פרלמן: „דוד בן גוריון"; מבוסס על שיחות שקיים המחבר עם בן־גוריון; זמורה, ביתן — הוצאה לאור.

● ברוריה טל: „דייטת הצירופים"; דייטה אחת עם צירופים שונים; זמורה ביתן — הוצאה לאור.

● רחל גורדין: „העמוק אוהב את המסכן"; רשמי מסע; הוצאת מסדה.

ילדים

● דינה בן־שחר: „אורן גולד אח והוא לא שמח"; איור: איריס שביט; הוצאת מסדה.

● יעקב שביט: „ילד מפתח"; איור: אבנר כץ; הוצאת מסדה סדרת שעת קריאה.

● שלמה טנאי: „גם גדולים היו קטנים"; איור: יפה סלקה; סיפורים מאחורי השירים; עידנים / ידיעות אחרונות.

רעל / נקש

— כן, לכנסת!

הרעיון להריץ את ויליאם נקש לכנסת, אינו גואל כל־כך כפי שהוא נראה ממבט ראשון, ויש בו אפילו קורטוב של מחשבה יוצרת.

ראשית, יש לקבל בברכה את ניפוץ הנורמה, שרק גנבים פשוטים, נוטלי ומקבלי שוחד, יכולים להימנות על נבחרי הציבור, ואילו רוצחים סתם ושודדי דרכים מנועים מכך. מה שהיה טוב בשנות השמונים, שוב אינו מתאים למציאות המתקדמת לקראת המאה ה־21.

שנית, יש לזכור כי אוכלוסית המדינה, בניגוד לזו של הכנסת, מגוונת ביותר ובעלת צרכים מורכבים.

הסטאטיסטיקה יודעת לספר כי לכל אדם שלישי במדינה יש תיק פלילי, כל חמישי הינו חוזר בתשובה וכל אזרח שביעי הינו עולה חדש או תושב חוזר. בחירתו של נקאש לכנסת, תיתן ייצוג הולם והסכוני לאוכלוסיית העבריינים, החוזרים בתשובה והעולים החדשים מארצות הרווחה כאחד. במקום שכל סקטור ישלח נציג בנפרד, יש לפנינו דוגמא לתהליך ייעול פרלמנטרי, שאנו יכולים לחיות רק גאים בו. רכישת מקצוע אזרחי נוסף, כמו עורך־דין, עובד מדינה, שליח סוכנות וכדומה, תאפשר לוויליאם להרחיב את רשת מיוצגיו בכנסת הבאה.

רק בתחום הכדורגל לא הייתי מייעץ לו לנסות להשתלב. מאוד אפשרי, כך לפחות נראה לי, שבמסלול ההרצה לכנסת בתחום הכדורגל, כבר יש מועמדים.

לזר

אידה נודל וכלבה סיזר, על כבש המטוס בשדה התעופה לוד (צילום: מאיר פרטוש)

5000 בני אדם קיבלו את אידה נודל בשירה אדירה

מאת יוסף גלילי, כתב "על המשמר"

עם הגיעה של אידה נודל לעצרת ההמונית במגרשי התעשייה האווירית, התקבלה בהתרגשות רבה ובשירה אדירה.

בעצרת, שאורגנה על ידי "נשים למען אידה נודל" והמועצה הציבורית למען יהודי ברית המועצות, השתתפו כ־5000 בני נוער, גברים ונשים חברי קיבוצים, דתיים וחילוניים.

"אני מתרגשת מאוד מקבלת־פנים כזו חמה ולבבית" — אמרה אידה והודתה לממשלות ישראל, ארצות הברית ולכל העמים החופשיים שפעלו "למען שיחרורי ולמען יהודי ברית המועצות. המאבק נמשך עד שכל יהודי יהיה משוחרר ויוכל לבוא לישראל".

את העצרת הינחה אברהם הרמן, נשיא המועצה הציבורית למען יהודי ברית המועצות.

נשאו דברים רעיה יגלום; חיים אהרון, יעקב צור, עקיבא לוינסקי וג'יין פונדה. נעמי שמר קראה שיר שהקדישה לאידה נודל ואף שרה אותו.

שרל'ה שרון ניצחה על שירה בציבור לפני תחילת העצרת ובסיומה.

מזג אוויר

הטמפרטורות: ירושלים 16 עד 26, תל־אביב 20 עד 28, חיפה 21 עד 28, רמת־הגולן 16 עד 27, נהריה 22 עד 28, טבריה 19 עד 32, נצרת 18 עד 27, עפולה 19 עד 29, השומרון 18 עד 28, נמל התעופה לוד 18 עד 28, יריחו 19 עד 33, עזה 20 עד 27, באר־שבע 18 עד 29, אילת 22 עד 33 מעלות.
(עתיים)

המשכים

לא צפוי פיחות

(סוף מעמוד ראשון)

ל־4000 ש"ח, תגיע התוספת לשכר נטו לכ־7 אחוזים.

פקידים באוצר אמרו לאחר פרסום המדד, שלאחר כל ההורדות שהיו לאחרונה בחובת התשלום של המעסיקים לביטוח הלאומי, נשאר שיעור התשלומים שלהם כ־3.5 אחוזים, לעומת כ־15 אחוז לפני שנה. באוצר מתכוונים להוריד הורדה נוספת תשלומים אלה, כדי לפחות את המעסיקים על תשלום תוספת היוקר.

עליית המדד בחודש האחרון הביאה את מדד המחירים לצרכן ל־181.3 נקודות על בסיס 1985 — 100. מאז תחילת השנה עלו המחירים בכ־11.2 אחוזים. אם קצב זה יישמר עד לסוף השנה, תסתיים 1987 עם אינפלציה מצטברת של כ־15 אחוז.

אבל במשרד האוצר כבר ציינו שהם מצפים שהשנה תסתיים עם אינפלציה של כ־19 אחוז. באוצר הופתעו לטובה מהמדד מאחר שקודם־לכן העריכו שהוא יעלה בכ־1.2 אחוזים בחודש ספטמבר. פקידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה אמרו ביום רביעי, שאם גורמי עונתיות הפועלים בדרך־כלל באוקטובר יפעלו גם השנה, הרי שבחודש זה צפוייה עלייה גבוהה יחסית במדד. באוקטובר בדרך־כלל יש עליות במחירי ההלבשה וההנעלה ופירות וירקות. אם השנה יתנהגו מחירים אלה כמו ב־1986, הרי הם יתרמו כאחוז לעליית המדד. נוסף על כך, תשלום תוספת היוקר יביא באופן אוטומטי לעלייה נוספת במדד בשיעור של 0.6 אחוזים.

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה פירסמה ביום רביעי גם את מדד המחירים הסיטונאיים, אשר עלה כ־1.2 אחוזים. יש לציין שבתשעת החודשים הראשונים של השנה עלה מדד זה בכ־15.5 אחוז לעומת עלייה של 11.2 אחוז במדד המחירים לצרכן.

"עליית המדד בשעור של 0.9 אחוזים עדיין אינה מבשרת את האביב הכלכלי הישראלי. זהו מדד גבוה יחסית בהתחשב ביעד הלאומי להגיע לאינפלציה חד־ספרתית של פחות מ־10% לשנה" — אמר מ"מ מזכ"ל ההסתדרות, חיים הברפלד, בתגובה על עליית המדד.

לדבריו, אינפלציה חד־ספרתית היא התנאי ההכרחי להתמודדות משק הישראלי עם מדינות מערביות עימן יש לישראל קשרי סחר.

הברפלד התייחס לנתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה וציין, כי הוכח שוב שמחירים ושירותים הניתנים לשליטה ופיקוח ישיר של הממשלה, הם שגרמו להתייקרות משמעותית שהשפיעה על עליית המדד. הוא ציין במיוחד את השפעת החינוך והבריאות על המדד.

"אם הממשלה רוצה בתום־לב להדביר את האינפלציה ולמנוע התייקרויות, עליה להדק את הפיקוח על המוצרים ולחדול מהמדיניות הליברלית של הפשרת מוצרים מפיקוח בטרם עת", אמר הברפלד.

מדד ספטמבר מוכיח שהיציבות שחושגה במשק היא עדיין סבירה וכי רמת האינפלציה השנתית הנוכחית היא עדיין גבוהה מזו המקובלת במדינות מערביות אחרות אמר דן גילרמן, נשיא איגוד לשכות המסחר, בתגובה על פרסום מדד המחירים לחודש ספטמבר.

לאוטמן הוסיף, כי עם תשלום תוספת היוקר הקרובה תישחק כדאיות היצוא הנמצאת כבר כיום ברמה נמוכה, וכי אם לא ימצא פתרון לבעייה זו, ימשיך קצב היצוא להיות ברמתו הנמוכה. לאוטמן חזר על תביעתו מהממשלה לפעול באמצעים שונים כדי לעורר את היצוא התעשייתי.

"על המשמר" עתון יומי

המו"ל: עתון וספר בע"מ
עיתון מפלגת הפועלים המאוחדת
עורך ראשי: מארק גפן
עורך משנה: ישראל זמיר
מרכז המערכת: רוביק רוזנטל

המערכת והמנהלה: רח' חומה ומגדל 2, תל־אביב טל. 378833
חשבון בבנק הדואר 3־43360־4
המען למכתבים: שירות שק־דואר נעל ת"א 61999
"AL-HAMISHMAR"
(The Daily Guardian) 2, Choma Umigdal St Tel-Aviv 67771 Phone 378833 Telex 341652
סניפים: ירושלים 94622 רח' בן־יהודה 2, בניין סנסור חדרים 102־121, טל' 3־213161. המען למכתבים: ת"ד 1216 ירושלים 91008. חיפה: 33134 רח' פבזנר 17, טל' 673673. המען למכתבים: ת"ד 4007 חיפה 31040.

גופת רופאה שנרצחה נמצאה בסוכה בת"א

נעצר חשוד ברצח ■ התחולל מאבק

מאת זהבה מוזס, כתבת "על המשמר"

ערבי בן 46, תושב כפר ליד עפולה, נעצר אתמול כחשוד ברצח הרופאה ד"ר מרים וילומובסקי בתל־אביב, מספר שעות לאחר גילוי הגופה.

גופתה של ד"ר מרים וילומובסקי, בת 68, רופאה למחלות פנימיות וילדים, נמצאה אתמול בבוקר על־ידי שכן, בסוכה הנמצאת בין חצרות בתים מספר 194 ו־196, ברחוב ארלוזורוב בתל־אביב, על גופה נמצאו סימני אלימות רבים.

"לא שמענו שום דבר ולא ראינו שום דבר", אמרו אתמול שכניה הנדהמים של הנרצחת, שסרבו בכל תוקף להזדהות. "כל הזמן יש רעש וצעקות בלילה. הזונות תפסו לנו את הרחוב והחצרות וכל לילה שמח. כבר גרשו אותן פעם אבל הן חוזרות, ומי יכול לשמוע משהו ברעש כזה?"

גופתה של ד"ר וילומובסקי המתגוררת בגפה בבית הדירות מספר 194, נמצאה כשהיא מוטלת על גבה בסוכה קטנה של כ־2 מטר מרובע שקירותיה מכוסים בסדינים לבנים ועליהם מונחים דיקטים.

על־פי הממצאים שנמצאו מפוזרים בחצר מניחים, כי ייתכן והתחולל מאבק בין הנרצחת לתוקפה או שהגופה ניגררה על־ידי הרוצח לסוכה, לפתות מהכניסה לחצר הבית.

בדרך לסוכה נמצאו מפוזרים נרתיק מפתחות ארום, זוג סנדלים לבנים בעלי עקב רוקי מגומי ותיק־יד של הנרצחת. כן נמצא ליד פחי האשפה בחצר מתוך מוכתם. גופתה של הנרצחת נמצאה כשהיא מוטלת על גבה וכולה, בעיקר הראש, מכוסה בסימני אלימות שנגרמו ממכות מכשיר קהה. נבדקת גם האפשרות לאלימות מינית.

ד"ר מרים וילומובסקי חיה בנפרד מבעלה, עורך־דין חיים וילומובסקי, המחזיק משרד בבית מגוריה. לשניים בת ובן בגילאי 28 ו־30.

חקירת הרצח הופקדה בידיו של רפ"ק פייבל לבון מהיחידה לבילוש נושאי ביחידה המרכזית של מחוז תל־אביב. אחר־הצהריים עצרה המשטרה חשוד במעשה והוא יובא מחר להארכת מעצרו.

ביום א' כ"ה בתשרי תשמ"ח 18.10.87 בשעה 15.30
נעלה לקיברו של בננו
מרדכי גרינברג
אשר נפל במלחמת יום הכיפורים
ונתייחד עם זכרו
המשפחה וקיבוץ זיקים

ביום ראשון 18.10.87 בשעה 15.00
תיערך בבית העלמין של שער־העמקים אזכרה לבתנו
רויטל ברנד ז"ל
במלאת שנה למותה
המשפחה
וקיבוץ שער־העמקים

ביום השלושים למותה
של חברתנו היקרה
קטיה ארן ז"ל
נעלה לקברה לגילוי המצבה ונתייחד עם זכרה
ביום ראשון 18.10.87, בשעה 16.00
המשפחה
ובית מעברות

ביום השלושים למותו של חברנו היקר
אליהו דניאל ז"ל
נעלה לקברו לגילוי המצבה ביום שני 19.10.87, בשעה 15.30
בשעה 16.30 המשפחה ומוקירי זכרו מוזמנים
למועדון לחבר להעלאת זכרו
המשפחה
ובית מעברות

במלאת 14 שנה
לנפילת בננו וחברנו
זאביק אורפז ז"ל
במלחמת יום הכיפורים
נתייחד עם זכרו ביום ראשון כ"ה בתשרי 18.10.87 בשעה 15.00
בבית הקברות של הקיבוץ
המשפחה
וקיבוץ שמיר

אנו מודיעים בצער על פטירתו של
אליהו נוסבלט
ומשתתפים באבלן של ויקי וברכה ומשפחותיהן
ההלוויה תערך היום יום שישי, ה־16.10.87,
בשעה 13.30 בקיבוץ רמת השופט
המשפחה
וקיבוץ רמת השופט

עם משפחות אלפא ואור
על מות
ד"ר אברהם אלפרוביץ
אחיו של חנן אלפא ז"ל
משתתפים בצער
ההלוויה ביום שישי 16.10.87 בשעה 11.00 בקיבוץ בית־זרע
קיבוץ בית־זרע

ביום השנה לפטירתו של בעלי היקר וידידנו
נחום ליאון פרידלס
נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו
בקיבוץ גלאון, ביום שני, 19.10.87, בשעה 15.00
אשתו מרים פרידלס
וקיבוץ גלאון

אש"ף מתנגד לפגישת שולץ מחר עם אישים פלשתינים

ייתכן שתומכי ירדן יבואו לפגישה ותומכי אש"ף יחרימו ● שולץ ואנשיו דואגים לשמור על פרופיל ציפיות נמוך מהביקור

מאת כתבנו בארה"ב, ודליה שחורי, פנחס ענברי

וושינגטון. — באווירה של ציפיות נמוכות וראייה שגרתית של ביקורו באזור, קיים אתמול מזכיר המדינה האמריקני, ג'ורג' שולץ, מסיבת עיתונאים בוושינגטון, ואמר כי לא יתערב בבעיות הפוליטיות הפנימיות של ישראל.

הוא מסר, שעות ספורות לפני צאתו למסע במזרח התיכון, כי היו באחרונה כמה צעדים חשובים בתהליך השלום וכי הוא בא לחדש מגעים, ולבדוק אם יש אפשרות להתקדם הלאה.

בתשובה לשאלה על מעשי האלימות באזור בימים האחרונים, אמר שולץ, כי בכל פעם שיש ניסיון להתקדם — מנסים אוייבי השלום ליצור אווירה נגדית. הוא אמר, כי ארה"ב גורסת תמיד שהפלשתינים צריכים להיות שותפים למו"מ, וכי יש להם דרישות לגיטימיות, אולם עדיין אין הוא רואה את הפלשתינים מוכנים בתור כדי להכיר בישראל.

שולץ אמר, כי בביקורו ייפגש גם עם מנהיגים פלשתינים, אולם לא הוא ולא פקידים במשרדו היו מוכנים אתמול לנקוב בשמותיהם.

הפגישה בין שולץ לבין האישים הפלשתינים נקבעה למחר ב־6.00 בערב, אבל ספק אם תצא אל הפועל. האגף השמאלי באש"ף פרסם הודעה ובה הרתיע את המוזמנים מלבוא לפגישה, וכעת עסוקים המוזמנים מלברר אם האגף הימני באש"ף פוסל אף הוא את הפגישה.

על ההודעה האוסרת את המפגש, חתמו סגנו של עפאת, אבו אייאד, וסאלח ראפת מן "החזית העממית."

לכתבנו נודע, כי הוזמנו שמונה אישים מן האגף המתון באש"ף ומתומכי ירדן המתונים, שאינם שותפים למדיניות הנוכחית של ירדן בשטחים: רק היום, ואולי אפילו ברגע האחרון ממש, ייקבע סופית אם תצא הפגישה אל הפועל.

מכל מקום, הכינו תומכי אש"ף למפגש תזכיר ובו הם קובעים שוב את בלעדיות אש"ף כייצוג הפלשתיני, קוראים לוועידה בין־לאומית, ומוחים על סגירת משרדי אש"ף בארצות־הברית.

"המוסדות הלאומיים", המייצגים את תומכי אש"ף בשטחים הכריזו למחר שביתה נגד ביקורו של שולץ. השביתה הזאת גם נועדה להרתיע את המוזמנים מלבוא לפגישה.

כתב עת"ם מוסר, שאישים מהשטחים המזוהים עם תומכי ירדן ייפגשו עם שולץ ואילו אישים המזוהים עם אש"ף יחרימו את הביקור. בראש אנשי הציבור מהשטחים, שייפגשו עם שולץ, יהיה ראש עיריית עזה לשעבר, ראשד אישאווה, הנחשב ל"שגריר" הבלתי רשמי של ירדן בשטחים. פקידים במחלקת המדינה הסתייגו מפירסום ב"וושינגטון פוסט", על פיו יציע שולץ פתרונות ביניים של "יתר־אוטונומיה" בגדה. הם אמרו, כי אלה רעיונות שמפיצים אנשיו של ראש הממשלה שמיר, וכי שולץ יהיה מוכן לשמוע כל רעיון, אולם אין לו כל מחוייבות לרעיונות של הסדרי־ביניים.

שולץ שיבח בדבריו את המלך חוסיין, וכמוכן אמר כי ירצה לברוך את תכנית שמונה הנקודות של פרס, אך כאמור טרחו שולץ ואנשיו להסיר כל רושם של פריצת דרך קרובה.

שולץ ייפגש בארץ עם אידה נודל וישתתף בטכסים בהם יוענקו לו תארי דוקטור כבוד.

על סמך שיחות עם מקורות אמריקניים סבורים בירושלים, כי שולץ יציע לישראל, ירדן ומצרים להמשיך את השיחות בוושינגטון, לשם תשגר כל מדינה את נציגיה בנפרד לשיחות מקדימות. כן סבורים, כי אחד הרעיונות ששולץ יעלה כאן, כדי לעקוף את הוועידה הבינלאומית, הוא — קיום שיחות בינלאומיות מקדימות, שלאחריהן ייפתח משא ומתן ישיר בין הצדדים.

מטרייה בינלאומית?

שולץ ושמיר בביקורו של ראש הממשלה בארה"ב ב־83'

סגל השגרירות בוושינגטון מתלונן נגד הציר, עודד ערן

מאת כתבנו בארה"ב

וושינגטון.— מתיחות רבה שוררת בימים האחרונים בשגרירות ישראל בוואשינגטון, על רקע מריבות בין פקידים בשגרירות, לבין האיש מספר שניים בה, הציר המדיני עודד ערן.

ערן, הנחשב לאיש החזק של השגרירות, בעל קשרים מצוינים בקונגרס ובמחלקת המדינה, נתקל בתרעומת קשה מצד הסגל המדיני של השגרירות, הטוען כי ערן פולש לתחומים של הכפופים לו, מקיים פגישות עם אישים בוואשינגטון בלי לדווח עליהן ומנהל מערכת של יחסי אנוש קשים עם עובדיו.

במשך הזמן, החלו כמה מאנשי הסגל המדיני של השגרירות לנסח מכתב למשרד החוץ בירושלים, ובו תלונות קשות על ערן. כמה מן האנשים כבר נפגשו בעניין עם השגריר משה ארד והביעו באוזניו תרעומת על יחסי העבודה עם הציר המדיני.

שגרירות ישראל בוואשינגטון סובלת כבר חודשים ארוכים ממורל נמוך בשל תחושה קשה של ירידת מעמדה. הדברים באו לידי ביטוי בתקופה הממושכת שבה היה השגריר הקודם מאיר רוזן מועמד להחלפה ולא היה למעשה שגריר ישראלי בוואשינגטון.

כבר בתחילת כהונתו של ארד, ספגה השגרירות מכה ליוקרתה, כשהתברר כי ח"כ שמחה דיניץ ביקר בחודש שעבר את שולץ בשליחות שר החוץ, בלי לבקש מהשגריר כפי שנהוג, שייצטרף לפגישה.

תופעות אלה גרמו לאווירה קשה בין השגרירות לבין משרד החוץ, אשר באו לידי ביטוי בעת ביקורו של שר החוץ פרס בוואשינגטון. בשעת תדרוך שנתן השגריר ארד לעיתונאים ישראלים בניו־יורק במהלך הביקור, תיקן אותו עוזרו של שר החוץ, ד"ר נמרוד נוביק, פעם אחר פעם בצורה מביכה ביותר.

יומיים לפני פתיחת הביקור התגלע ריב מילולי חריף ומביך בין ד"ר נוביק לבין הציר ערן בעת סמינר במכון מחקר וואשינגטוני המקורב לשדולה הפרו־ישראלית.

השגריר ארד והציר ערן, יצאו את ארה"ב כודכן לארץ, לרגל בואו של שולץ.

אליזבט ה־2 קיבלה בצער את פרישת פיג'י מחבר העמים

ואנקובר. — אליזבט השנייה, מלכת בריטניה, קיבלה את התפטרותו של המושל הכללי של פיג'י.

בהודעה מטעם חצר המלכות צויין, כי התפטרותו של המושל הכללי ראטו סיר פאנאיה גאנילאוי, נתקבלה בצער.

ההודעה פורסמה בתקופת ועדת הפיסגה של חבר העמים הבריטי בוואנקובר, בעקבות חודשים של עימות חוקתי בפיג'י, ועם הצהרתו של הקולונל סיטיווואן ראבוקה, כי פיג'י הפכה לרפובליקה. כזכור, ערך הקולונל ראבוקה ב־25 בספטמבר, הפיכה צבאית שנייה תוך חודשיים.

"המלכה מסכימה כי בידי העם של פיג'י נתונה ההחלטה על עתידו, והיא נושאת תפילה ששלום ישרור בין אנשי כל הנוגעים באותה מדינה", נאמר בהודעה המלכותית.

מצד אחר צויין בהודעה, כי "הוד מלכותה מצטערת צער רב על כך כי כפיפותה של פיג'י לכתר תבוא לקיצה, מבלי שניתנה לעם בפיג'י ההזדמנות להביע את דעתו בעניין זה".

הכרזת פיג'י לרפובליקה שמה קץ לכפיפות המדינה לכתר הבריטי, ואף שמה קץ באורח אוטומטי לחברותה של פיג'י בחבר העמים. פיג'י אומנם יכולה לבקש להתקבל מחדש לחבר העמים, אולם בשעה זו תיתקל בקשה כזו בהתנגדותם של כמה וכמה מן המדינות החברות. (עי"ר)

● חילופי אש כבדים ממקלעים התפתחו אתמול סביב מחנה הפליטים שאתילה שבביירות. גבר אחד נהרג וארבעה אחרים נפצעו, כאשר לוחמי תנועת "אמל" השיעית, הצרים על המחנה, פתחו באש לעבר הכוחות הסוריים הפרוסים שם. (עי"ר)

כוח צה"ל הרג מחבל במורדות החרמון

מאת יהודה צור
כתב "על המשמר"

כוח צה"ל הרג מחבל בגזרה המזרחית בדרום לבנון, סמוך לחצות שבין יום שלישי לרביעי.

כוח צה"ל שהיה באזור הכפר שבא, במורדות המערביים של החרמון, הבחין בדמויות הנעות דרומה. הכוח פתח לעברם באש. בסריקות שנערכו לאחר מכן התגלתה גופתו של מחבל ולידו נשקו האישי, מחסניות ואפוד מגן.

הקרב התנהל בשטח טופוגרפי קשה, סלעי ומבותר. נראה שהחוליה היתה בדרכה לבצע פיגוע באזור הביטחון נגד צה"ל או צד"ל. התקרית אירעה לא רחוק מהמקום שבו, לפני כמה שבועות, נהרגו שלושה חיילי צה"ל בהיתקלות עם חוליית מחבלים. לכוחות צה"ל לא היו נפגעים.

● מת הקונסול הכללי האוסטרי

ד"ר יעקב ברנר, קונסול כללי כבוד של אוסטריה בישראל, מת השבוע בגיל 85 שנה.

נספח העתונות בשגרירות אוסטריה, קונראד קובאר, מסר, כי ד"ר ברנר, יליד בוקובינה, כיהן מאז 1954 כקונסול כבוד.

עיתונאי הרשות השובתים: שידור בוא אידה נודל — שבירת שביתה

גם בסוף שבוע זה יושבתו כל השידורים ● צבן: סירוב האוצר מכשיל כל פתרון

מאת אתי רינאל, כתבת "על המשמר"

השבתת הרדיו והטלוויזיה תימשך גם בסוף השבוע הקרוב. פגישה שהתקיימה בערב החג, בין הנהלת רשות השידור ונציגי עיתונאי הרשות השובתים, ביוזמתו של הממונה הא"צי על יחסי העבודה, נחמן אי"י, הסתיימה בלא כלום.

השובתים גם האשימו את אורי פורת ב"שבירת שביתה", בגלל שידור בואה של אידה נודל בערוץ השני.

הנהלת רשות השידור עמדה על הצעת האוצר לתוספת של 75 ש"ח לחודש, כפי שאושרה במגזר הציבורי כולו. בתגובה הציעו העיתונאים חמש הצעות אלטרנטיביות, שכללו את הצמדתם לשכר מנכ"לי משרדי הממשלה, שבתמורה לה, יוותרו על דרישתם להצמדתם לשכר העיתונאים בעיתונות הכתובה.

"כל הבכירים, כולל השובתים. השרים, הח"כים ומבקר המדינה, אינם מסתפקים בתוספת של 75 שקל בלבד, אלא יזכו בהעלאה של כ־20%. ולכן, לא נותר לנו אלא להודיע, כי ברגע שתוגבל תוספת השכר של הבכירים הנ"ל, נחזור לעבודה תקינה ללא שום תמורה נוספת" — אמר אתמול דובר מטה השביתה, צבי גורן.

פורת: זכות הציבור לדעת

במכתב חריף למנכ"ל רשות השידור, אורי פורת, מחו אתמול השובתים על ההיתר שנתן המנכ"ל לערוץ השני לסקר בואה של אידה נודל ארצה בשידור ישיר, בלא שביקש ממטה השביתה לקיים את השידור האמור. "אנחנו רואים בזה צעד של שבירת שביתה, שהוא חמור מאוד מצדו של מי שהצהיר שהוא איננו שובר שביתות. ואם ברצונך למנוע החרפה בסכסוך אנחנו מציעים כי תיזהר מנקיטת צעדים דומים" — אמרו השובתים.

בתגובה אמר אתמול פורת, כי העיתונאים המניפים את דגל חופש הביטוי וזכותו של הציבור לדעת, אינם יכולים למנוע את החופש הזה מגורמים אחרים. "מי שמסוגל לשדר על־פי חוק בערוץ השני — לא אני אמנע זאת ממנו. שבירת שביתה פירושה הפעלת המערכת על־ידי עובדים חיצוניים. ואילו מתן היתר חוקי לשידור בערוץ שאיננו שייך לעובדי רשות השידור, אין בו משום הפרת שביתה" — אמר פורת.

מחאה לאולפני הרצליה

השובתים מחו גם בפני אולפני הרצליה, שביצעו את השידור עבור הערוץ השני, על "החריגה מעבודתם השוטפת, הכוללת בדרך־כלל הקלטתן של תוכניות שידור ולא חדשות". בתגובה הציע מנכ"ל אולפני הרצליה את ביטול השידור תמורת סכום של 3,500 דולר' — הצעה שנדחתה על־ידי העיתונאים.

אמש נמסר, כי איגוד עיתונאי ישראל ינקוט בצעדים כנגד כל מי שיתן ידו להפרת השביתה, כולל אולפני הרצליה.

אין תזוזה גם בלימודית

גם פגישה נוספת, שהתקיימה ערב החג, בין ועד עיתונאי הטלוויזיה הלימודית ונציגי הנהלתה — לא העלתה דבר. בעקבות זאת נמנעה הקלטת "מוסף המוספים", ששידורו היום ב־16.00 יבוטל. יחד עם זאת שוקלת הנהלת הלימודית את הקדמת פתיחת המו"מ עם העיתונאים ליום א', מה שימנע את השבתת שידורה של "ערב חדש".

צבן: דיון בכנסת

יצחק שור, כתבנו בכנסת, מוסר, כי חה"כ יאיר צבן (מפ"ם) תובע לדון במליאת הכנסת בשבוע הבא בהשבתת שידורי הרדיו והטלוויזיה.

בדברי ההסבר כתב צבן, כי "סירובו העיקש של שר האוצר לדון בתביעות העיתונאים ברשות השידור, אשר הוגדרו כצודקות גם בידי הנהלת הרשות, הוא המכשיל כל פתרון. מי שמסרב לדון עם עיתונאים ששכרם הבסיסי עומד על 700 ש"ח, מפגין לא רק אלימות חברתית אלא גם קוצר ראות ניהולי. שכר נמוך זה הוא הקובע את הפנסיה שיקבלו עובדים אלה בעתיד."

קרן א.מ.י. לאמני בימה
הודעה על אסיפה כללית של חברי ועמיתי הקרן

ניתנת בזה הודעה כי ביום חמישי 22 לאוקטובר 1987 בשעה 12.30 תתקיים במשרדה הרשום של האגודה בשדרות רוטשילד 50, תל־אביב, אסיפה כללית שנתית של חברי ועמיתי האגודה, (אסיפה נדחית מיום ה' 3.9.87).
על סדר יומה יעמדו הנושאים הבאים:
1. דוחות כספיים לשנת 1986.
2. שונות.

הוועד המנהל

קיבוץ ברקאי
מחפש
אחות מוסמכת
מגורים במקום
טלפון: 06־378586־8 עד 14.00

קיבוץ בחוף הכרמל
מחפש מלווה
לנערה בת 14
עם קשיי התנהגות
הליווי כולל לינה בקיבוץ
להתקשר בין השעות
8 עד 14.30 לטלפון:
06־395358
ומ־17.00 עד 23.00 לטל':
06־395255

שבועון צעיר
השבועון האידיאלי לגילאי 8־13
מומלץ ע"י משרד החינוך
להשיג בדוכני העתונים
1.80 ש"ח בלבד!

אמא
על העיתון שלך את
לא מוותרת
ומה איתנו?

הקיר שומע

צילום: אנריה מרוסמן

כלא פרעה, בית המעצר של השטחים, עלה לכותרות לפני למעלה משנה, כשהוזכר בדו"ח אמנסטי כ"מתקן כליאה בלתי אנושי" ■ אילן (שם בדוי) שובץ שם לפני כחודש לשירות מילואים. ראה התעללויות, עונשים ממושכים, הטלת העבודות ה"שחורות" על הפלשתינים ■ "כלא פרעה מצמיח בין חומותיו דור חדש של מחבלים", הוא אומר ■ עדות ראייה

אבי בניהו

כלא פרעה, בית המעצר של השטחים, עלה לכותרות לפני למעלה משנה, עת הוזכר בדו"ח אמנסטי כ"מתקן כליאה בלתי אנושי". אנשי אירגון אמנסטי של האו"ם גבו עדויות מעצירים פלשתינאים תושבי השטחים, שבילו במקום הזה

טיול יומי בחצר הכלא

צילום: דובר צה"ל

ליד טובס (שכם) תקופת מעצר עד למשפטם, שנמשכה לעיתים שבועות ולעיתים חודשים. לאחר פירסום הדו"ח בעולם, באה ההכחשה של צה"ל המופקד על המתקן. לקחו צלמים לסיור בכלא ובעיתונים של יום המחרת הופיעה תמונה כמעט אחידה של עצורים (לאו דווקא הקטינים שבהם) כרביצה פסטורלית בחצר הטיולים של המתקן.

"אילן" (שם בדוי, השם המלא שמור במערכת), איש מילואים מהשורה, שובץ לפני כחודש לשירות מילואים בכלא פרעה. אילן מעיד על עצמו, שתקופות המילואים ששירת בשטחים כבר לא יכולות לחדש עבורו דבר ובכל זאת אינו יכול לשתוק. אילן, איש פוליטי באופיו, קובע שכלא "פרעה" שבשטחים הינו "בית־ספר למנהיגות העתידית של אש"פ בחסות צה"ל".

איש המילואים מביא עדות ראייה מתוך חומות המתקן הצבאי, המחזיק צעירים לתקופות של שבועות וחודשים. אכן, אין כאן כל חדש, אבל כשמדברים על עלייה בפגועים, על דור חדש של מתנגדי הכיבוש בשטחים ועל פיגועים ב"יוזמה מקומית", אפשר להציג את כלא פרעה (על־פי אילן) כאחד הגורמים. עדות ראייה מכלא פרעה. מונולוג.

הפלשתינים מנקים

"אפתח דווקא בטבח של הכלא, ערבי מהכפר הסמוך, וזה דווקא לטובה כיוון שהאוכל הוא מצויין, כמובן, שלחיילים הדתיים שבינינו עובדת היות הטבח ערבי הפריעה עד מאוד, אבל זה סיפור אחר. בחדר האוכל של החיילים מגיש הטבח הערבי את האוכל לשולחנות. בתום הארוחה, חיסול השולחנות נעשה על־ידי העצורים הפלשתינים הצעירים השוהים כאן לתקופות מעצר של עד 6-7 חודשים. יש ביניהם גם צעירים בגילאים 14-15. בסך־הכל 200 עצורים בתנאי צפיפות מחפירים, ישנים על גבי מזרונים אחד ליד השני. אז אלה אחראים לחיסול ארוחות הבוקר, הצהרים והערב של חיילי הכלא. אין כאן תורנות מטבח כמו בכל מתקן צבאי אחר.

"צריך לציין, כי חדר האוכל והמטבח הם באגף החיילים ואין הוא משמש את העצורים, שלהם חדר אוכל ומטבח נפרדים. הרגיז אותי לראות כיצד חדר האוכל של החיילים היה נשאר מטונף, עד שהיו משחררים מהתאים שורת עצירים, שהובאו לנקות את חדר האוכל ולשטוף את כליהם של הקצינים והחיילים. זה הזכיר לי את המילואים בשנה שעברה בגשר דמיה. כנראה שהעיקרון שהחיילים אוכלים והפלשתינים מבשלים, מנקים ושוטפים כלים הוא די קבוע בשטחים.

"בתוך הכלא יצא לי לשוחח עם מספר עצירים ובעיקר עם "החניכים התורנים", אלה שמופקדים על הסדר הפנימי. עצירים אלה מיטיבים לדבר עברית, בעיקר בזכות עבודתם במסעדות, באתרי הבניין ובתחנות הדלק שלנו. אחד כזה הוא באלל מטול־כרם, שעבד בכמה בתי־מלון בהרצליה. איתו שוחחתי ארוכות. הוא חזר כל הזמן וטען בפני, כי הוא נמצא כאן כבר שישה חודשים על הצתת צמיגים, והוא מכחיש שהיה שם. לדבריו, הלשינו עליו חורשי רעתו ולכן נעצר.

ישנים בחצר החקירות

"פעם ביום, למשך שעה אחת, מוצאים כל יושבי המתקן לטיול בחצר המגודרת של הכלא. החצר מוקפת בעמדות שמירה ובמגדלים. שעת הטיול היא הזדמנות עבור העצירים להתרחץ ולכבס את בגדיהם.

"העצירים מגיעים למתקן המעצר פרעה כשעיניהם קשורות בפלגלית (בד). הם מובלים לפקיד הנקרא "רשם". במו עיני חזיתי פעמים ב"רשם" המתעלל בעצירים חדשים, ומשפיל אותם לעיני רבים כשעיניהם מכוסות. אותו "רשם" הוא רב"ט בשירות סדיר. ויחסו אל העצורים קשור ישירות במצב רוחו. פעם אחת איבד את השליטה בעצמו והיכה עציר חדש שהובא למתקן, שעה שהוא, הרשם, היה עסוק בשיחה עם כמה מהחיילות המשרתות כאן.

"לאחר הרישום מובאים העצירים לחצר החקירות. אם נתמזל להם מזלם ונחקרו כבר במשך שעות היום יתכן ולקראת רדת החשיכה יוכנסו כבר לתאים. אולם, המציאות היא שישנם עצירים רבים והחוקרים אינם מספיקים לחקור את כולם ביסודיות עד לערב. אז נותרים עצירים חדשים לישון בחצר החקירות תחת כיפת השמיים על אדמה ואבנים עם עיניים קשורות. למחרת, במשך היום, יעמדו מול הקיר במשך שעות ארוכות בשמש עד שייקראו להיכנס לחקירה.

"פעם שאלתי את שוטרי המשטרה הצבאית, המופקדים על שמירת העצירים בחצר, מדוע לא יספקו מזרן לעצירים שנשארים ללון בלילה בחצר? והם ענו: "האמן לנו, הם כל־כך עייפים, שאין להם בעיה להרדם על הרצפה ללא מזרן".

החוקרים אינם מספיקים לחקור את כולם עד לערב. אז נותרים עצירים חדשים לישון בחצר החקירות תחת כיפת השמיים על אדמה ואבנים עם עיניים קשורות. למחרת יעמדו מול הקיר במשך שעות ארוכות בשמש

"בשבוע הראשון שלי במסגרת שירות המילואים ב"פרעה" הוסבר לנו, כי יום שישי הוא יום הביקורים של הורי העצורים ובני משפחותיהם. ביום השישי הראשון שלי במתקן קרה דבר מעניין. מפקד המתקן, רב־סרן יוסי (קצין משטרה צבאית), החליט פתאום כי הביקורים יתפצלו, כך שביום שישי ההוא יגיעו רק הורי עצירים מאזור הדרום, ביום שישי שלאחר־מכן הורי עצירים מהמרכז וביום שישי שלאחריו הורי עצירים מאזור הצפון. בכלא החלה מהומה עם השמע דבר הגזרה. העצירים התקוממו על החלטת המפקד והחליטו לא לצאת כלל אל הוריהם, שכבר המתינו להם בחוץ.

עונש למשך שבוע

"מפקד הכלא הוציא שני נציגים מהכלואים כדי להסביר להורים ולבני המשפחות את החלטתו שלו. ואז באה התגובה. החלה מהומה גדולה וצעקות רמות של האימהות ההיסטריות שמחוץ לגדר לעברנו, חיילי צה"ל בתוך המתקן. הם החלו לדקלם סיסמאות ובתום שעה, קיבלו את הגזרה, ובהעדר ברירה פינו את המקום. מפקד הכלא החליט אז, שהעצירים הצעירים שסרבו לצאת לראות את בני משפחותיהם ראויים לעונש, והורה כי את ארוחותיהם יאכלו בתוך תאי המעצר. אני חייב לציין, שהצעירים הללו, ילדים בני 14-15, קיבלו את העונש כמבוגרים, לא התלוננו וספגו הכל בשקט, לפחות כלפי חוץ. העונש הזה נמשך למעלה משבוע.

"לי באופן אישי היה עניין בשיחות עם העצורים הצעירים. כולם נשמעים אותו הדבר, אותם המשפטים, אותו הניסוח. חלקם דיברו רק ערבית שלא הבנתי, אבל תמיד נמצא מישהו שתירגם לעברית או לאנגלית. המסר הכללי הוא ברור: "נכנסתם ב־1967 ולקחתם בכוח את אדמתנו ואנו נחזיר אותה אלינו בכוח". וכך פעם אחר פעם כמו תקליט.

"פעמים אחרות ניסיתי להסביר, שאולי הפתרון הטוב ביותר במצב שנוצר זהו פתרון הפשרה. אולם, הם לא הסכימו להקשיב ודברי נפלו על אוזניים ערלות. לי אין כל ספק שהעוינות שהם סופגים מגיל רך כלפינו היא רבה ומורכבת. בכל אופן, בכל פעם שנפגשנו וכשלי היתה אפשרות לראותם מקרוב הם לחצו את ידי, אבל תמיד בחשדנות ובהססנות כאילו נשלחתי על ידי מישהו...

"בשירות המילואים קצר בכלא "פרעה" ראיתי כאן חיילים שנהנים לבעוט ולהתעלל בעצירים ללא כל סיבה ובפרט בחצר החקירות, כשעיניהם קשורות; אבל זה כבר עניין אישי ומשתנה מחייל לחייל, כשברור לכל שהכיבוש הוא משחית ושאין כיבוש נאור.

"כלא "פרעה" מצמיח בין חומותיו דור חדש של מחבלים ומהווה חממה להנהגה העתידית של אש"פ ופת"ח. לדעה הזו מצאתי שותפים בין קציני המתקן וחייליו, אבל החיים שם נמשכים — עם כל הסיפורים שסיפרתי ועם רבים שטרם סופרו, וכך שנה ועוד שנה ועוד שנה וזה הבל". ■

אסירים בתא בכלא פרעה

צילום: דובר צה"ל

"שוויון או נטישת שירות החובה"
מאיימים 2,000 דרוזים משוחררי צה"ל

בכנס בבית ג'אן הוקם לראשונה ועד ארצי של חיילים דרוזים משוחררים

מאת יהודה צור, כתב "על המשמר"

אלפיים צעירים דרוזיים משוחררי צה"ל שהתכנסו אתמול אחה"צ בכפר בית ג'אן, והחליטו להציע לבני עדתם להימנע מגיוס חובה לצה"ל אם המדינה לא תממש את הבטחותיה לשוויון מלא של אורחים דרוזיים בישראל.

לכנס הסוער, הגיעו כ־1,500 צעירים דרוזיים משוחררי צה"ל מכל הכפרים בגליל ובכרמל, והצטרפו ל־500 בני המקום, במחאה על "התעלמות הממשלה מהבטחותיה לעדה הדרוזית.

ראש מועצת בית ג'אן נאם, קרא קטעים מעיתונים מלפני שנים רבות, והשווה אותם עם קטעים שפורסמו בשבועות האחרונים, כדי להוכיח שמזה עשרות שנים נוהגות ממשלות ישראל להבטיח הבטחות שאינן מתקיימות.

חלק מהדוברים תבעו לנקוט אמצעים קיצוניים ולדרוש מהחיילים הדרוזים המשרתים שירות חובה לנטוש מיד את השירות כצעד של מחאה. אולם רוב הדוברים בקשו לתת מה שהם הגדירו הזדמנות נוספת ואחרונה לממשלת ישראל לממש את הבטחותיה.

בכנס הוחלט לשגר מברקים לראש הממשלה ולכל השרים, המודיעים כי אם לא ימומש השוויון המלא בין הדרוזים ליהודים, יהפוך גיוס החובה של הדרוזים לשירות התנדבותי בלבד, כאצל עדות אחרות של לא יהודים בישראל.

משתתפי הכנס הודיעו, שאין הם מתכוונים להמתין חודשים רבים עד שימומש השוויון, ובכוונתם כבר לפעול בתקופה הקרובה ולנקוט צעדים קיצוניים. כמו כן, הוחלט להקים בפעם הראשונה ועד ארצי של חיילים משוחררים דרוזים.

המשכים

האמר תיווך

(סוף מעמוד ראשון)

כן סיפר ש ביקר בפקיסטן ועתה הוא נוסע לרומא, להיפגש עם המלך הגולה מאפגניסטן כדי לתווך בין הצדדים.

בהתייחסו למדיניות הגלאסנוסט של גורבצ'וב אמר: "זו הזדמנות טובה. הוא התחיל בשינוי ואני מקווה שהוא יסיים את המלאכה."

מיד עם נחיתת המטוס עלו אליו אחותה אילנה, בעלה אריה ובנם יעקב. לאחר מכן ירדה אידה נודל עם כלבה "פיזר" שנלקח מיד למקום מבטחים.

ליד כבש המטוס קיבלו את פניה ראש הממשלה, יצחק שמיר, שמעון פרס, יעקב צור ואריה דולצ'ין. אידה, שהייתה נרגשת מאוד, התחבקה ונישקה את כולם. שרים, חברי כנסת ואישי ציבור שחיכו לה במיוחד, התאכזבו כאשר ברגע האחרון שונתה התוכנית ואידה עם מלוויה נסעו לחדר האח"מים בטרמינל של שדה התעופה.

טלפון לשולץ

מכאן התקשרו טלפונית לשר החוץ האמריקני, ג'ורג' שולץ, והודו לו על פעלו למען היתר יציאה לנודל. האמר צעק: "דיר ג'ורג', אידה איתנו". בשיחתה עם שולץ אמרה אידה נודל: "תודה לך ולממשלה האמריקנית על הכל שעשית למעני ולמען יהודי בריה"מ."

אולם קבלת־הפנים בשדה התעופה היה צר מלהכיל את מאות העיתונאים, אנשי תקשורת מישראל ומרחבי העולם, שבאו לסקר את האירוע. בדברי ברכתו אמר יצחק שמיר: "בשם הממשלה והעם בישראל, ברוכה הבאה הביתה למולדת, למדינת היהודים בארץ־ישראל. בעקבות הטיסה שלך ביוזמתו לנמל בן־גוריון, עוד יבואו הרבה טיסות ישירות, בהן יגיעו מאות אלפים מאחינו ואחיותינו, בני העם היהודי בבריה"מ."

שמיר ציין, כי כל העם בישראל ובתפוצות שמח יחד עם אילנה והמשפחה ואיחל למשפחה המאוחדת אושר ומנוחה.

היסטוריה של סירובניקים

"אירוע כזה", אמר פרס בדברי ברכתו, "יכול להתרחש רק בעם היהודי ובמדינת ישראל. ההיסטוריה של העם היהודי היא היסטוריה של סירובניקים. העם סירב להיכנע לפרעה, לאימפריה הרומית וכדו'. בעיני הרוסים הייתה אידה הקשה במקרים. בעיני היהודים היתה האמיצה בין הנשים. עמידתך מסמלת את העמידה האיתנה לאורה ימשיכו אלה שנשארו בבריה"מ, כשם שבואך מחזק את כולנו — כאן ושם.

פרס הצטרף לברכות ראש הממשלה לארמנד האמר, ג'יין פונדה ולכל אלה שעזרו ופעלו למען אידה ויהודי בריה"מ. בציינו בחיוב את הצעד הסובייטי — שחרורה של אידה — אמר, כי זו רק התחלה. "לא נרפה ממאבקנו עד שכל יהודי שירצה לבוא יוכל לעשות כן. אנחנו לא נגד ברית המועצות, אנחנו בעד העם היהודי וזו ערובה שננצח במאבק זה."

פונדה: למדתי לא לוותר

"לא האמנתי שיתנו לה לצאת", אמרה ג'יין פונדה בהתרגשות. כאמריקנית ופרוטסטנטית נרתמתי למלחמה למען אידה נודל ב־1980, במיסגרת "נשים למען אידה נודל". ראיתי בה אישה שלחמה לא רק למען עצמה אלא למען יהודי רוסיה. למרות הסבל הבידוד והדיכוי, לא הפסיקה לעזור לאחיו־ציון. אידה נודל היא אשה קטנה אך אמיצה. בזמנה למדתי את האסטרטגיה לא לוותר ולא לאבד את התקווה. בסיימה את דבריה התנשקה עם אידה וזכתה לתשואות ממושכות.

ביירות מוחה על האינפלציה

פיתות וקופסת חלב בידי משפחה לבנונית בהפגנה נגד האינפלציה באזור "הקו הירוק" אתמול, בביירות. בהפגנה השתתפו כ־10,000 מוסלמים ונוצרים כאחד, שהתחבקו, הזילו דמעות, זעקו סיסמאות נגד האינפלציה ונגד המלחמה. הלירה הלבנונית, לשעבר המטבע הקשה של המזה"ת, הידרדרה אתמול לשער של 410 לירות לדולר.

תא"ל ארז: מצוקת המים — הבעיה הקשה ביותר ברצועה

"הבעיה הקשה ביותר היום ברצועת עזה היא מצוקת המים". ראש המנהל האזרחי באזור, תת אלוף שייקה ארז, בפגישת פרידה שערך שלשום מעיתונאי הדרום.

ארז מונה לאחרונה לראש המינהל האזרחי ביהודה ושומרון. הוא הטעים שבעיית המים קשה יותר אפילו מבעיית צפיפות האוכלוסין במחנות הפליטים, כיוון שלצפיפות האוכלוסין נמצאה דרך של פתרון, בעוד שלבעיית המים טרם נמצא פתרון מניח את הדעת. תת אלוף ארז מחליף ביו"ש את תת אלוף אפרים סנה שהתפטר מתפקידו, כשברקע חילוקי הדעות של סנה עם מתאם הפעולות בשטחים, שמואל גורן, לגבי קידום המים בהרודיון. נראה לכן, שבעיות המים ימשיכו ללוות את האלוף ארז גם בתפקידו החדש.

"בקיבוץ שלי משקים פרדסים במים, שריכוז הכלור בהם הוא 250 מיליליטר לליטר, ריכוז הכלור במים שמשקים בהם את פרדסי הרצועה הוא 1,200 מיליליטר וזה גורם לניוון הפרדסים ובעתיד יגרום לחיסולם", הוא אומר.

עד כה הועלו שתי הצעות לפתרון מצוקת המים ברצועת עזה — התפלת מי ים, או הספקת מים משטח ישראל. ההצעה הראשונה נמצאה יקרה מאוד ובלתי מעשית ואילו השנייה תביא לסיפוח בפועל של הרצועה לישראל, ולתלות גדולה של תושבי הרצועה בישראל. (עתים)

תושבת לוד נהרגה ממכת חשמל

חנה כחלון בת 53 מרחוב שלום עליכם בלוד נהרגה ביום ד' בצהריים כתוצאה ממכת חשמל.

חנה ניגשה למכונת הכביסה שלה כדי להכניס כביסה, כשלפתע קיבלה מכת חשמל ונפלה על הרצפה. אמבולנס של מד"א מתחנת לוד הוזעק למקום. הנהג, שלא יכול היה לקבוע אם מדובר בהתחשמלות או בקבלת חבטה בראש כתוצאה מהנפילה, פינה אותה תוך טיפול החייאה לבית החולים אסף הרופא.

ולאדימיר סלפאק ייצא

(סוף מעמוד ראשון)

סלפאק כי הם קיבלו אישור יציאה, נפלה בין הכינוס [illegible] התרגשות ונהבלה [illegible]", סיפר [illegible] בביקור [illegible] עם שמואל בן־צבי, מפעילי המועצה הציבורית למען יהודי בריה"מ בתל־אביב, שעה וחצי לאחר שקיבל את הודעת האוביר.

פרידה מאידה

כן סיפר, כי עיתונאים מכל העולם ואישי ציבור בירכו אותם וביקשו לקיים מסיבת עיתונאים, אך סלפאק סירב בטענה שעליו ללכת לחגיגות הפרידה מאידה נודל לרגל יציאתה ארצה. בערב הושענה רבה התכנסו במסעדה במוסקווה כ־100 פעילי עלייה וידידים, ביניהם סירובניקים ותיקים כיוסף ביגון, פרופ' אלכסנדר לרנר ואחרים הם ערכו לנודל מסיבת פרידה, שהייתה לפגישה, שמחה כמולה, שהסתיימה בשירת "התקווה". אידה, שהייה [illegible] הדרך בין דימעות.

סלפאק, בן 60, מהנדס רדיו במקצועו, הגיש בקשת עלייה ב־1970. הוא ואשתו נמנים על פעילי העלייה הראשונים בבריה"מ. ביוני 1978 הם תלו על מרפסת ביתם שלט ובו בקשה לאפשר להם לעלות לישראל. בתגובה נאסרו בני הזוג סלפאק באשמת "חוליגניות". אשתו מאשה, רופאה קרדיולוגית בת 61, קיבלה מאסר על תנאי ל־3 שנים ובעלה נידון ל־5 שנות גלות בסיביר. היא הצטרפה אליו ושהתה בחברתו בכפר סיבירי מרוחק בקרבת הגבול הסיני.

אסירי ציון פנו לפרס ושמיר לדרוש הסכם רפטריאציה עם ברית המועצות

פרס: דרישה זו כרגע, עלולה לעכב מציאת פתרון במו"מ הנוכחי

ארבעה אסירי ציון לשעבר, יולי אדלשטיין, ויקטור ברייליובסקי, יוסף מנדלביץ ונתן שרנסקי, קיימו שלשום שתי פגישות, עם שר החוץ, שמעון פרס, ועם ראש הממשלה, יצחק שמיר.

בפגישות, שנקבעו ערב ביקורו של מזכיר המדינה האמריקאי, ג'ורג' שולץ, בארץ אמרו המשתתפים, כי דרישתם של כל פעילי העלייה מבריה"מ היא שיש לתבוע הסכם רפטריאציה (חזרה למולדת) בין ישראל לבין בריה"מ, שיאפשר עלייה חופשית לכל יהודי בריה"מ. "לא גידול זמני במספר אישורי היציאה, לא שחרור שמות מפורסמים ולא טיסות ישירות בין בריה"מ לבין ישראל יכולים להיות תחליף לפתרון כללי זה", אמרו חברי המשלחת.

השר פרס הסכים כי יש לדרוש מן הסובייטים יציאת היהודים במספרים גדולים וכמו כן להבטיח חופש פעולה דתי, תרבותי, לימוד הלשון העברית ועוד, בבריה"מ. עם זאת לא הסכים לתמוך בדרישה להסכם הפטריאציה, כי לפי דעתו דרישה זו עלולה לדחות את מציאת הפתרון במו"מ הנוכחי עם בריה"מ.

בפגישה עם ראש הממשלה תמך שמיר ברעיון הרפטריאציה ובהבטחת חופש עלייה לכל יהודי בריה"מ אבל ציין, כי הוא רואה את חידוש היחסים הדיפלומטיים והשגת חופש העלייה כשתי מטרות נפרדות שאינן קשורות זו לזו.

רשת גדולה של חברי

(סוף מעמוד ראשון)

האחרונים הוטלו רימונים ובקבוקי־תבערה לעבר מתקנים צבאיים אחרים ברצועה.

גורמים בטחוניים מצביעים על הנטייה של גורמי חבלה באיזור להתסיס את הציבור ולכוון את הפעילות החבלנית העוינת לעבר מתקני צבא ואנשי ביטחון, לקראת בואו של מזכיר המדינה האמריקני, ג'ורג' שולץ בסוף שבוע זה לאיזור.

גם אתמול עוד נערכו הפגנות בעיר עזה, אם כי הן כמעט לא היו מלוות בפעילות אלימה של המפגינים. מרבית המפגינים היו תלמידי בתי ספר תיכוניים והם תלו על בתי רבים כרזות תמיכה באש"ף וסיסמאות גינוי למדיניות ישראל בשטחים.

על רקע חשיפת פעילי ארגון ה"ג'יהאד האיסלמי" ברצועת עזה ונעצרם של כ־50 מחברי הארגון, הייתה בשבועיים האחרונים סידרה של הפרות־סדר חמורות באיזור. [illegible] בני משפחות, שבניהם נעלמו לאחרונה, נאספים מדי יום ליד כלא עזה שבחצר המימשל הצבאי ומנסים לברר אם בניהם נמצאים בין העצורים. לכתב עתי"ם בדרום נודע, כי נוסף על עשרות עצירי ה"ג'יהאד האיסלמי" נעצרו עוד העשרות רבים [illegible] להפגנות ו[illegible] בהן.

מי הסגיר?

אחת הגירסאות, שנפוצו לאחרונה בעזה ושהוכחשו נמרצות על־ידי גורמים צבאיים, היא שמידע מרכזי על התארגנות הנמלטים התקבל מחקירת אחד הבורחים מכלא עזה, שהוצא להורג אחרי שהסגיר את הנמלטים לחוקריו. על־פי גירסה זו, לא נורה למוות אלי־סורי תושב עזה בתקרית הירי מיום 1.10.87 בכניסה למחנה הפליטים אל־בוריג'. כזכור, מסר אז דובר צה"ל על שלושה תושבי הרצועה שלא נשמעו להוראות החיילים ובמקום להיעצר לביקורת, פרצו במכוניתם את המחסום ובעקבות כך נורו למוות.

בעזה נפוצו שמועות, שאל־סורי לא נורה במקום, אלא נחקר, עונה ורק לאחר מכן נהרג. זאת כיוון, שעל־פי גירסה זו, נמצאו סימני התעללות על הגופות ורק שתיים מהן נקברו כעבור ימים אחדים, ואילו הגופה השלישית טרם נקברה, למרות שעברו יותר משבועיים מאז התקרית.

דובר צה"ל הכחיש מכל־וכל ידיעות אלה ומסר, שממצאי נתיחת שלוש הגופות במכון לרפואה משפטית באבו־כביר קבעו, שכל השלושה נהרגו מפגיעת קליעים שנורו מנשק צה"ל.

קיסר חתם על הסכם עם האיגודים בנורווגיה לשיתוף פעולה ולהגברת המאבק באפרטהייד

מאת כתבנו לענייני עבודה

מזכ"ל ההסתדרות, ישראל קיסר, חתם בנורווגיה, בשם ההסתדרות על הסכם עם התנועה המקצועית שם לשיתוף פעולה בתחומים ארציים ובינלאומיים, ובעיקר להגברת המאבק נגד משטר האפרטהייד בדרום אפריקה.

קיסר עושה בימים אלה בסקנדינביה בשליחות ההסתדרות, ומבקר אצל האיגודים המקצועיים במדינות אלה.

מזכ"ל ההסתדרות סיכם בנורווגיה על הענקת 10 מלגות למנהיגים של האגודים המקצועיים השחורים בדרא"פ. הם ישתלמו במכון האפרו־אסיאני של ההסתדרות.

משלחת רמת דרג של מדריכיית האגודים המקצועיים בנורווגיה הוזמנה ע"י קיסר להשתתף בחגיגות שמארגנת ההסתדרות לציון 40 שנה למדינת ישראל.

בשיחה המסכמת עם מארחיו פירט קיסר את הפעולות שקבעו באחרונה ממשלת ישראל, וההסתדרות עוד לפניה, כדי לממש את החרם על דרא"פ וזאת במחיר כלכלי לא קטן.

קיסר התקבל לשיחה עם שר החוץ, לאחר שנועד קודם לכן עם ראש ממשלת נורווגיה. את חג שמחת תורה עשה קיסר בבית הכנסת הגדול של הקהילה היהודית בשטוקהולם, בירת שוודיה יחד עם שגריר ישראל בשוודיה, משה אראל.

צד"ל נטש המוצב, שממנו נורה חייל האו"ם הנפאלי

מאת יהודה צור, כתב "על המשמר"

גנרל אנטואן לחד, מפקד צבא דרום לבנון, אישר את נטישת מוצב צד"ל שמול הכפרים כפרה ויעתר שעל גבול רצועת הביטחון. לדבריו, נטישת המוצב היא מחווה של רצון טוב כלפי האורחים המתגוררים בכפרים אלה השוכנים מצפון לרצועת הביטחון.

לדברי מפקד צד"ל, הדבר נעשה מתוך דאגה לאוכלוסיה המקומית, אשר החלה למעשה לנטוש את שני היישובים שהיו זירה של קרבות בין צד"ל למחבלים. בעקבות המתיחות נמנע מהחקלאים לעבד את אדמתם.

לחד הדגיש, כי אם המחבלים ינצלו זאת כדי להגביר את הפיגועים, כוחותיו ישובו למוצב.

מאותו מוצב נורה החייל הנפאלי מכוח יוניפי"ל, שנהרג לפני שבועיים בתקרית בין כוח האו"ם לבין צד"ל. אזור הכפרים יעתר וכפרה הוא מזה חודשים רבים מוקד של פעילות נגד צד"ל אשר גברה כאשר הוקם באזור מוצב גדול של צד"ל.

גורמים בדרום לבנון משערים שנטישת המוצב היא גם מחווה של רצון טוב כלפי יוניפי"ל אשר, כמה מעמדותיו נמצאות באזור.

"יד לאחים" תובע לסלק את "הארי קרישנה" מחיפה

מאת קובי מגדל, כתב "על המשמר"

אירגון "יד לאחים" טוען במכתב לראש העיר חיפה, אריה גוראל, כי באחרונה פנו לארגון הורים של בני־נוער בגילאי 14 עד 15 בתחנונים להצלת בניהם מכת "הארי קרישנה". גם שכנים הגרים בקרבת מרכז הכת ביקשו מהארגון לפעול לסילוק הכת מחיפה.

לדבריו של בצלאל שטיגליץ נציג "יד לאחים", פועלת הכת מזה זמן־מה ברחוב לבונטין בחיפה. כת "הארי קרישנה" מוגדרת בדו"ח הכתות של הוועדה שהתמנתה על־ידי הממשלה, כאחת הכתות המסוכנות ביותר, כיוון שהיא מנטרלת בהדרגה את כוח החשיבה של חסידיה ומשעבדת אותם לאליל הכת.

מרכז אמריקה 1987

ניקרגואה

מהפך אל הפחת

הסנדיניסטים היו אנשי גרילה טובים, אבל בכלכלה הם לא מצטיינים ■ העשירים מבריחים כסף למיאמי והעניים מחביאים אותו מתחת לבלטות ■ בינתיים הגיעה האינפלציה ל־700% והאופק לא נראה מבטיח

ירון אמיתי

אנשי עסקים במנגואה שתמכו במאבק נגד סומוסה ומשטרו אוהבים להגיד היום: „הסנדיניסטים היו אנשי גרילה נהדרים, אבל בכלכלה הם לא מבינים שום דבר", וזוהי קביעה שמעטים מאזרחי ניקרגואה יחלקו עליה. בשמונה השנים שעברו מאז הופל משטר העריצות מתגלגל משק המדינה במורד תלול. הרפורמה האגררית החיונית נעשתה, כנראה, בעודף התלהבות. מדיניות התכנון המרכזי הנוקשה של מי־יגדל־מה־כמה־ואיפה נידונה מראש לכישלון, כמו בכל המדינות הקומוניסטיות. הסנדיניסטים סרבו ללמוד משגיאותיו של קסטרו בקובה, ושנים יקרות הלכו לאיבוד. עכשיו, כשחלק ניכר מהמשאבים מוקצה לצבא ולמלחמה בקונטראס, הם מתקשים לשנות את המצב. כלכלת ניקרגואה היא ביצה גדולה של ניהול כושל, קיצוב, שוק שחור ושאר תחלואי מדינות העולם השלישי. ענף הבקר הוא דוגמא מאלפת להזדמנויות שהוחמצו.

לאן נעלמו הפרות?

1979 היתה השנה האחרונה של משטר סומוסה. 30 הטונות של בשר בקר משובח שהוטענו אז על אוניות בנמלי ניקרגואה הכניסו למדינה עשרות מיליוני דולרים במטבע חוץ: שני שלישים מהתוצרת נמכרו לארה"ב, ושליש לקנדה. ב־1985 הטיל מימשל רייגן אמברגו מסחרי, ושווקי ארה"ב נחסמו. 95% מהבשר משווק היום לקנדה, ואת השאר קונה שבדיה. מה שהשתנה עוד היא הכמות הכללית של בשר מיוצא, שהצטמצמה ל־8 מיליון טונות בלבד, וצפויה לרדת עוד. בענפי הייצוא החקלאי האחרים — קפה, כותנה, בננות — התמונה דומה. הסנדיניסטים מאשימים את ארה"ב, רייגן, החרם הכלכלי וה„קונטראס". במציאות, הסיבות פרוזאיות יותר.

„האמברגו לא השפיע על הייצוא" אומר ריקרדו גרסייה (שם בדוי. השם האמיתי שמור במערכת), מנהל חברת ייצוא ממשלתית גדולה במנגואה. „הנתונים מדברים בעד עצמם. הנפילה העצומה בייצוא היתה בשנים הראשונות אחרי המהפכה, לפני הופעת הקונטראס, והרבה לפני שהוטל החרם. בשנתיים הראשונות יצאו הסנדיניסטים עם הרפורמה החקלאית המפורסמת. כפרים וחוות הפכו לקואופרטיבים. האיכרים הבריחו עדרים שלמים אל מעבר לגבול. היום הבעיה אינה בחסימת השווקים, אלא במערכת הייצור בתוך המדינה. החקלאים ממשיכים לגדל בקר, אבל התפוקה במפעלי הבשר ירדה, ורוב התוצרת שהם מצליחים לייצר היא מאיכות ירודה, שאינה עומדת אפילו בקריטריונים של לקוח „בטוח" כמו משרד החקלאות של קנדה".

מנתוני הממשלה עולה, כי ייצוא הבשר ירד ב־60%, בעוד שעדרי הבקר המקומיים הצטמקו רק ב־15%. הפרות פשוט נעלמות איי־שם בין שדות המרעה ובתי המטבחיים הממשלתיים, במשחטות מאולתרות שצצו בחצרות אחוריות של בתים בפרברי מנגואה. הבקר מגיע העירה עוד לפני הזריחה. השחיטה מתבצעת לפנות בוקר, לאור פנסים: בשבע בבוקר הבשר כבר בשוק השחור, והכל נגמר. הממשלה משלמת מאתיים אלף קורדובה לראש בקר; סוחרים בשוק השחור משלמים שלוש־מאות, ומוכרים את הבשר ה„שחור" בסכום גבוה פי שלושה.

גרסיה: „כל זמן שיימצאו אנשים שיהיו מוכנים לשלם מחיר כזה, אין למדיניות הממשלה סיכוי, ולאנשים יש כסף: אתה יכול להיות עם דוקטורט מהרווארד או ממוסקבה, לא משנה, ולהשתגע תוך שבועיים ממה שקורה פה במשק. אי־אפשר לחשב שום דבר לפי הקורדובה. לפי איזה שער נחשב? המון כסף מסתובב בשוק. העשירים מבריחים אותו למיאמי, והעניים מחביאים אותו מתחת לרצפה. כן, בבקתות העלובות האלה. אף אחד לא רוצה לחסוך. הממשלה מציעה תוכניות חיסכון ברבית של 16% בשנה, או 48% למי שסוגר את הכסף לחמש שנים. אבל האינפלציה הגיעה כבר ל־1600% האנשים פשוט מגלגלים את הכסף. ברגע שיש להם קצת קורדובות ביד, הם מבזבזים אותן או קונים דולרים".

אמריקנים מסוג אחר: מפגינים מארה"ב בפתח שגרירותם במנגואה

הפרות פשוט נעלמות איי־שם בין שדות המרעה ובתי המטבחיים הממשלתיים, במשחטות מאולתרות שצצו בחצרות אחוריות של בתים בפרברי מנגואה

בגלל פיתויי השוק השחור, רק רבע מהבקר מגיע לחברה הממשלתית. עם המעט הזה היא צריכה גם לשלם משכורות לעובדיה. מאין יימצא הכסף? המוצא מטורף, אבל הגיוני: החברה הממשלתית מוכרת את התוצרת בשוק השחור! זה לא מוכר כמובן בשום פרסום רשמי, אבל בשיחות פרטיות מתבררת האמת.

את מעגל הקסמים הזה קשה עכשיו לשבור. כדי להגדיל את העדרים, ולשפר בהדרגה את המצב, צריך להפסיק את הייצוא ולוותר על ההכנסות החיוניות במטבע זר, או לחנוק את השוק השחור בכוח. פגיעה בקיבת האזרחים, אם היא אפשרית בכלל, היא בומרנג פוליטי שהמשטר מהסס להשתמש בו. אומר גרסיה: „הממשלה מודעת היטב למצב, אבל כאשר למעלה ממחצית התקציב הולכת לצבא אי־אפשר לפעול. הממשלה מייצרת הרבה סיסמאות. אולי זו התשובה שלה לבעיה. אבל בשביל ייצור צריך כסף, דולרים. צריך לקנות מכונות, דשנים, קוטלי מזיקים, וצריך כוח אדם. אנשים עכשיו לא עובדים! אני לא יודע מה הם בדיוק עושים, אבל הם לא עובדים. אם אין כוח אדם ואין כסף, איך נייצר יותר לייצוא? ואם לא נייצא, איך יהיו לנו דולרים? זה ממש סיפור הביצה והתרנגולת, וזה נעשה גרוע משנה לשנה".

במטעי הקפה ובשדות הכותנה התמונה דומה. הממשלה מתרצת את הירידה ביבולים במלחמה ובקונטראס (ראה מסגרת). זה נכון חלקית, כי מטעי קפה רבים נמצאים באזור הלחימה ההררי בגבול הונדורס. אבל קיימת סיבה נוספת, והיא מבצע החינוך החברתי־ייצרני־סוציאליסטי שמפעילים הסנדיניסטים באזורים החקלאיים. בחודשי הקטיף נובמבר־דצמבר נשלחים סטודנטים ממנגואה למטעי הקפה. הצעירים העירוניים מנוסים כמובן פחות מהכפריים, ותפוקת העבודה שלהם נמוכה. הכפרים עצמם התרוקנו בחלקם: איכרים רבים עברו לעיר הבירה, שאוכלוסייתה תפחה בשנים האחרונות מ־600,000 למיליון נפש, ואחרים גויסו לצבא.

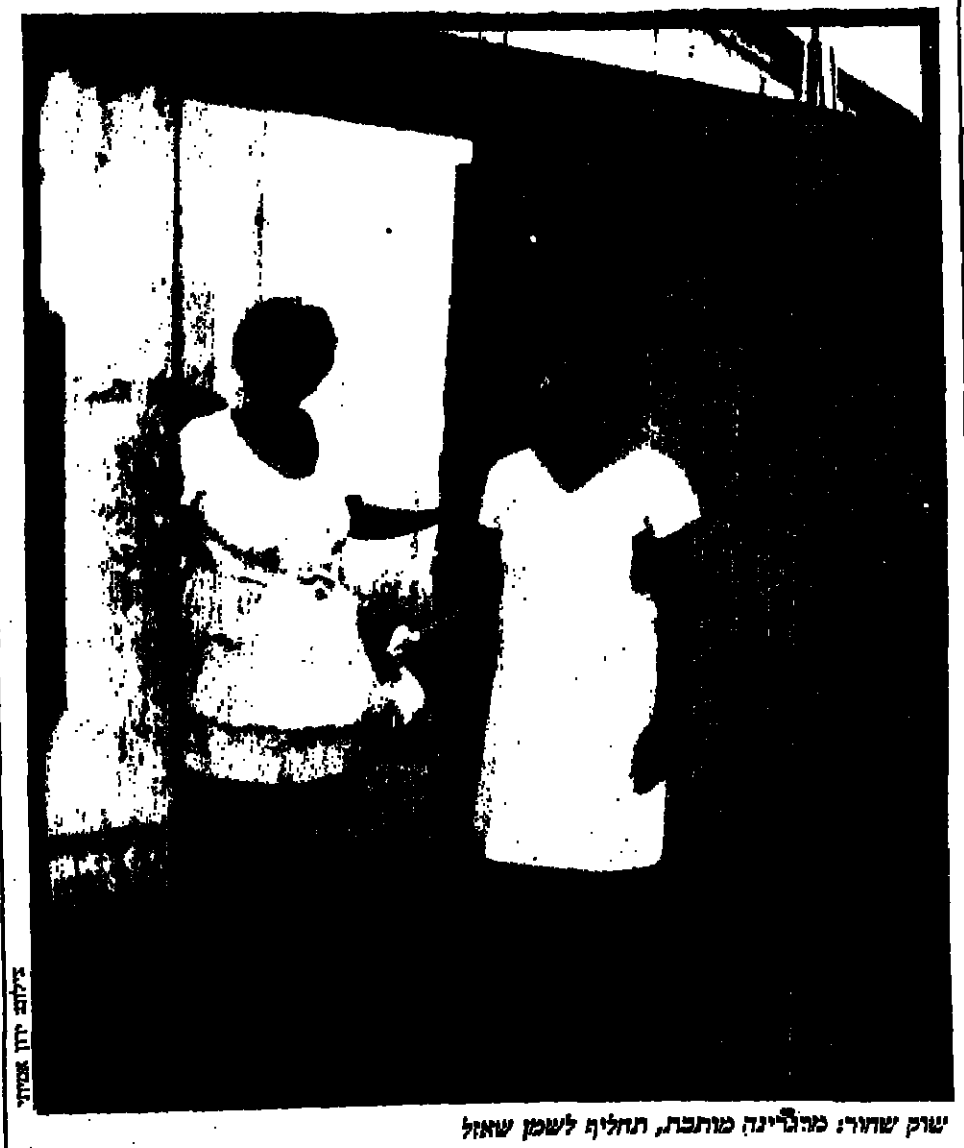
שוק שחור: מרג׳רינה מותכת, תחליף לשמן שאול

העמדה הרשמית: הכל בגלל...

רשות הדיבור לקרלוס בורחה, אחד מראשי האיגודים המקצועיים בניקרגואה.

קומפניירו בורחה איך אתה מסביר את העובדה שהירידה הגדולה בתפוקה היתה דווקא בשנים הראשונות למהפכה, עוד לפני עידן הקונטראס והחרם האמריקני?

— „נכון שלפני המהפכה הכלכלה עבדה, אבל המשק היה תלוי לחלוטין בדיכוי, והיה די קשה להשיג עבודה. בזמן הקרבות החקלאים לא יכלו לצאת לשדות, והבריחו את התוצרת מעבר לגבול. אחר כך, כשסומוסה ראה שהוא מפסיד, המשמר הלאומי שלו התחיל להרוס את התעשייה. אחרי הניצחון התברר שנשארנו בלי משאבים פיננסיים. הכלכלה היתה למעשה משותקת. המהפכה התרימה חוות ומפעלים של אנשים שהיו קשורים למשטר הישן, והרבה משכילים וטכנאים שהיו קשורים לסומוסה עזבו את הארץ. היינו מוכרחים (הסנדיניסטים — י.א.) להכשיר מחדש כוח אדם מקצועי. אבל הבעיה הגדולה עכשיו היא בחקלאות: חילקנו את הארץ לאזורים, שכל אחד מהם מתמחה בגידול מסוים, וברוב האזורים אלה יש פעילות של ה„קונטראס". היה צורך להעביר אוכלוסייה מאזורי קרבות לשטחים שקטים יותר, וזה הקטין את היבולים. הגורמים האמיתיים למצב הכלכלי הם החרם האמריקאי והמלחמה בקונטראס. מפעלים של 700 עובדים צריכים להפריש עשירית מכוח האדם לצבא, וזה פוגע קשות בייצור".

רפורמה אגררית: ההתלהבות הראשונות דעכה

בריחות סנדיניסטים

כרגיל, מד החום המיידי של רגשות הציבור הן הבדיחות. הבדיחות האחרונות בניקרגואה:

● על התורים למזון: בעל מבקש מאשתו שתכין לו לארוחת הערב sopa de cola (מרק מזנב שור, מעדן מבוקש). הוא מגיע הביתה ומוצא על השולחן מרק פריחולס (שעועית). „אשה, זה מרק זנב בשבילך?" — „שמע, בשביל השעועית הזו הייתי צריכה לעמוד בתור שעתיים, אז אם זה לא מרק cola, אני לא יודעת מה זהו" (משחק מלים: cola — בספרדית זנב, אבל גם תור).

● על יעילות משרדי הממשלה: למה בניקרגואה לא מפחדים מאיידס? כי כשהוא יגיע לשם, הסוכנות הממשלתית האחראית על אספקה תחלק אותו ואז הוא לעולם לא יגיע לאזרחים!

● על האינפלציה: מדוע מדפיסים רק שטרות בערך נמוך, אלף קורדובה? כדי שלא יהיה מחסור בנייר טואלט.

קנדה במקום ארה"ב

סיוע כלכלי אמריקני המשיך להגיע לניקרגואה עד סוף ימיו של ממשל הנשיא קרטר בבית הלבן. קשה להאמין היום, אבל קרטר העניק אז סיוע בסך 120 מליון דולר למשטר החדש. חילופי הנשיאים בבית הלבן הפסיקו את זרם המזומנים. מאז הטלת האמברגו ניתקו הבנקים מארה"ב את קשריהם עם ניקרגואה, ופרויקטים שונים שהיו קשורים במימון אמריקני שותקו. כמו בקובה, הודרו בנקים וגורמי סיוע מקנדה למלא את החלל, וכעשרים משפחות מהנדסים וטכנאים מקנדה מתגוררות עתה בניקרגואה

אחד מענפי הייצוא האקזוטיים של ניקרגואה היה תמיד מזונים, בעיקר הסילונים (שרימפס) וסרטנים (לובסטר). את הפרויקט לחידוש צי הדיג המקומי מממן הבנק הבינלאומי לפיתוח (BID) ממונטריאול, ומבצעים אותו מומחים מהחוף האטלנטי של קנדה. 54 מיליון הדולר שהקציב הבנק משמשים לבניית עשרות ספינות דיג חדשות, ולשיפוץ הישנות. הצוות מסיים את עבודתו בסתיו הנוכחי וחוזר הביתה, לכפור. „אין לי שום אשליות בקשר לעתיד" אומר פרי ווסט, המנהל את הפרויקט מחדרו שבמלון אינטרקונטיננטל. „כשבאנו, מצאנו רק שבע ספינות מתוך צי של יותר משלושים במצב עבודה. אין כאן שום משמעות ושיטה, ואיכות התוצרת הרבה מתחת לדרישות בקנדה ובארה"ב. פונקציונרים סנדיניסטים שמעורבים בפרויקט מתייחסים בסלחנות לשיטות שהם אמורים ללמוד מאיתנו. ,זה אולי מתאים לקנדה, אבל לא לניקרגואה', הוא משפט שחוזר על עצמו בכל הזדמנות. אין לי ספק שתוך זמן קצר גם הצי החדש יושבת, וכל ההשקעה תלך לעזאזל".

מכרות הזהב, שהופקעו מידי הבעלים הקנדיים, מופעלים היום על־ידי חברה שבדית. סיוע זר דרוש כדי להפעיל את מערכת אספקת המים: המשאבות מתפוררות מחוסר אחזקה. יועצים מקובה, בולגריה ושאר ארצות הגוש המזרחי שומרים על פרופיל נמוך

נתונים רשמיים שמפרסמת הממשלה אינם מטייחים את המצב: ב־1979 ייצאה ניקרגואה סחורות בסך 790 מיליון דולר, וייבאה במיליארד, ב־1986 ירד הייצוא ל־340 מיליון דולר, והייבוא עמד על 750 מיליון. התחזית ל־1987: ירידה נוספת בייצוא, וקיפאון בייבוא. על הגרעון המסחרי ההולך וגדל אמר לי כלכלן בכיר במנגואה: „מה שמדאיג אותי הוא, מהיכן יבוא ההפרש. הלוואות? אנחנו שקועים בהן עד הצוואר. עוד מעט לא נוכל לשלם אפילו את הריבית עליהן. סיוע חיצוני? זה או קיי לשנה או שנתיים, אבל אנחנו נעשים כלכלה של לוקחים — הולכים בעולם עם יד פשוטה ומבקשים תרומות. חוץ מזה, העבודה מאבדת את כוח המשיכה שלה אם רוסיה או בולגריה ממילא שולחות לנו מזון".

המטרה שהציבה לפניה הממשלה השנה היא צמיחה כלכלית בשיעור של 4%. למרבה המזל נמכר יבול הקפה לפני שירד מחירו בשוק העולמי. מצב הגידולים האחרים משאיר מעט מאוד מקום לאופטימיות: הדרישה לקנה סוכר ירדה מאוד בעולם, ותנובת מטעי הבננות דלה ביותר מאז האקסודוס של חברת הבננות האמריקנית, סטנדרד פרוט, לפני ארבע שנים. קשה להאמין שהמשק יראה השנה איזה סימן של התאוששות.

מסכם ריקרדו גרסייה: „מה שמדאיג אותי הוא, שאם נמשיך להיכשל, נוכל תמיד לטעון שזה בגלל התוקפנות. במצב כזה של תוהו ובוהו קשה לראות את הסיבות, וקל לצעוק „גנבו". כדי לשקם את ניקרגואה צריך או שהסנדיניסטים יעזבו, או שהם ייעשו פרו־אמריקנים, או שהאמריקנים ייעשו פרו־סנדיניסטים. אלה הדרכים היחידות לשיקום, ואף אחת מהן לא תתרחש. הסנדיניסטים חושבים שרייגן צריך לחבק ולנשק אותם, ורייגן מצידו היה שולח אותם לאפריקה לשלושים־ארבעים שנה. הקונטראס — זה לא רציני. אין להם תמיכה, והם גם לא זוכים במשהו. המצב די מייאש".

בחיי היום־יום נשען המשטר הסנדיניסטי על מקסימום סיוע חוץ שהוא יכול לקבל. מכרות הזהב, שהופקעו מידי הבעלים הקנדיים, מופעלים היום על־ידי חברה שבדית. סיוע זר דרוש כדי להפעיל את מערכת אספקת המים: המשאבות מתפוררות מחוסר אחזקה. יועצים מקובה, בולגריה ושאר ארצות הגוש המזרחי שומרים על פרופיל נמוך, אבל המבטא הגרמני ששמעתי באגם חילואה, מקום הנופש הפופולרי ליד מנגואה, היה ממזרח ברלין ולא מהמבורג.

את הידע בהשקיה מספקים מומחים מלוב („come on" אמר לי סאמי בבאווי, מהנדס מצרי במנגואה, „מה כבר אפשר לצפות מהשקייה לובית?"). רוב הדלק נפרק ממיכליות רוסיות בנמלי האוקיאנוס השקט. שמועות על בזבוז עצום בדלק מסבירות מדוע מאיימת ברית המועצות לקצץ בשנה הבאה בחצי את הסיוע שהיא מגישה לניקרגואה.

למרות האמברגו הרשמי, ארה"ב ממשיכה להיות מקור למזומנים. המדובר כמובן לא במימשל עצמו, אלא בארגונים ליברליים־שמאליים, כנסיות ויחידים. 6000 מתנדבים אמריקנים יצאו כבר לקטוף כותנה וקפה בניקרגואה. Quest For Peace, אירגון קתולי מוושינגטון, מקווה לשלוח השנה לסנדיניסטים „סיוע הומניטרי" בשווי 100 מיליון דולר „כדי לכסות את הנזק שגרם אוליבר נורת'". לקול תרועות מערכת התעמולה הרשמית מועבר הסיוע לאזורים שנפגעו במיוחד מהקרבות עם ה„קונטראס". בעוד ארה"ב מקפיאה ומפשירה את הסיוע לקונטראס לפי מצבי הרוח של הקונגרס, ממשיך המצב הכלכלי בניקרגואה להידרדר. האם מתקרבת נקודת השבירה של האורתוס?

מתנדבים אמריקנים יצאו כבר לקטוף כותנה וקפה בניקרגואה. אירגון קתולי מוושינגטון מקווה לשלוח לסנדיניסטים „סיוע הומניטרי"... כדי לכסות את הנזק שגרם אוליבר נורת'". לקול תרועות מערכת התעמולה הרשמית מועבר הסיוע לאזורים שנפגעו במיוחד מהקרבות עם ה„קונטראס"

„יש עדיין הרבה ספקנות לגבי הכנות של הסנדיניסטים, אבל היא תעלם עם הזמן" טוען ריי הוקר, חבר האסיפה הלאומית מטעם מפלגת השלטון. „ארבע מאות שנות דיכוי השאירו צלקות שלא נעלמות ביום אחד. אזרחי ניקרגואה מתחילים להבין מיהו האויב האמיתי (הנשיא רייגן — י.א.). גם אם המלחמה תימשך עוד עשרים שנה, היא לא תהרוס את המהפכה".

לעומתו אומר מריו רפאצ'לי, יו"ר מפלגת האופוזיציה השמרנית: „הצביון של העם בניקרגואה מנוגד לקומוניזם. אנשים ראו שהם לא מוכנים לקבל את השיטה הסנדיניסטית. מצד שני, הקומנדנטס לא מעוניינים בשום פתרון של פשרה. תכניות השלום הן קישקוש, וכל הדיבורים הם נסיון להרוויח זמן. בכל מקרה, גורל ניקרגואה לא ייחתך כאן, אלא במסדרונות הקונגרס בוושינגטון".

(כתבה חמישית בסידרה)

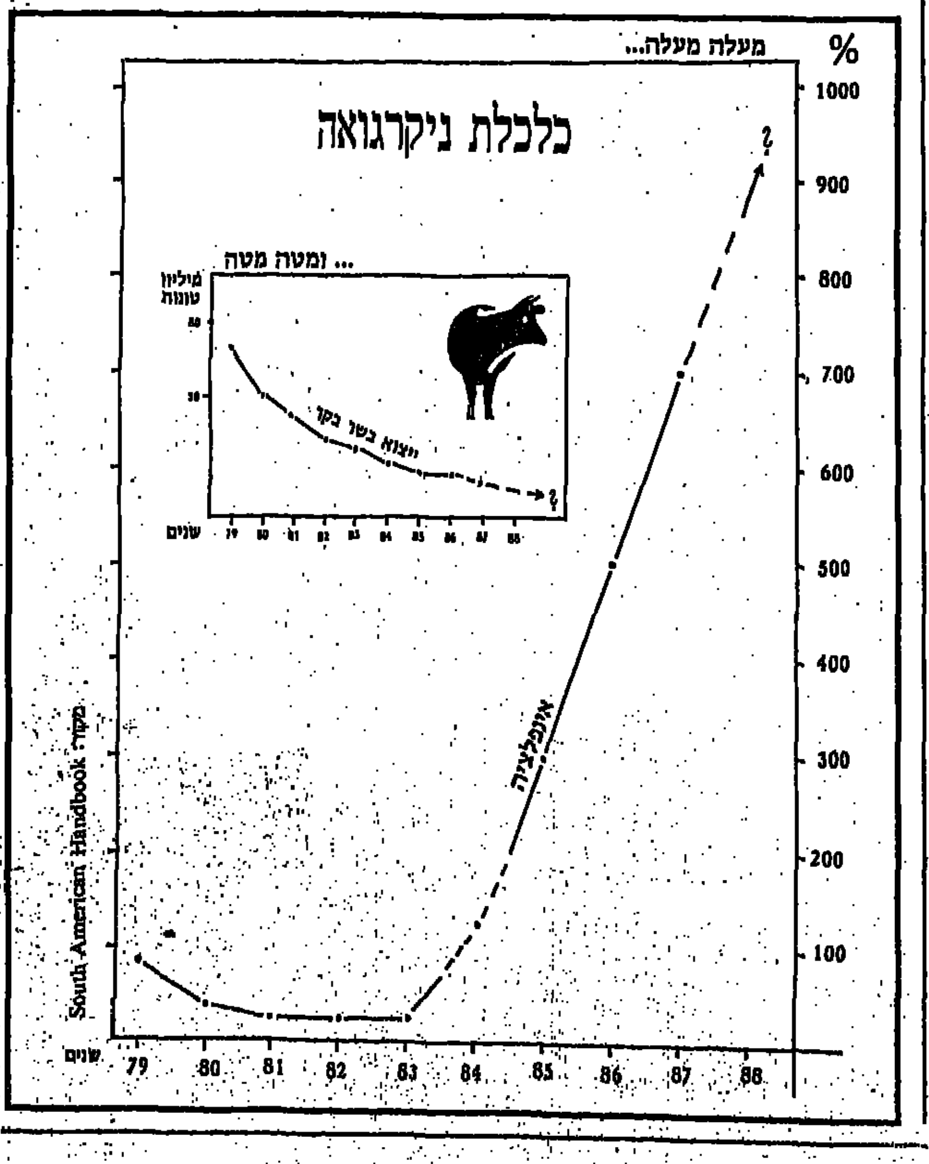

עמירם כהן

מ רבית ההיסטוריונים וחוקרי השואה מקבלים את ההשקפה הבסיסית, שהשואה היתה אירוע יהודי חד־פעמי, שאין לו מקבילה היסטורית בתולדות העמים. היסטוריונים ידועים כיהודה באואר, שאול פרידלנדר וזאב שטרנהל שותפים לקביעתו של ההיסטוריון יעקב כ"ץ שקבע את הכלל: „לאושוויץ ולטרבלינקה לא נמצאה מקבילה היסטורית. היה זה חידוש מוחלט".

ישראל רינג, משורר והיסטוריון מעז בספר חדש שכתב — „טבח עמים האם יש בו חוקיות?" (הוצאת ספרית פועלים, 191 עמודים) — להכניס ידו לגחלים לוחשות ולצאת כנגד התפיסה הזו. הספר החדש שעדיין לא זכה, משום־מה, לפולמוס שהוא ראוי לו, הינו „מחקר משווה של שואות" ואחד החידושים שבו הוא הנסיון לקבוע קריטריונים אובייקטיביים להגדרתה של „שואה".

הגדרתו של רינג לעניין זה היא: „אסון נחשב כשואה, כאשר יושמד גוף היסטורי השמדה גמורה או כמעט גמורה; או כאשר יושמד אחוז כה גדול של הגוף ההיסטורי עד שהמשך קיומו מוטל בספק; או עד שנסוג משך דורות למצב של תשישות ופיגור; או כאשר תושמד המסגרת המדינית או התרבותית של קיומו ובניו יאלצו להגר, להתפזר, להעתר לתנאי הטמעה (כפויים), כלומר, כאשר יחדל ציבור אנשים להתקיים כגוף מדיני — בתנאי קטל ואונס מחרידים..."

בהתאמת קריטריונים אלה מצא רינג במהלך ההיסטוריה 40 „שואות" והספר בוחן אותן אחת־אחת תוך מסקנה מרחיקת לכת: בכל ה„שואות" ההיסטוריות פועלים אותם הגורמים. רינג מונה 22 „גורמי שואה" העלולים, כהיפגשם יחד בצומת היסטורי, להביא להשמדת־עם. עוד מצא רינג, כי אם מצטרפים יחד לפחות שבעה־עשר גורמים „מחוללי השואה" הללו השואה היא בלתי נמנעת, אם כי גם בהצטברותם של פחות גורמים — השואה הופכת אפשרית.

שואת יהודי אירופה, עליפי התזה שמעלה רינג, היא רק אחת מרשימה ארוכה של שואות עמים, כהן „הפצצת הירושימה ונגאסקי"; „השמדת הארמנים בטורקיה"; „השמדת אויבי המהפכה בברית־המועצות"; „השמדת בני האיבו בניגריה"; „חיסול תושבי דרום סודאן"; „רצח עם (עצמי)בקמבודיה" וגם שואות קדומות יותר כמו „חורבן קרתגו".

בין הגורמים החברתיים, כלכליים, היסטוריים, פסיכולוגיים, מנטאליים, תרבותיים ודתיים, שבהצטברם יחד עלולים לגרום שואה, מונה הספר „חרדה", „איומי סכנות" (בעיני המשמיד), „מופתי עבר", „קבוצות חלוץ רצחניות"; „אי־בלימה", „התנגשות אינטרסים ישוביים/כלכליים", „התנגשות בין משטרים/מעמדות", „התנגשות בין אמונות", „התנגשות בין תרבויות", „חולשת הקרבן", „שינאה צבורה או מושרשת", „פסילה גזענית", „מטרה נשגבה" ועוד.

לא מוותרים על ה„שיא"

רינג מודע לפרובלמטיקה של מחקרו, בייחוד בעת שבעולם נערך מאבק כנגד גימודה של השואה לעוד אסון מבין אסונות המלחמה העולמית השנייה. „נוכחתי לדעת", הוא אומר, „שליהודים, בייחוד ליהודים, יש נטייה מאוד בולטת, שהם לא מוכנים לוותר על שיא השיאים באולימפיאדה של השאול, שנערכה במשך הדורות כגיהנום האנושי. ואם בא מישהו לתקוף את ה„שיא" הזה הם מראש מבטלים. וכשאסור לבדוק ואסור להשוות ואסור לבחון בכלים של מחקר היסטורי משווה נוצר מיתוס. בכלל, יש לנו נטייה, מאוד מסוכנת, לבודד את גורלו של העם היהודי משאר ההיסטוריה האנושית וזו סכנה שהיא איומה לגבי תפישת חיים הומניסטית.

אינך חושש מפגיעה בניצולי השואה בשימוש במילה „אולימפיאדה", בהקשר הזה?

— המלה הזו אינה מופיעה בספרי אבל אני משתמש בה כאן בכוונה. כי יש סכנה אצלנו של מין התנפחות לאומנית של „אין כמונו", שכל הגויים נגרנו, שכולם הפקירו אותנו. יש נטייה לבודד את גורל העם היהודי מגורל עמים אחרים ואני רואה בזה סכנה תמורה. הנביאים ניבאו נבואות־שואה לעם ישראל וגם לעמים אחרים. שואת בבל, שואת אשור, שואה של צור וצידון, אדום ומואב. מאז 1955 אני עוסק באיסוף אמפירי של חוקים היסטוריים, כפי שנתרכזו מסביב לצמתי דרכים מסוימים בהסטוריה. לפני זמן קצר סיימתי מחקר השואתי העוסק ב־40 תקופות שגשוג היסטוריות (ומתוכן עשר בעם היהודי) ואני מקווה שגם מחקר זה יראה אור בקרוב כהמשך למחקר הנוכחי.

בספר „טבח עמים — האם יש בו חוקיות" אני בודק באיזו מידה גורמים היסטוריים מסוימים, כשהם מתקבצים יחדיו, מחוללים שואה או השמדה. ואכן, מצאתי שאותם הגורמים שרחפו לשואת יהודי אירופה מצויים ברובם כ„צמתי שואה" אחרים במהלך ההיסטוריה האנושית.

האם, בכלל, ניתן להשוות את „סחר העבדים באפריקה", תהליך של מאות שנים, לשואת יהודי אירופה, שנתרחשה במשך שלוש שנים?

שואות תמיד היו

שואת יהודי אירופה היא רק אחת מרשימה ארוכה של שואות עמים, קובע המשורר וההיסטוריון ישראל רינג בספר חדש ■ בראיון הוא אומר: „נוכחתי לדעת שליהודים, בייחוד ליהודים, יש נטייה מאוד בולטת לא לוותר על שיא השיאים באולימפיאדה של השאול" ■ „היטלר והנאצים נתנו ליהודים לצאת מגרמניה עד זמן קצר לפני פרוץ המלחמה" ■ מיתוסים מול עובדות

— כשתשאל כושי בעל תודעה איך הוא מעריך את ההיסטוריה של השחורים באפריקה, בעיניו גורם הזמן הוא חסר משמעות. אנחנו מדברים על שישה מיליון, הם מדברים על 40־50 מיליון שניספו, פרט לאלה שנלקחו לעבדות.

תמיד נאמר לנו, קיבלנו בלי לבדוק, שבשואת יהודי אירופה היה משהו ייחודי שלא תמצא בשום השמדה אחרת: שהיה כאן תיכנון מוקדם, או שלפחות היטלר תיכנן מראש. אם בודקים עובדות ולא עוסקים במיתולוגיה, מוצאים שהיטלר והנאצים נתנו ליהודים לצאת מגרמניה עד זמן קצר לפני פרוץ המלחמה. הם אף היו מוכנים לתת לרבים נוספים, שלא רצו לצאת. הם איפשרו מו"מ על יציאת יהודים תוך השארת הרכוש שלהם בגרמניה. באותה תקופה היו מעוניינים רק ברכוש היהודי, בזה היו מעוניינים! היתה או סיסמה — „רוצו חד סיטרי לפלשתינה". לכו לפלשתינה, רק אל תחזרו. בשנת 1938 גירשו הנאצים מגרמניה את היהודים הלא גרמניים. למשל, את היהודים הפולנים, יהודים חסרי אזרחות, וגם ליהודים הגרמניים נתנו לצאת. מחצית מיהודי גרמניה עזבו עד פרוץ המלחמה. פשוט זרקו אותם מעבר לגבול. אם תיכננו „השמדת העם היהודי", מדוע נתנו להם לצאת?! לי, בעניין זה, יש הסבר לגמרי לא מיתולוגי והוא קשור לאופייה של הגזענות שלא הומצאה על־ידי הגרמנים דווקא. אם נבדוק תביעות של גזענים ותורות גזעניות נמצא, שיש דרישה להפרדה גמורה בין גזעים, תוך שיעבור הגזע ה„נחות". האפרטהייד בדרום אפריקה, למשל. אם יש גזע „נחות" — נשעבד אותו, ננצל אותו ואחר־כך נזרוק אותו. רק בשלב מאוחר יותר באה ההשמדה. כשהגרמנים התחילו לכבוש שטחים, כבשו את פולין, הם נתקלו ביהודי פולין וביהודים של ארצות אחרות, מיליוני יהודים, שהם בכלל לא רצו אותם, אך לא היה מי שיהיה מוכן לקלוט אותם. רק אז עלה לראשונה הרעיון של ה„פתרון הסופי". עוד ב־1938 בוועידת אוויאן נוכחו הנאצים שאין — מלבד בריטניה וארגנטינה — מדינות שמוכנות לקלוט את היהודים, גם לא ארצות הברית!

העובדות הללו, הידועות לכולנו, עומדות בסתירה גמורה למיתוס שפיתחנו, האומר: מהתחלה הנאצים תיכננו השמדה גמורה. עוד מיתוס אחר, מאוד מקובל, שמטפחים אצלנו אומר שכבר התחילה ההשמדה, במחנות ההשמדה, כל העמים עמדו מנגד למרות שיכלו להציל. בפרק מסוים בספר, שנקרא „עיוורון הקרבן והידלון העורה", אני מציין דוגמאות רבות כיצד ניצלו עשרות אלפי יהודים על־ידי פעולות אירגוניות משותפות של מלך ושל ראשי כנסיה ושל עמך.

ענישה סביבתית על בסיס גזעני

מה כל כך מסובך שהעם היהודי יראה בשואה שלו אירוע אפוקליפטי ייחודי? מה מסובך בכך שהארמנים יראו בשואה שלהם אירוע ייחודי?

— לכל עם, השואה שלו היא לגביו יחידה במינה וקרוב לוודאי שליהודים יש זכות מיוחדת לכך, כי ההיסטוריה שלהם גדושה בשואות יותר מתולדותיו של כל עם אחר. בספרי אני מונה עשר שואות יהודיות: חורבן מלכות ישראל, חורבן מלכות יהודה; חורבן היישוב היהודי בתקופת המרד הגדול ומרד בר־כוכבא; חורבן קהילות אשכנז במסע הצלב הראשון; חורבן יהדות ספרד; גזירות חמלניצקי; גזירות פטיולורה; שואת יהודי אירופה.

הסכנה היא, שהצטברות השואות בדברי ימינו תביא אותנו למסקנה, שהדם היהודי הוא אדום יותר (או כחול יותר) מדמם של עמים אחרים, שנתעלם מאסונות של עמים אחרים. ויש לנו במסורות שלנו יד לא מעטה ביצירת אותה הבדלה מהותית בין דם לדם. מדי שנה אנחנו קוראים בהגדה של פסח על מכת הבכורות. מלאך חיצוני הרג לא רק את הבכורים בבית פרעה, שהוא על־פי המסורת היה הרשע, אלא את כל בכורי ארץ מצרים. בימינו קוראים לזה ענישה סביבתית על בסיס גזעני. פילון האלכסנדרוני מצא התחכמות כדי לתרץ את המעשה הזה: בעצם כל המצרים היו צריכים למות ואלוהים עשה להם חסד גדול וטבח רק בבכורים...

ב„טבח עמים האם יש בו חוקיות" אני עושה נסיון להפריד בין השואה כמיתוס לשואה כאמת היסטורית מבלי להתעלם, אני מרגיש, מכמה חזיונות תמוהים מאוד שאירעו בימי השואה ולפניה — אך גם הדברים האלה לא היו מתגלים אלא על־ידי מחקר השוואתי. אגב, אחת הטעויות הנפוצות אצלנו היא, שרק מנהיגים מרושעים או מפלצתיים כהיטלר או כטימור חאן המונגולי מסוגלים להביא לשואות.

לקח הקנאות הגואלת

אני מביא בספרי דוגמאות רבות של מנהיגים נאורים מאוד בזמנם, שגרמו לשואות נוראות. אדריאנוס קיסר, למשל, שאצל היהודים קרוי „שחוק עצמות", האחראי לשואה שבאה בעקבות מרד בר־כוכבא, נחשב בהיסטוריה העולמית לאחד הקיסרים הנאורים בהיסטוריה של רומי. קיסר שבימיו כמעט לא היו מלחמות, קיסר שבנה את המדינה, שהיה הלניסט ושליט גדול. גם אספסיאנוס וטיטוס בנו היו מהקיסרים הנאורים והחכמים, שעלינו — היהודים — הביאו שואה נוראה וחורבן המרכז הרוחני. אלא שיותר מרשעותו של השליט פועל כאן חוק אמפירי, אחד מהחוקים ההיסטוריים שאני מעלה בספרי: במערכת בין עם כובש לעם נכבש, אם אתה מורד פעם אחת מדכאים את המרידה, בפעם השנייה מפעילים „יד קשה" ובפעם השלישית אומרים השליטים „מספיק לנו, צריך לגמור את זה..." וזו כבר סיבה לשואה. אם נבדוק — גם חורבן בית ראשון בא אחרי סדרה של מרידות.

מצאת בספרך 22 „גורמי שואה", אשר בהצטלבם יחד (או חלק מהם), מתרחשת שואה והתרחשות זו היא חוקיות היסטורית. מהם הגורמים החשובים?

— אחד מהגורמים שמצאתי אותו פועל במרבית השואות, אני מכנה „דההומניזציה ודמוניזציה". כשמתחיל תהליך בו עם או דת משמידים גוף היסטורי אחר, הופכים אותו מאנושי לבלתי אנושי, לתולעים, לג'וקים, לחיות דו־רגליות — קיימת סכנה ממשית, שבמשך הזמן תבשיל תודעה אנטי־אנושית לגבי הגורם הזה שתקל על השמדתו.

גורם אחר הוא קנאות גואלת. מצאתי כי באחוז גבוה של השואות השקפת עולם מסוימת, שהיא אידיאולוגיה גואלת, היתה גורם חשוב בהשמדתם של אלה, שלא היו מוכנים לקבל את הגאולה הזו. כי מטיבעה של כל אידיאולוגיה גואלת לחלק את העולם לשניים: למאמינים ולאלה שאינם מוכנים לקבל את הגאולה. החל מהשמדת עמלק והשמדת עמי כנען, שלא קיבלו את האמונה היהודית, ולכן נגזר דינם להשמדה, וכלה במה שאירע בברית־המועצות. בדורנו אנו התרחשה שואה, שהאידיאולוגיה הגואלת שימשה בה מניע מרכזי בקמבודיה, שם השמידו פול פוט וחבריו שני שלישים מעמם שלהם. הייתי מאד מציע לנו, פה בארץ, ללמוד את לקח הקנאות הגואלת.

פני יאנוס

גורם אחר שאני מציין הוא אפקט האי־בלימה. והשאלה האם ניתן לבלום גל של פרעות לאחר שכבר התחיל. זו שאלה מכרעת במחקרי. זאת, מכיוון שהמחקר ההיסטורי מראה שאם אין גורם חיצוני או פנימי שמתערב בזמן — אחר־כך מאוחר מדי.

נתתי עשר דוגמאות על בלימות, שבאו בזמן ומנעו השמדת עם. מי שמבחין בתהליך של תזוזה לקראת השמדה ידע בעוד מועד לגייס כוחות ולא לחכות. וזה עכשיו עוד הרבה יותר קריטי בגלל העידן הגרעיני. וקדאפי, למשל, הוא בעיני אחד השליטים שיש לבלום אותו בעוד מועד.

אני מניח ש„טבח עמים — האם יש בו חוקיות" לא נכתב במחקר היסטורי גרידא.

— בהחלט נכון. אני טוען שמי שחושב ששואת יהודי אירופה, היתה השואה האחרונה — דומה למי שחשב שמלחמת השיחרור תהיה המלחמה האחרונה. כי לשואה יש פני יאנוס — מצד אחד פניה לאחור, היא מסכמת משהו, ומצד שני לעתיד — היא נותנת דוגמה חדשה כיצד להתאכזר, כיצד לארגן השמדות.

אני יכול לציין ארצות, שלהערכתי, היהודים נמצאים שם בסכנה פוטנציאלית. בארגנטינה ובברזיל, למשל, שיש בהן הרבה יהודים המתבלטים במקצועות מסוימים מאוד, בכלכלה ובמסחר. משבר כלכלי עמוק וחריף יכול להביא תוך זמן קצר לתהליך של דמוניזציה והענייה יתגלגל ויסתמכו על המסורת הפאשיסטית משולבת באמונה דתית פאנטית. אם כי אני אינני מאלה התושבים כי העולם היום מתקדם לקראת שואה.

האם אתה גם רומז לתהליכים העלולים להתרחש אצלנו?

— אני יכול לתאר לעצמי מצב, שבו מתנה השלום יתחלש ותשלוט חזית ימנית דתית קנאית שתהפוך לרוב מאסיבי של 60%, והשתלטות זו עשויה במצב של משבר כלכלי, של איום במלחמה להביא לעמדה, שכדי למנוע שואה מאיתנו עלינו לעקור מקרבנו את האלמנטים הזרים שהם גייס חמישי של האויב על הגבולות. מי שלא ירצה לצאת — אז נחסל אותו. אנחנו לא מחוסנים מפני סכנה כזאת. מיליטריזם לאומני קיצוני איננו צמח שלא מסוגל לצמוח בארץ הזו. כבר היו דברים מעולם. כבר היו יהודים כאלה בעבר ויהיו בעתיד. □

במערכת בין עם כובש לעם נכבש, אם אתה מורד פעם אחת מדכאים את המרידה, בפעם השנייה מפעילים „יד קשה", ובפעם השלישית אומרים השליטים: „מספיק לנו, צריך לגמור את זה"... וזו כבר סיבה לשואה

עטיפת הספר

ספריה פועלים

יש לי דיבור איתכם

מפגשים מבהילים ומפגש מנחם - בפולין

התלבטתי אם לספר לכם במדור זה על נסיעתי לפולין, שלא יישמע כמו שיעור ב„תולדות־ישראל", ולא כמו „שעת מחנך".

בסופו־של־דבר, החלטתי שחשוב לי להביא בפניכם מפגשים קצרים אותם חוויתי שם, ואת תרגומם למסקנות, אם תרצו, תערכו בעצמכם.

ברצוני להקדים ולומר, שנסיעתי לא באה על רקע קירבת־לב משפחתית, פרטית. נולדתי בישראל למשפחה שחלקה הגדול נמנה אף־הוא על ילידי הארץ. גם אבי, שמקורו פולני, הגיע הנה, כחלוץ, בצעירותו, שנים רבות מאוד לפני פרוץ מלחמת־העולם הידועה. עם־זאת, התעורר בי רחף עז של נגיעה במקום ההוא — הן בזכרי החיים היהודיים שהיו שם לפניה ושעבורי היו בבחינת „ספרות" והיסטוריה בלבד; הן בזוועת השמדתם במהלכה, והן בהוויית אזרחיו הפולנים החיים שם כיום תחת עולו של המשטר הקומוניסטי (הרחוק מלהיות אהוב עליהם).

אלא, כפי שאמרתי, על כל אלה לא אספר כאן, גם מהטעמים שכבר מניתי, וגם משום שלאחרונה סופר עליהם רבות — בע"פ ובכתב.

ובנוסף, המלים, לפחות אלה המצויות אתי, מאבדות את כוחן מול תחושת הכאב וההלם התוקפת את השוהה בתוך הוויית הסופיות היהודית שבמקום ההוא, גם כעת, ארבעים שנה אחרי הכל.

אלא מה? — דווקא הלם מזעזע זה, דווקא דממת־המוות היהודי הכמעט מוחלטת השורה על־פני הארץ הזאת, עשויים ליצור הרגשה של סיום פרק. בחינת „אירוע" חורבן מפלצתי וחד־פעמי שהיה ואיננו ולעולם שוב לא ישוב. ומשום סכנתה של הרגשה זו, החלטתי לספר לכם את סיפורי ה„מפגשים" שלהלן:

מפגש ראשון — בעיירה קטנה לא רחוקה מקרקוב העיר, ליד שרידי בית־כנסת שרוף אחר, נשאל המדריך הפולני המלווה אותנו מטעם השלטונות, כמה יהודים חיים כיום במקום.

תשובתו, כלשונה — אחד. אבל אם תשלפו קצת ירוקים (דולרים) — הוא ממשיך מיידית — יבואו הרבה.

מפגש שני — בוורשה, כשברצוננו להגיע במונית למקום שאיננו נכלל בקו מסענו המאורגן. ב„תחקיר" קודם שערכנו אצל יודעי־דבר מקומיים, הסתבר שמחירה של נסיעה פרטית מעין זאת, עשוי להסתכם בעשרים דולר. הנהג דורש ששים. לשאלתנו — מה פשר ההגזמה, הוא עונה — ליהודים יש הרבה כסף.

מפגש שלישי, אף־הוא בוורשה — המדריך המקומי של עיר זו, מבקש לחלק לנו מחמאה, ואומר: יהודים הם עם פיקח. אני לא הכרתי אותם, אבל אמא שלי, שהכירה הרבה מהם, סיפרה לי שיהודי לא אוכל ארוחת בוקר לפני שהוא מרמה לפחות נוצרי אחד.

מפגש רביעי — בבית־הכנסת של הרמ"א (ר' מושה איסרליש, שחי במאה ה־16 ושעליו נאמר, בקרב העדות האשכנזיות, שממשה — רבנו — ועד משה, לא קם כמשה) בקרקוב. כשמונה יהודים קשישים מצטופפים סביבנו. בגדים מהוהים. עיניים מבוהלות. כפיפות מתחננת לנדבה בשפתיים דוברות יידיש חלושה.

התחושה היא של מפגש עם מתים־חיים, עם העליבות האנושית בהתגלמותה, שעבור הפולני שנולד לאחר מלחמת־העולם השנייה, מהווה ייצוג עובדתי, כביכול, לעם היהודי כולו. לי. לכם...

מפגש חמישי — במיידאנק, אחד ממחנות־הריכוז הגדולים והמזוויעים ביותר, בו הושמדו כמליון וחצי יהודים, ובו העסיק מפקד המחנה הגרמני את אסיריו בניסויים של גידול כרוב על אדמה המדושנת באפר המתים.

ביציאה מהמחנה, בשיחה „סתמית" עם איכר פולני, הוא מתגאה באזנינו בגודל ראשי־הכרוב הצומחים בחצרו. זאת אדמה טובה — הוא מרגיש — מלאה אפר.

המפגש האחר

בכיכר המרכזית של קרקוב, בשעת ערב מאוחרת, כובשת את אוזנינו שירה נרגשת של „את שארם־א־שייך", בפולנית, כמובן.

אנדרטת האפר במאידאנק

קבוצת בני־נוער מקומיים שרה ברמה קולית מעולה.

אין הם יודעים את מקור הנגינה, רק ידוע להם שהגיעה אליהם בשנים האחרונות. והמלים — משלהם — תפילה לשלום העולם.

כשמתברר להם מאין אנחנו, הם מבקשים שנשיר יחד אתם, בעברית, „הללויה". ולאחר־מכן שרים לנו את פ' כ"ג בתהילים, אף זאת בעברית מרוייקת.

קבוצת־נוער ש„מתפללת", כמסתבר, באופן קבוע, במפגשי שירה שבועיים, על שלומו וטובתו של העולם.

על כיפת־הבטון המתנוססת מעל גל האפר של מליון וחצי יהודים במיידאנק, חרוט באותיות ענק: גורלנו — אזהרה עבורכם!

חשבתי — גורל ואזהרה תרתי־משמע — מנוית ראייתו ותפיסתו של הקורבן ושל רוצחו.

חשבתי — על הביטחון השאנן של אלה מאיתנו שמנסים כיום את מזלם בגלויות הנאורות של ארה"ב ואירופה.

חשבתי — על הצעת ה„טראנספר" ועל איומות ממנה שעולות אצל חלק מאיתנו המרגיש בעל־כוח וזכויות בלעדיות כאן.

אבל, בד־בבד המשכתי לשמוע בתוכי את שירתם של בני־הנוער הפולנים בקרקוב, והבנתי, שהם, כנראה, קראו נכונה את ה„כתובת על הקיר".

מי יתן וכולנו.

שלכם.
עמלה עינת

פינת המחשב

תוכנית הצפנה 2

הפעם אפרסם את חלקה השני של תוכנית ההצפנה. בתחילת התוכנית יבנה המחשב את טבלת ההצפנה (פעולה אשר תאריך כעשר שניות) ולאחר מכן יבקשכם להדפיס את המשפט אותו אתם רוצים להצפין. בסוף המשפט לחצו על מקש ה־ENTER ואז ידפיס המחשב את ההודעה המוצפנת.

כדי לפענח את הצופן, הדפיסו את ההודעה המוצפנת כאשר יבקש המחשב משפט ובמקום להצפינו יפענחו.

כאשר תסיימו את שימושכם במצפין, תדפיסו את המלה END מלווה ב־ENTER והמחשב יפסיק את פעולת התוכנית.

זיכרו! כדי שהמחשב יוכל להצפין או לפענח הודעה כלשהי, היא חייבת להסתיים בנקודה.

```
1ØØ INPUT A$:C$ = "WATSON":A = LEN (C$):B=1
11Ø IF A$ = "END" THEN STOP
12Ø x = INSTR ( 1, A$, "."):IF x = Ø THEN GOTO 1ØØ
13Ø FOR y = 1 TO x
14Ø B$ = MID $ ( A$, y,1)
15Ø D$ = MID$ (C$, B, 1):IF B<A THEN B = B+1 ELSE B = 1
16Ø D = ASC ( B$): E = ASC (D$)
17Ø D = D-64:E=E-64:IF (D<1) OR (D>26) THEN PRINT CHR$ (D+64); ELSE
PRINT B$ (D;E);
18Ø SOUND 200, Ø.4
19Ø NEXT:PRINT:GOTO 1ØØ
```

מילת הצופן הנמצאת בשורה 1ØØ היא WATSON. אולם אתם יכולים לשנותה לכל מילה שתעלה בדעתכם.

תיקון טעות (בחלקה הקודם של התכנית)

שורה 5Ø צריכה להיות —

5Ø U = ASC (A$)

כמו כן בשורה 1Ø על As להיות שונה ל־ Z ולא ל־ H כפי שהודפס.

פיצוחון:

כתוב תוכנית הקולטת רשימת ציונים בין Ø ל־ 1ØØ. על התכנית לחשב ולהדפיס:

א. את ממוצע הציונים.
ב. את מספר הציונים שמתחת ל־ 40.
ג. את מספר הציונים שמעל ל־ 80.
ד. את מספר התלמידים.

על התכנית להפסיק את קריאת הנתונים על־ידי שיטת הזקיף.

מגיש: ירון זלר

מילון שימושי

גזר דין מוות

בראשית השבוע נורה צעיר יהודי בעיר העתיקה בצוואר, ואחרי יום מת מפצעיו. בעקבות האירוע עלתה שוב תביעה ישנה — להנהיג בישראל עונש מוות. הוויכוח הזה קיים בכל מדינות העולם, ובישראל הוכרע בשעתו. פרט לנושא אחד — פשעי הנאצים — אין עונש מוות בישראל.

על פשעים חמורים מוטל על הפושע עונש של מאסר עולם. זהו אמצעי הגנה רציני — אם הפושע יושב בכלא כל ימי חייו, לא יוכל לבצע עוד פשעים.

מאסר עולם הוא גם אמצעי הרתעה רציני — אף אחד אינו רוצה לשבת בכלא כל ימיו.

משתי הבחינות האלה אין עונש המוות דרוש. יש טוענים שיש בגזר־דין מוות הרתעה גדולה יותר ממאסר־עולם אך המציאות מוכיחה שאדם הנדחף למעשה פשע חמור, מאבד את השיקול הרציונלי, והעונש הצפוי לו, גבוה ככל שיהיה, לא ירתיע אותו.

הסיבה השלישית לעונש היא הנקם. וכאן נמצא הבדל בין עונש בידי אדם הרוצה לנקום באדם אחר שגרם לו עוול, לבין עונש בידי המדינה. המדינה צריכה לשקול את מעשיה במאזנים של תבונה ולא של רגש.

הנימוקים החשובים כנגד עונש מוות למחבלים הם שניים. האחד: כאשר מדינה הורגת אדם, אפילו הוא פושע מסוכן או אדם המזיק למדינה — היא פועלת בקנה־מידה חדשים, הדומים יותר לקנה־המידה של הפושע מאשר שלה. גם כאשר אתה עונש את המתנגד לך ומגן על עצמך, עליך לשמור על ערכי יסוד ולא לאבד אותם בתהליך הענישה.

הנימוק השני הוא, שעונש מוות למחבלים ייצור שתי קבוצות של פושעים — פושע פלילי, יהודי או ערבי, המדינה לא תוכל לגזור עליו מיתה. על פושע ערבי, הנשפט מסיבות פוליטיות, אפשר יהיה לגזור מיתה. הפרדה כזו אינה מתקבלת על הדעת מבחינת החוק בשום מדינה מתוקנת.

רוביק רוזנטל

דיבור על דיבור

משקל קיטלון (קיטי)

בשיעור שעבר למדנו על קיצורים שלא כדרך הטבע.

בהרבה מובנים יהיה עיסוקנו הפעם המשך לעיסוק השבוע שעבר, ומה הכוונה? לפנינו עוד סוג של קיצור מלים שנועד לעשות אותן חברותיות יותר, מחייכות יותר. בעצם, אלה הם שמות חיבה יותר מאשר קיצורים, ואני מתכוון ל„דיכי" — שם חיבה לדיכאון, ולמלה שהיא קצת פחות נפוצה ובצדק: „שיגי" — שם חיבה לשיגעון. מסתמנת פה שיטה מאוד ברורה של בניית שמות־חיבה, ולרגעים נדמה כאילו השם איציק נגזר מהשם איצקן ולא מהשם יצחק כפי שמקובל אולי לחשוב. המלה דיכי, אם נרצה או לא, השתרשה כבר היטב בשפתנו ולא נוכל לעקור אותה. ובעצם, למה שנעשה את זה? לעומתה המילה שיגי, לעניות דעתי, לא תשתלב לעולם. את חוסר ההתאמה שלה, אני רואה בעובדה שעצם המלה „שיגעון" היא מלה לא כל־כך שימושית, לא מתאימה לשפה מדוברת — אולי אפילו גדולה מהחיים. המלה דיכאון, איך בכלל אפשר בלעדיה?! אחת המלים החשובות והייחודיות שיש לשפתנו המתפתחת.

אז מה..? למה שלא תנסו עוד ניסויים באותה שיטה?

פיתין חירי, שיכי, ניקי, ביטי, זיכי, עילי, עיפי, שיטי, פיגי ועוד ועוד ועוד...

(השרשים בהתאמה: פתרון, חירלון; שיכרון, ניקיון; בטאון, זכרון, עילפון, עיפרון; שיטפון; פיגמליון ועוד ועוד...)

תומר קירמן

קול אישי

נועם שפנצר

האיש שאין לו בית

זה ימים שאני עוקב אחרי האיש
שאין לו בית.
שלשום הוא נפל לא הרחק מכאן
בצל מעקה הברזל על כרית קרועה מחבק
בקבוק ריק מוטל רטוב מטל
בוקר עולה ואין לו שתר לאיש שאין לו בית
ושמש מציפה עפעפיו המוגפים
מעבירה בו רטט דועך ונמוג כאדוה.
אתמול היה מונח תחת גשר הבטון
על ריצפת הבטון חמש דקות ממש מביתנו,
הנעול עכשיו עד שנחזור
אליו, חולצתו קמוטה, מקופל
כעובר מחוץ לרחם העולם, נבול עינים, אסור
באויקים שקופים שמוט
שחור שדוף ישן בשקט.
על ראשו כבישים עמוסים
אנשים בדרכם הביתה מן העבודה,
פקק תנועה תמיד
מרגיז אותם, תגורת הבטיחות מעיקה על הלב
וגשם נודע כמו קונפטי, זה מה
שחסר להם עכשיו
האיש שאין לו בית
רובץ היום למרגלות קופסת הטלפון, קפוא,
מכוון בשולי מגרש החניה
העולה על גדותיה, בפינת הרחוב השקט
המוביל את ביתנו,
קרוב יותר אל ביתנו.
זה ימים שאני עוקב אחריו מקרוב
עד כמה שניתן לאיש כמוני שיש לו בית
לעקוב מקרוב אחרי איש
כמוהו שאין לו בית.
מחלון מכוניתי, החולפת על פניו בנסיעה
איטית,
אי אפשר לראות אם הוא נושם.

□

חאלד חליפה

רואה ולא נראה

שקט ובצינעה רבה הצטרף ח"כ אוריאל לין מהליכוד למועדון המתרחב של מצודדי הטרנספר והאפרטהייד בישראל. ח"כ אוריאל לין (אסולין), מומחה לכלכלה ומס־הכנסה, מתריע מעל דפי „מעריב קריירה" מ־8.10.87 על הסכנה שבהעסקתם של מאה אלף פועלי פלשתינים בישראל. הוא טוען שהעסקתם של אותם פועלים קשייום, שנאנקים תחת הכיבוש. „מסכן את מבנה המשק ומוביל אותנו לשינוי טוטאלי במבנה כוח העבודה בישראל, וגורם השפעה שלילית על מבנה התעסוקה בארץ". שכן, לדבריו המספר האמיתי של הפועלים הוא מאה וחמישים אלף פועלים לעומת עשרים אלף פועלים שעבדו בשנת 1970.

ח"כ לין ממשיך בטיעוניו הכלכליים כביכול, שהמשך העסקת תושבי הגדה המערבית ורצועת עזה יגרום לאבטלה בקרב הצעירים הישראלים ולירידתם מהארץ, כיוון שהפועלים הערבים הפלשתינים מוכנים לעבוד בשכר נחות. הוא חוזר ומתריע שתוך עשר שנים נהיה עדים להתפוצצות חברתית העלולה להביא לאסון לאומי.

ח"כ אוריאל לין הוא נץ ידוע, שמבקש במצעו האידיאולוגי לספח ולכבוש את השטחים וכד־בבד לשלול מאותם תושבים מקומות עבודה לגיטימיים שנגזרים ממצב הכיבוש העכשווי. הוא מבקש שלא לשלם את מחיר הכיבוש והשפעותיו על החברה הישראלית, שכן הפתרון שמוצע על ידו הוא עידוד התושבים הפלשתינים להגר לחוץ־לארץ במקום ש„מיטב הנוער" שלנו יהגר. הצעתו הגרנדיוזית היא למצוא לתושבים הפלשתינים המקומיים מקומות עבודה בקירבת מקומות מגוריהם, מעין הקמת מפעלים מקומיים שתוצרתם וחומרי הגלם שלהם יהיו תלויים בכלכלה הישראלית תלות מוחלטת. מעין כיבוש שרואה ולא נראה.

הח"כ המלומד דוגל בכיבוש סטרילי אך הוא מוכן, תיאורטית ובשלב ראשון, לגירושם של התושבים הפלשתינים מתוך הקו הירוק ולריכוזם לאחר מכן במקום מגוריהם. אם המחלה תמאיר ולא תיפתר, ודאי ישקול אפשרות הרחקתם מן הארץ. מעין מהדורה מתוקנת של כהנא.

□

גיורא מנור

ואלה שמות

אם באמת אופן הגויים של שמות זרים מעיד על רמה תרבותית של הדובר / הכותב? כשהייתי ילד היה ברור, שהנערים המוכרים עיתונים ברחוב וצועקים את הכותרות — רמויות שנותרו עתה רק בסיפוריו של דיקנס או בסרטים מראשית הקולנוע — שהתרוצצו בחוצות פראג עיר נעורי, ושאגו על דרך הביטוי הצ'כי של Churchill או Chamberlain, „חורחיל" ו„חאמברליין", ורק אנשים משכילים טרחו לומר „צ'רצ'יל" ו„צ'מברליין".

אבל, אפילו המשכילים, שבגרמנים, שבאנגלים או בצרפתים אינם מסוגלים לבטא היטב את השמות הצ'כיים, כגון Dvořák, שה„ר" עם הסימן „V" הקטן מעליו אינה לא ז', או ג' ובוודאי לא ש', אלא משהו צ'כי מיוחד, שאיני יכול לתארו בכתב. כל השפות הסלאביות, כגון הפולנית שבה כמה מיני „ש" ו„ל", מציבות בעיה בפני דוברי שפות אחרות, ולכך אין פתרון אמיתי.

הברירה היא בין הפתרון הצרפתי, כלומר: לבטא כל שם זר כאילו נכתב בצרפתית, ומה שייצא מזה יצא, לבין דרכם של קרייני הבי.בי.סי. — מוסר שלו מחלקה מיוחדת, עם תורנות של 24 שעות ביממה, המיועד לפתור את בעיות ההיגוי הנכון לקריינים המסכנים, הנבוכים, כל אימת שמופיע לו לפתע איזה שם חדש בכותרות.

גם הרוסים, הגורמים בעצמם לא מעט בעיות־היגוי לעמי העולם, הם „פטריוטים", ומסרבים לבטא אותיות, שאינן קיימות באלפתית הקירילי שלהם. כך, אפילו באנציקלופדיות, הופך היינריך היינה לגיינריך גיינה והמלט נסיך דנמרק לגאמלט. היטלר היה לגיטלר, כמובן, וכפי הערבים, כפי שזכור לי, אפילו היטרל.

כשהופיע שמו של גורבצ'וב בשמי העולם, נוצרו שתי אסכולות מערביות: אלה האומרים גורבצ'ב ואלה הרוגלים בגורבצ'וב. הבלבול נוצר בשל אות רוסית, Ë, ההופכת לצליל „O", אם מתנוססות מעליה שתי נקודות.

והאם צ'ייקובסקי הוא פטר, פיוטר או פיטר? וגרוע יותר, כשהשם הפרטי של אישיות זו או אחרת הוא עברי. אז נעשה, למרבה הפלא, האפיפיור ליוחנן. אבל איש לא היה מעלה בדעתו לכתוב או לומר זאב אמדאוס מוצארט או יוחנן שבתאי פלג (יוהאן סבאסטיאן באך — Bach הוא נחל או פלג בגרמנית... אבל זאת באמת רק הלצה.)

האותיות העבריות מקשות עוד יותר על חיי קריינים, שמהם אנו לומדים את צליל השמות הזרים. לא מכבר שאל אותי קריין־טלוויזיה, האם ראיתי תכנית, שבה רקד נוראייב. אמרתי לו, ששמו נורייב. הוא היה מופתע וטען להגנתו, שאם היה אומר נורייב, כפי שצריך, לא היו מבינים למה כוונתו. זה נכון, כי שיבוש שנשתרש, כמעט אי־אפשר לעקור אותו, בשמו של רקדן זה לפחות אין אף לא צליל, שאינו קיים בעברית. האם עדיף שקריינים יתאמצו לבטא „U" צרפתית או „U" גרמנית בחדות הנכונה, או יסתפקו ב„אי", כאילו נכתב שם „I". ומה דינם של שני צלילי

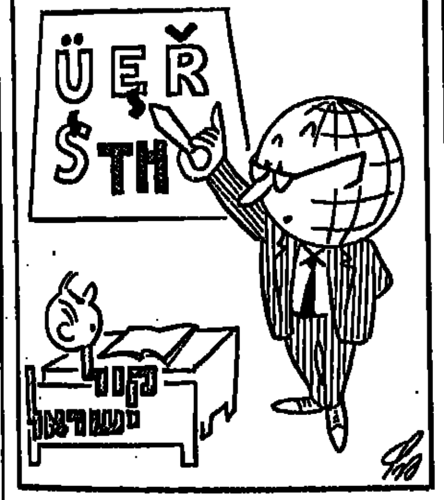

ה„TH" האנגלי (למי שאינו מודע לכך, יש שניים, האחד כמו למשל ב־Thin, והשני כמו ב־That). האם המאמץ שווה, והאם מוטב להסתפק במשהו לא מוגדר, אבל לפחות אחיד?

על הבימה הפתרון הוא, לדעתי, באחידות השגיאה. מוטב שיבוש פונטי, מאשר שכל אחת הדמויות תבטא שם פרטי או שם משפחה באופן שונה.

אין זה אסון, אם נוצר שיבוש מקובל לשמות זרים. אבל המסוכן הוא, שנאמר „מה זה חשוב?", וזו, לצערי התגובה הישראלית הטיפוסית. בין כך ובין כך, הכתב העברי החסר, ואפילו המלא עד גיהוך, אינו מדויק, והוא משאיר לקורא מרחב ניכר להתלבט בו. אני זוכר שפעם שאל אותי מישהו, האם קראתי את ספרו של תומאס מאן „פליכס קרול"? נו, באמת, מניין צריך היה אותו בחור לדעת שזה FELIX ולא פליכס?

הכתיב התלקי והמסוכך (רציתי לכתוב „המחורבן") שלנו מלמד אותנו לזלזל בפרטים. זו מגרעתו העיקרית: כי מי שאינו מחשיב את הדיוק בפרטים, מסתכן במחשבה מבולבלת ושיטחית.

חבל, שבן־יהודה בחר במבטא הספרדי, שאיבד את ההבדלים בין אותיות גרוניות ללא־גרוניות את ההבדלים בין צרה לסגול, ובכך עשה את כולנו כמעט למשבשי־כתיב. אבל את הנעשה אין להשיב. עד שיימצא יורש לאיתמר בן־אב"י, שניסה להנהיג אותיות לועזיות בעברית או, בעצם, לאיזה אתאטירק (אהה! „אטאטורק" או „אטטירק"???), שיכריח את צאצאינו לעבור לכתב הלטיני — נמשיך להתלבט. לא השגיאות והפשרות הפונטיות הן העיקר, אלא הוויתור על חיפוש הצורה הנכונה.

□

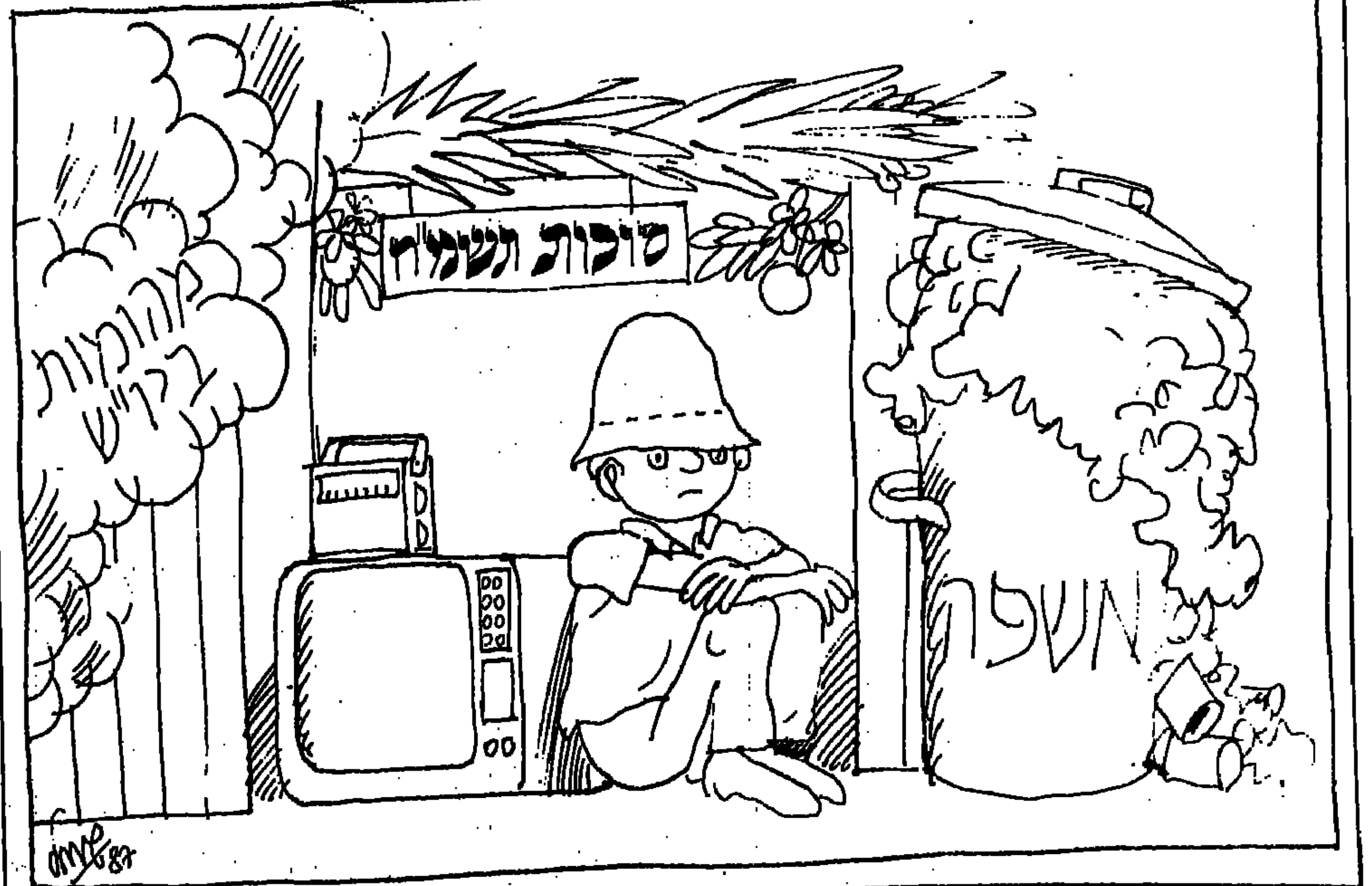

גדעון ספירו

זהירות, חסדאי צבי

השבועון הירושלמי „כל העיר" רכש לו מעמד ויוקרה החורגים מגבולותיה המוניציפליים של ירושלים. הוא מטפל, כמובן, בנושאים מקומיים של ירושלים, אולם מכיל לא מעט רשימות ומאמרים, שהם אקסטריטוריאליים, נוגעים לכולנו — בתוך מדינת ישראל ומעבר לה, בשטחים הכבושים. הגיליון האחרון של „כל העיר" מקדיש שלושה עמודים גדושים ליעקב חסדאי, תחת הכותרת „החסדאים". איש זה כבר רכש לעצמו מעמד של גורו בקרב החסדאים שסובבים אותו. אם ימשיך במסלול זה הוא יהפך וריאציה מודרנית של שבתאי צבי. רעיונותיו מוגשים באריזה נאה ומסודרת, הם קלים לקליטה, תוך שמירה על תדמית רצינית ומכובדת. יש לו את כל הנתונים לרכז סביבו דעת קהל אוהדת. הוא קצין בכיר, בעל צל"ש, מרצה באוניברסיטה ורקע אשכנזי; ממש „ווספ" ישראלי. דעותיו, כך מתו, אינן ניתנות לקיטלוג מקובל, ועל כן מגדיר אותם העיתון כ„חסדאיזם". אין לו בעיה להגיע לדעת הקהל. העיתונות פתוחה לפניו, כך גם הרדיו והטלוויזיה.

לפני שכולנו ניפול לאותה חסדאות־שבתאות, כדאי לעמוד על כמה מרעותיו. חסדאי טוען, כי ישראל נמצאת בתהליך של שקיעה. האחריות לכך מוטלת על ההנהגה, ועל־פי חסדאי אין הבדל בין הנהגת המערך והליכוד. שתיהן פשטו את הרגל. על כן, יאמר חסדאי, הוויכוח המהותי הוא על טיבה של ההנהגה. יפה, לא? אבל, ממשיך חסדאי, ההנהגה אינה מעוניינת בוויכוח זה, ולכן היא מסיטה את הוויכוח הלאומי לשאלת השטחים והשלום. ציטוט מחסדאי: „הבעיה האמיתית של ישראל איננה שטחים או שלום, אלא דמותה של החברה הישראלית ההולכת ונהרסת מבפנים".

ממש רעיון גאוני: החברה נהרסת, המדינה שוקעת, הכל כאן מתדרדר ומתפורר, ואין לזה כל קשר לבעיה הקטנה והשולית הזאת של מלחמה ושלום. איך לא חשבנו על כך קודם? אז מה הפתרון? „סדר חברתי חדש" — כך אומר חסדאי. וכיצד ייראה הסדר החדש הזה? המדינה תתנהל על־פי שיטת קופונים. מן קזינו שכזה. כל אזרח יקבל תלושי תקציב, והוא יוכל להחליט לאן ילך התקציב בנושאי חינוך, תרבות, ספורט ונופש. ירצה בית ספר כזה או אחר — ילך לשם, יתן את התלוש ותמורת התלוש יקבל בית־הספר תקציב מהאוצר. ירצה קופת־חולים פלונית — יתן לה תלוש תקציב בריאות, וכן הלאה. לטכניקה זאת הוא קורא סדר חברתי חדש. אבל מה בנושאי צבא, מלחמה ושלום? דווקא באותן בעיות שוליות שתקבענה מי יחיה ומי ימות, אין קופונים ואין תלושים. זה ינוהל מלמעלה ובצורה ריכוזית.

חסדאי, בחסדו, מוכן לתת לי תלושי תקציב כמעט לכל דבר, אבל לא ירשה לי למנוע כסף מתקציב הצבא, הכיבוש, ההתנחלויות או כביש חוצה שומרון. את זה הוא משאיר בידו. הוא ינהל לו את המלחמות כאוות נפשו. הוא גם מסביר בגילוי לב: „אהבתי את הצבא, את חיי הסכנה הסוערים". אז למה להפריע לו במשחקים האלה? מה גם שאין לכך כל חשיבות והשפעה על מצבה של החברה וההנהגה בישראל. חסדאי פשוט משחרר אותי מעיסוק בנושאים תפלים. בעזרת הוקוס פוקוס הזה מקווה חסדאי לצוד גם יונים וגם ניצים. הוא עוקף את כל הוויכוח המטופש הזה של כן שטחים ולא שטחים; כן מו"מ עם אש"ף ולא מו"מ עם אש"ף, כן התנחלויות ולא התנחלויות, כן שלום ולא שלום — הכל הבל הבלים. תנו לעם קופונים והוא יודה לחסדאי.

אני מצטער כי בין הנוהים אחר השבתאות הזו נמצאים גם פרופסורים ואנשי חינוך. כמו, למשל, פרופ' מיכאל ענבר, דיקן הפקולטה למדעי החברה באוניברסיטה העברית. הדבר מוכיח שוב, כי תואר פרופסור אינו בהכרח מחסום בפני רעיונות מתעתעים. אולם אני מודאג כי גם החולקים על חסדאי מתייחסים אליו ואל רעיונותיו בהערכה ובכבוד.

חסדאי הודיע כי הוא מחכה לחסיד ה־300 שיצטרף לקבוצתו ואז הוא יפתח בהסתערות לכיבוש מוקדי השלטון. לא מספיק לאחל לו כישלון, צריך גם לסייע לו בכך.

□

גדי יציב

היגיון זרזירי

לא לחינם הולך הזרזיר אצל העורב — אלא מפני שלשניהם אותו הגיון ברזל. אומר העורב: אני נאבק למען השלום בארצנו, אבל אני מכחיש, בעיקרון, כל אפשרות של הישג ריאלי במאבק הזה. הרי כולם מלבדי כאן תמימים, שנופלים במלכודת הפתאים שטומנים לנו הגויים, או שהם משתפי פעולה סמויים וסוכני־אויב. המלחמה תימשך, ואיתה תימשך שפיכות הדמים — עד שיתרחש המאורע הבא: יום אחד בבוקר יתעוררו הפלשתינים ויגידו לזה לזה — כמה שאנחנו טעינו בשיבעים השנים האחרונות! הרי מובן מאליו הוא שהארץ הזאת שייכת ליהודים בלבד, שהרי היא הובטחה ליצחק בן־אברהם, ומכאן ואילך אנחנו מתפזרים בארצות האזור, תוך כדי טרנספר מרצון, לשביעות רצונם המוחלטת של גאולה כהן ומיכאל דקל. עד שלא יתרחש האירוע הזה — וכיוון שלא יתרחש — אנחנו ממשיכים להילחם, לשלוט בעם אחר, ולהקיז דם, הרבה דם.

שומע הזרזיר, מבין היטב את הגיון הדברים, הולך אצל העורב, וכך הוא אומר: אני נאבק למען עליית יהודי ברית־המועצות, אבל אני מכחיש, בעיקרון, כל אפשרות של הישג ריאלי במאבק הזה. כל האחרים, חוץ ממני, הם יהודים תמימים שמאמינים לגוי הרשע, ורק אני יודע שכל הישג, אפילו כל הישג שאני עצמי שאפתי אליו וחתרתי אליו — כמו עצם היותי כאן — איננו אלא אחיזת־עיניים בלבד. רק הישג אחד — והוא בלבד — יתקבל על דעתי ויפיס אותה, וזהו ההישג: יום אחד בבוקר יתעוררו שליטי ברית־המועצות ויגידו לעצמם — שבעים שנה אנחנו טועים ומטעים. הגיעה השעה לשנות כליל את חוקי ההגירה שלנו, ולכונן בארצנו מערכת הגירה ליברלית־דמוקרטית, לשביעות רצונם המוחלטת של מנדלביץ וזלמנוביץ. עד שלא יתרחש האירוע הזה — וכיוון שלא יתרחש — לא נראה שום הישג ולא נסתפק בשום הצלחה.

אומר העורב: זכות האומות למדינה ריבונית, אשר בשמה נאבקתי למען עצמאות עמי — איננה זכות ששמורה לכל אומה: יש אומות הראויות לזכות זו, אבל יש גם אומות שצריך לשלול מהן אותה זכות עצמה. במילים אחרות: זכות שאני תובע אותה לעצמי בלבד — יש לה תוקף, זכות שאני נתבע לחלוק אותה עם זולתי — תוקפה פג ומתבטל.

שומע הזרזיר, מבין היטב את הגיון הדברים, הולך אצל העורב, וכך הוא אומר: זכויות הפרט, שהיו לי רגל במאבקים שלי בתוך ברית־המועצות אינן זכויות שניתנות לכל. אלו הן זכויות שיש לתת אותן לפרטים מסוימים, אבל מפרטים אחרים צריך להפקיע אותן. במילים אחרות: אני מסכים בכל לב שיש לערבים זכויות פרט — אבל אני מוכן להקריב את חיי כדי לשלול מהם את הזכויות הללו.

ומפני שהעורב אוהב הגיון ברזל כזה — הלך אצלו הזרזיר, וזה כל סיפור הקסם־חסר־התחלה, והכוח־המשיכה־המבורש, שיש לימין הישראלי בעיניהם של פעילי העלייה מברית המועצות.

□

צבי טימור

להקשיב לאיתותים

דרך למוסקבה יבקר שר החוץ האמריקני ג'ורג' שולץ בישראל בשבוע הבא. רוב הפרשנים עסקו בביקור זה בהקשר למחלוקת בין שמיר לבין פרס בנושא הוועידה הבינלאומית: האם הוא ילחץ על שמיר להגמיש את עמדותיו, או שישמש רק בורר בחילוקי הדעות ביניהם.

בינתיים, בזירה הבינלאומית מתרחשים דברים. שתי המעצמות הגיעו לסף חתימת הסכם על צמצום הטילים בטווח בינוני וייתכן שיגיעו להסכמים נוספים לגבי הנזק הכימי. שני הצדדים הגיעו למסקנה שלבריה"מ ולארה"ב אינטרסים משותפים באזורים שונים ושטובת ההנאה של אחת מהן אינה סותרת בהכרח את האינטרסים של השנייה. במיוחד נאמרים דברים אלה בהקשר של המזרח התיכון. אף אחת ממעצמות־העל אינה יכולה לצפות שתשיג יתרונות, אשר יצדיקו את המשך המאבק ביניהן בעלות כלכלית היקרה לשתיהן.

נסיעתו של שולץ, אם תוכתר בהצלחה, תוביל לוועידת פיסגה שבמסגרתה ייחתמו ההסכמים שהושגו. הסכמה בוועידת פיסגה תתקבל בעולם באופוריה ובהרגשת הקלה של הפחתת הסכנות מהמשך החימוש הגרעיני והקטנת הלחץ על כלכלת העולם, הנובעת מהסכומים האדירים המופנים להמשך התחרות.

ועידה בינלאומית על נושא הסכסוך הישראלי־ערבי יכולה להתקיים רק אם תושג הסכמה סובייטית־אמריקנית והיא אינה יכולה להתכנס בלי הסכמה כזו, כי היא מבוססת על השתתפות שתי המעצמות. אולם, במקרה שיגיעו להסכמה ביניהן יטילו על מזכיר האו"ם לכנס ועידה כזו. קשה להניח שבמקרה כזה תוכל ישראל לסרב להשתתף בוועידה כזו, שמשתתפיה ומועדה נקבעו על־ידי שתי המעצמות, ולאפשר קיום ועידה ללא השתתפותה. ב„עידן החדש", העשוי להתפתח ביחסים האמריקנים־סובייטים, התנהגות כזו לא תוכה לשום אהדה עולמית, פרט לחוגים הסופר־שמרניים בארה"ב.

לכן, סירוב עיקש נגד ועידה כזו עלול להעמיד את ישראל במצב בלתי־אפשרי. אם תושג הסכמה בין מעצמות העל, ההתנגדות הישראלית לא תוכל לבלום את יישום ההסכמה. איתותים בכיוון זה אינם חסרים. ארה"ב ובריה"מ הצביעו במשותף במועצת הביטחון על החלטה הקוראת להפסקת אש במלחמת איראן־עיראק. שני הצדדים עדיין לא הסכימו על הטלת סנקציות של אי מכירת נשק לאיראן, אך גם הסכמה כזו אינה בלתי אפשרית. ישראל לא תוכל לעצור תהליכים אלה ועליה להשתלב בהם.

מן הראוי היה לתת את הדעת על השאלה מה יקרה אם שתי המעצמות אכן יגיעו להסכמה. אם שתיהן ביחד יעמדו על קיום ועידה להבטחת שלום צודק ובר־קיימא במזרח התיכון, או על הפסקת מלחמת אירן־עירק, ישראל, כאמור, לא תוכל לעצור תהליכים אלה. היא רק עשויה להציג את עצמה כמי שמנסה להכניס מקלות לגלגלי הדיטנט העולמי וכמי שבולמת את תהליכי השלום בעולם.

□

אאוט אוף פוקוס

קפלים ומכפלות

דגם של שמלת סטרפלס בעלת קפלים, שהוצגה על־ידי מעצב האופנה הצרפתי פר ספוק במהלך תצוגת אופנת אביב־קיץ בפריס

דפים לספרות

עורכת: יעל לוטן   עורך משנה: אילן שיינפלד

איתי עורב

אילו מציאות

„...כל דבר שיש בו שינוי חייב להכריז" (בבא מציעא, פרק ב')

א. פרות מפוזרין

פריי פזרתי, אנחתי וריתי
מורה שבידי אניח ארצה,
עפר ואפר.

ב. מעות מפוזרות

המעט אבדני שבבגדי
פן מטבע נחפז,
רז מטבע נחרז.

ג. כריכות ברשות הרבים

רעות, דרוכות,
מלים ערוכות לקשוט

ד. עיגולי דבלה

עגבה, פתאנה, פרמון
נואי במחול, נואי כלה.

ה. כיכרות של נחתום

את ערי הככר שחת ער תם
נצרתו תכור, נצרבו בשחין ובמכוה
פלוט אמלט, אף עבר גערפי תותם של תם.

ו. מחרוזות של דגים

מבועות אויר במים, מבואות חול וחג,
צוארך בחרוזים
מסתתרה, צף, צלילי פלולות בכחל האוקיאנוס.

ז. חתיכות של בשר

לב מתגעש, דם
חומר, מתגושש, משתמש
מבט חומק, קמל, מרושש.

ח. גיזי צמר הבאים ממדינתן

לית דין גלית מרון, אף
ראשי כצמר רך, לקראת
חתן במצהלות עדרים
נבואה.

ט. אניצי פשתן

ופשתים דרשתי, הייתי
כאניות סוחר, ידי מור עובר —

י. לשונות של ארגמן

כל הלילה רתחו פי דמי, וכשנצנץ
אור של שחרית מחשתי בין תכלת ללבה:
התשכח יעלת סלעך?

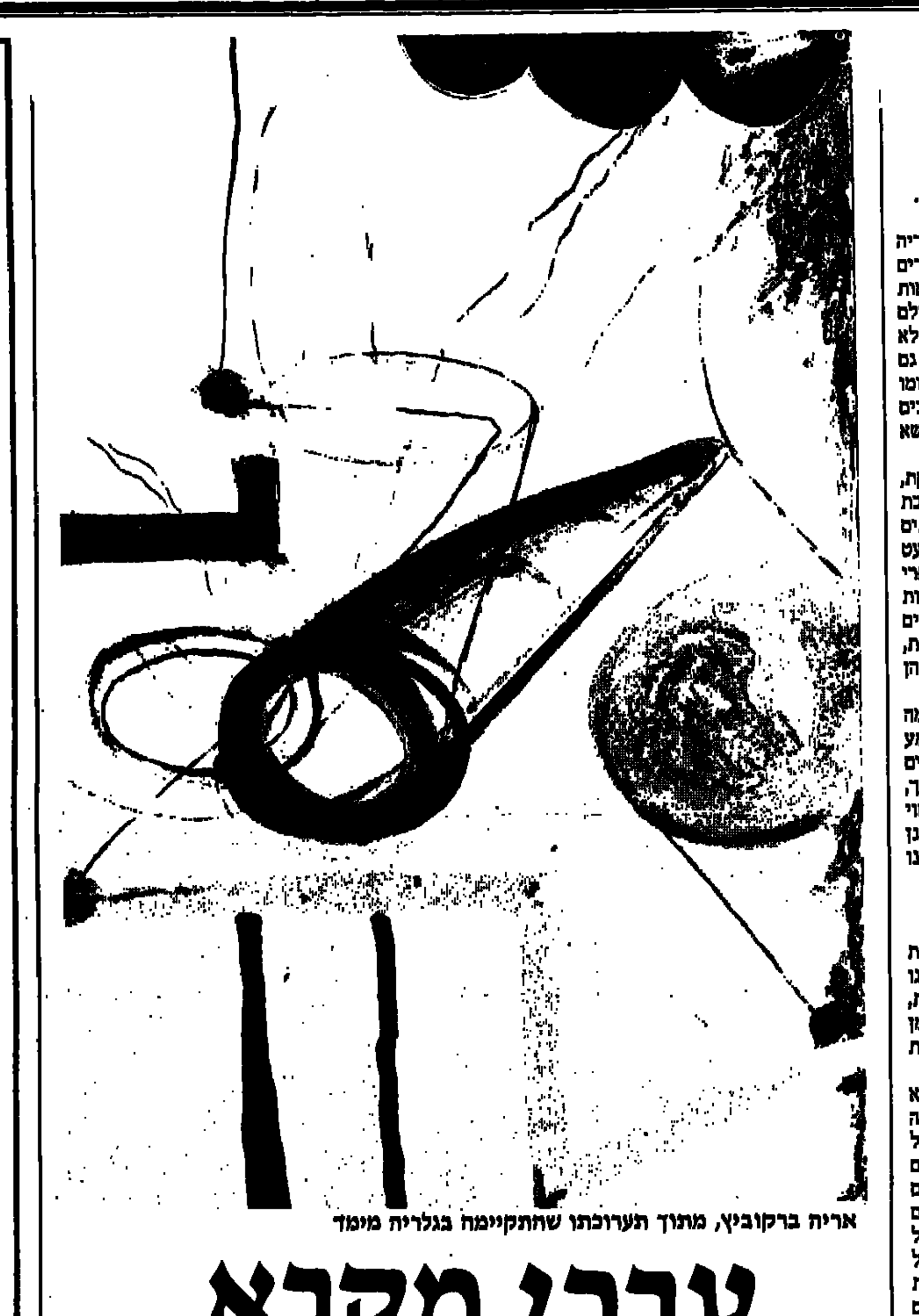

אריה ברקוביץ, מתוך תערוכתו שהתקיימה בגלריה מימד

ערכי מקרא

יעקב רבי

האנציקלופדיה של התנ"ך, כרך א', אבגדא, דן, דנין, כרך ב': דגא, כלח. מיסודם של ידיעות אחרונות וספרי חמד. הוצאה לאור משכל.

„האנציקלופדיה של התנ"ך היא האנציקלופדיה הראשונה בישראל המיועדת הן לנוער והן למבוגרים ומאפשרת להם בשפה פשוטה ומרתקת, בליווי מאות תמונות ואיורים בצבע, להבין טוב יותר את עולם המקרא", — נאמר בפתח־דבר למפעל מפואר זה. ולא זו אף זו: האנציקלופדיה הזאת היא לעצמו של דבר גם קונקורדנציה, כי ליד כל ערך מופיע ציון מקומו המדוייק בתנ"ך. כן יצויין שהספר מכיל 3000 ערכים בסדר א"ב הכוללים כמעט כל דמות, מקום ונושא חשוב הנזכרים במקרא.

הערכים כתובים מתוך גישה יהודית מובהקת, שהיא מסורתית מצד אחד ועם זאת היא משולבת במחקר המקראי החדיש, לרבות הגילויים האחרונים מתחומי הארכיאולוגיה. יש בספר גם ערכים לא־מעט שמחוץ לגוף התנ"ך: ספרים חיצוניים כמו ספרי החשמונאים, חנוך, יהודית, בן־סירא, המגילות הגנוזות וכיוצא בהם. האנציקלופדיה מתייחדת בכמה נושאים יהודיים כמו כוכבים ומזלות, אבנים יקרות, חותמות, צמחים, תבלינים ובשמים, הן בדברים שבכתב והן בתמונות ואיורים.

הערך השלישי בכרך א' מוקדש לאבות האומה הישראלית, אברהם, יצחק ויעקב, אך אין זה המשמע היחיד המיוחס להם. יש שהוראתם רחבה יותר. בספרים החיצוניים השם אבות מוסב גם על אישים כמו חנוך, נח, משה, דויד ועוד, ככתוב בספר בן־סירא (בביטוי „שבח אבות עולם"). עם זאת מציינים בעלי הערך דנן כי המונח „תקופת האבות" במחקר החדיש עניינו העידן הקדמון שבו חיו אברהם, יצחק ויעקב.

אבות ותקופתם

יש מקור חשוב־ביותר, פנים־תנ"כי, לתולדות תקופת האבות והוא ספר בראשית, אבל חוקרים בימינו מסתייעים גם באלפי הכתובות ממארי, נוזי ואוגרית, אף־כי חוקרים אחרונים נזהרים יותר מקודמיהם מן ההשוואה של הכתוב בספרים אלה לסיפורי האבות שבספר בראשית.

מה שמייחד בראש וראשונה את האבות היא האמונה בברית הכרותה בינם לבין ה', ברית שהיו בה שני יסודות עיקריים: ההבטחה שארץ כנען שלהם ושל זרעם היא עד עולם, והבטחה נוספת שיזכו לצאצאים רבים כחול וככוכבי השמיים. סיפורי האבות מופיעים בהם כינויים ותארים על פי רוב ייחודיים, המרגישים את הקשר ה„אישי", כגון „אלוהי אברהם אביך", „אל עליון", „אל עולם", „אל שדי", „האל בית אל". בכלל נשף היה השם אל בין עמי כנען כולם. מורגשת העובדה שהאלוהים מתגלה לאבות וכן לאנשים אחרים, וההתגלויות קשורות לעתים בהצבת מצבות אבן, בנטיעת עצים וכו'. תופעות אלו מבדילות בין תקופת האבות ובין תקופות שלאחר מכן.

התקופות שלאחר מכן. — האבות מתוארים כבני אדם בשר ודם שאינם מחוננים בשום תכונות „אלוהיות". מה שמאפיין אותם הוא אמונתם העזה והמוחלטת באלוהים ובהבטחותיו, אפילו כשנראה שהבטחות אלו לא יתקיימו. מכל מקום, אין אב אחד דומה למשנהו. יצחק, למשל, מצטיין לשיטתם של חז"ל בנכונותו להקריב את עצמו, לשים את עצמו לעקדה, שהיא אירוע מרכזי בהשקפת ישראל, וזאת להבדיל מאביו אברהם, המסמל חסד, ואף זאת תן דעתך שיצחק היה היחיד בין שלושת האבות שחי כל ימיו בארץ ישראל ולא יצא מגבולותיה.

הישות האלוהית

ומה בין אל ואדם לפי תפיסת המקרא? עיקר האמונה הדתית הישראלית היא שיש רשות עצמאית מעבר לאדם, שהעולם, היינו האדם, הטבע וההיסטוריה — כפוף לה. כל עמי המזרח הקדמון האמינו שתופעות הטבע וצדדים מסויימים של חיי האדם — תכונותיו האישיות, כוחותיו הגשמיים והנפשיים, לידתו, מחלותיו ומותו — נגרמים כולם על־ידי רשויות הנבדלות מן האדם. בכל לשונות קדם נקראות רשויות אלו אל או אלוהים. אך העמים האלה, להוציא את עם ישראל, האמינו בקיומם של אלים רבים, שכל אחד מהם חולש על תחום מסויים (כגון אל הסערה, אל הפוריות, אל השמש), או על תכונה מסויימת (אל החכמה, אל היופי, אל האהבה), או על מעשה מסויים.

האמונה באלים אינה רואה בהם אידיאה או מושג, אלא הם מה שהינם — ועצם קיומם אינו מוטל בספק. האמונה הישראלית קיבלה את עיקר רעיון האלוהות שהיה מקובל בעולמה, היא ראתה בו את בורא השמיים והארץ, יוצר האדם והשליט בעולם. עם זאת, בעניין מכריע שונה היתה תפיסת האלוהות ביהדות מזו שבעמים אחרים, ולא־לבד בטענה שהאל הוא אחד ואין בלתו. ייחודו לא היה עניין שבכמות בלבד. בשל השלכותיו המפליגות של הייחוד, היה בו משום מיפנה מהפכני במהות האמונה הדתית בכל הדורות. דבר היות האלוהים אחד ויחיד משמעו שהוא הכוח העליון, שאינו כפוף לשום רשות אחרת, אף לא לשום כוח מאגי לא־אלוהי או על־אלוהי. — העובדה שאלוהים נסתר מן האדם ואינו בשר ודם כמו האדם, וכיוצא בזה העובדה שהדרך שהוא מורגל להתגלות בה היא על דרך הדיבור ולא בשום צורה אחרת נראית לעין — מסבירות את האיסור של אמונת ישראל לעשות פסל וכל תמונה, ולעבוד את ה' על־ידי תבנית של סמל. הווי אומר, אמונת ישראל התייחדה בכך שדחתה כל ייצוג גראפי־פלאסטי של אלוהים. לבסוף, המקרא סבור שאלוהים ניכר בעולמו גם כשאינו „מתגלה" לצורך השמעת דברו. אלוהים נראה במעשיו, היינו בטבע ובבריאה, ובעיקר בהיסטוריה, בגורל האדם, שגם הוא חלק אלוה ממעל.

מלך ונביא

לאחר שנתנו דעתנו על אל אלוהי ישראל ויהודה ועל אישים מני קדם שהיו משכמם ומעלה, שלושת האבות לרבות בני תקופתם, נפנה עתה אל מקצת רמויותיהם של אישים שראוי לכנותם היסטוריים, מלכים כדויד ואישיו ונביאים כהושע וירמיהו. אישים אלה גם קשורים לספרים שנכתבו על־ידם או שמיוחסים להם. אגב, כל אחד מן הספרים האלה מלווים משבצות תמציתיות המציגות את תוכנם. שיטת התימצות אופיינית גם לספרי מקרא אחרים, שאינם שייכים לתחום הביוגראפיה, כגון לנושא כמו במות. הערך על גדול מלכי ישראל, דויד, מבחין בחמישה תחומים מובהקים של בניית האימפריה הדווידית: (א) ממלכת שבטים. (ב) ממלכה לאומית — הברית בין דויד לבין שבטי הצפון. (ג) מדינה טריטוריאלית מגובשת. כיוון שהכניע את הפלישתים נתפנה דויד לתקוף את המעוזים האחרונים של עמי כנען בצפון — את מגידו, את בית שאן ואת תענך. מעתה שלט על ממלכה מאוחדת, אשר הקיפה את תחומי אחיותם של כל השבטים באותה תקופה. כך כנראה עברה לידי ישראל מידי הפלישתים השליטה על עיבוד המתכות. (ד) מדינה רב־לאומית: לאחר שפרץ את החזית העויינת שממערב (פלשת), ערך דויד כמה מערכות מלחמה נגד עמים שונים ממזרח — מואב, אדום, עמון, שמידיהם נחל את עציון־גבר ומוצא לים סוף. (ה) הקמת אימפריה: במפעל אדיר של הרחבת גבולות עלה בידי דויד לכבוש את ארם צובא, את דמשק ואף את גרורותיה של ארם צובא. מקץ שלושים שנות שלטון כמעט ללא עוררין פרצו אמנם כמה משברים לרגל ירושת המלוכה (כגון מרד אבשלום) ואף אחדות הממלכה יש שנתערערה לשעה.

על השקפותיו הפוליטיות של ירמיהו הנביא נאמר בערכו, כי ניתן לסכמו כדיבור אחד: יהודה חייבת להיכנע לבבל ועליה להפיק את מירב התועלת מן הגלות. מוטת דעתו זו היה ירמיהו נתון שוב ושוב לרדיפות קשות. לאחר דרשה שבה הוקיע את בית המקדש בירושלים וניבא את חורבנו, כחורבן המשכן בשילה בשעתו, כמעט קיפח ירמיהו את חייו ולא ניצל אלא תודות לתמיכתו של פקיד מפקידי המלכות, אחיקם. — ערכי המוסר של ירמיהו הלמו את בני כל הגילים והמעמדות: „אל יתהלל חכם בחכמתו ואל יתהלל הגיבור בגבורתו ואל יתהלל עשיר בעושרו, כי אם בזאת יתהלל המתהלל, השכל וידוע אותי, כי אני ה' עושה חסד משפט וצדקה בארץ".

האנציקלופדיה של התנ"ך כוללת ארבעה כרכים מהודרים, באיכות נייר והדפסה מהמעולים ביותר בטיפוגראפיה העברית (עד כה ראו אור שני כרכים). תמונות הממצאים הארכיאולוגיים ברורות עד שניתן לקרוא בנקל את כתב־היד שעל הטרסים והחותמות. התמונות של קדמוניות או של ערכים מאוחרים יותר, שמכל מקום עודם בחזקת ארכיאולוגיה — ראויות לתואר יפהיפיות.

העורך הכללי של האנציקלופדיה לתנ"ך הוא ד"ר רפאל פוזנר; העורך המקראי — פרופ' שלום פאול, ראש החוג למקרא באוניברסיטה העברית; העורך הארכיאולוגי פרופ' אפרים שטרן, אף הוא מן האוניברסיטה העברית.

שטן בא לעיירה

ג'ק ניקולסון — המיסתורי עם הכרס הקטנה

„המכשפות מאיסטוויק" בקולנוע גת, תל־אביב

ל מרות השמות המפורסמים שמקשטים את הסרט, הרומן של ג'ון אפדייק שעליו ביסס מייקל כריסטופר את תסריטו ושלישיית השחקניות הראשיות — שר, סוזן סרנדון ומישל פייפר — „המכשפות מאיסטוויק" הוא סרט של שחקן אחד, דמות התכבן השמנמן והערמומי דאריל ואן הורן, המגולמת על־ידי ג'ק ניקולסון. עובדה, שלה היו מודעים גם התסריטאי וגם הבמאי ג'ורג' מילר, אחרת אין כל הסבר להכנה הקפדנית שנערכת כאן לקראת כניסתו המפוארת של ג'ק ניקולסון, המגיח אל העלילה לאחר פרולוג ארוך יחסית.

ראשית, סיפור המעשה. המקום היא העיירה איסטוויק, מושבה קרתנית רדומה בניו אינגלנד, מקום שלו ורכלני שיש לו גם מקומות משלה, שבו מועסקת סוקי (מישל פייפר). סוקי, המטופלת בחבורת ילדים בלונדיניים חמודים ומדגישה את פוריותה הרבה, היא אחת משלוש הגיבורות הנשיות, נשים בודדות המצפות לנסיך חלומותיהן. שתי הצלעות האחרות הן אלכסנדרה (שר), פסלת היוצרת פסלי נשים עבות בשר, הנמכרים בחנות המזכרות של העיירה, וג'יין (סוזן סרנדון) — צ'לנית ומנצחת תזמורת בית־הספר המקומי. השלוש נוהגות להיפגש אחת לשבוע ועל כוסיות מרטיני הוזות בגבר האידיאלי, שהן מצפות שיגיע יום אחד לעיירה, אותו זכר שרמנטי שיכבוש אותן בסערה. הן מתארות אותו בפרוטרוט, עד לחלקיו היותר אינטימיים.

כבר באחת מסצנות הפתיחה, כאשר הן מצליחות להמטיר גשם ולעפות על טקס משעמם בחצר בית הספר, מסתבר שהן ניחנות בכוחות על־טיבעיים. כוחות, שעל־פי הסרט לא בטוח אם הן בכלל מודעות להם. תעצומות מאגיות אלה מביאות עד־מהרה גם אותו זר שאליו הן נכספות. במקום זה מתחיל שעשוע, שבו נקטו יוצרי הסרט בהרכבת טקס הכניסה של ניקולסון. הוא מגיע בסערת גשם וברקים. תחילה נודע לתושבים על המיסתורי מניו־יורק, שרכש במקום טירה נטושה ידועה לשימצה. הכל מתקשים תחילה להיזכר בשמו — דאריל ואן הורן, שם שיש בו יותר מרמז על מוצאו השטני.

התגלותו הראשונה של האיש לאחר חרושת השמועות מספקת את אחד הרגעים היותר הומוריסטיים בסרט. נחירות אדירות מרעידות את טקס יום ראשון בכנסייה. המצלמה חולפת על פני שורות היושבים ונעצרת על ג'ק ניקולסון, שישן כשראשו שמוט על מסעד הספסל. לאחר ההקדמה מתחיל אותו זר בתהליך פיתויין של שלוש העלמות. הוא לא בדיוק הגבר האידיאלי: כרס קטנה, גלימות משי אקסטרווגנטיות, שופע בדיחות גסות וגם נודף ממנו ריח רוחה. אלא שהוא מכיר את חולשותיהן והשלוש מצידן, אינן עומדות בפני קסמיו של אותו „שטן קטן וחרמן", כפי שהוא עצמו מגדיר את עצמו. הן משתלבות עד מהרה בשעשועים שיש לו עבורן בטירתו. מערכת היחסים עימו מזועזעת את אושיות המוסר של בני העיירה וממרירה במיוחד את רעיית עורך המקומון, פלישיה (ורוניקה קארטרייט בהופעה מרנינה), היוצאת למסע צלב נגד שלוש החוטאות. אלא, שמכשפות לא שורפים יותר בימינו וגם לא בניו־אינגלנד. בסופו של דבר, שלוש הנשים מתנערות בעצמן מהקשר השטני המעיק למדי ומחליטות באמצעות טקס כישוף להרחיק אחת ולתמיד את הגבר הטורדני מחייהן.

הבמאי האוסטרלי ג'ורג' מילר, מי שנודע בעיקר מטרילוגיית „מקס הזועם" שביים במולדתו, אינו יוצר מתוחכם במיוחד. הוא החמיץ כאן, כוודאי, הזדמנות ליצור קומדיה נבונה יותר על מערכת היחסים המודרנית שבין המינים. כל תהליך הסירוס של הגבר, המושלך על־ידי הנשים או ניצולו, קודם לכן, אינו מתעלה לכדי קומדיה אנינה. מילר, כדרכו, משתעשע בטריקים צילומיים, כמו סצנת משחק הטניס בחצרו של ואן הורן, שבמהלכו הכדור נעצר מדי פעם ואז ניתן לצלם את המיגרש מגבוה, ממעוף הכדור. הוא גם מספק שפע של פעלולים מיוחדים, לא נעימים תמיד למראה, כמו עונשה של החטטנית, שנידונה להקאות בלתי פוסקות של עיסת גלעיני דובדבנים, או טקס הגרוש בסערה של ואן הורן בסיומו של הסרט.

אם יש בסרט הנאה או מידת חביבות הריהי כאמור בעיקר בזכותו של ניקולסון, וזאת למי שלא התעייף מתעלוליו המוכרים, שכאן הוא מביא אותם להקצנה. דומה, שניתן לו חופש פעולה מלא והוא מפתח בהנאה את כל יסודות השיגעון וגסות הרוח, האופייניים לו כל כך מסרטיו הקודמים. הוא כמו נטל את הדמות המעונה שלו מ„הניצוץ" של קובריק והביאה לידי קיצוניות מוחלטת: הוא מגחך, מעווה את פרצופו, מצטנף כמו חורזיר במיטתו, מדלג רוקע ובועט ברגליו באוויר. נגיסתו התאוותנית של ניקולסון בדמות השטן שלו מדביקה כאן גם את הצופים, שרווים נחת מאותו טור דה פורס של הגזמה שלו מסוגל שחקן מעולה זה. אלא, שניקולסון בוודאי ראוי גם לסרטים טובים בהרבה מסרט זה. □

מנגל על הראש

רחל רבינוביץ בגלריית הקיבוץ, אורי קצנשטיין בגלריה דביר, תל־אביב; מיכאל ברעם בגלריית הקיבוץ ביפו

ר חל רבינוביץ מציגה בגלריית הקיבוץ בתל־אביב עד ה־29.10. עבודות גדולות מנייר מצוירות בצבעי מים, דיו וטוש תלויות על הקיר, לא ממוסגרות, בסולם צבעוני חזק ותובט בפנים. נראה, ללא כל עוררין, שמתחוללת כאן דרמה עצומה. דרמה אמיתית, לא מעושה.

אין כאן פנייה לתכסיסים שונים או הפגנת שרירים מיותרת. תחושות בוקעות מהנייר מאליהן. דמויות שילדיות, מאורכות, עירומות, מכונסות בתוך עצמן, בוהות בסביבה ללא התבוננות של ממש, רואות ולא רואות, עצורות ומשועבדות למצב מסרים, רוצות לעטוף את גופן ועורפן באמצעות הידיים הכחושות, מעין תנועה סיבובית כלפי פנים.

בכל זאת, בבדידות הזו יש אשליה לקיומה של דמות אחרת. זו הדבוקה על ראשן ומהווה מראה הפוכה, ואולי דימוי של כרבור שאף הוא דבוק לעורף, לגב. חלק מהדמות, חלום של מהות אחרת, מבלי שאכן תהיה זו הוויה שונה אלא רק בבואה הפוכה. אין ציון של חלל או זמן מסוים. הכל מרחפים ושטים במטר של אגלי צבע נזילים וממלאים בסגולים שליטים את חלל הכואב. סערות תורמים מחתרתיים מצויים כאלו „מתחת" לנראה. לפעמים צצות הרמויות מתוך נהר, כאילו היה זה נהר הסטיקס המיתולוגי, שבו אין הפרדה של ממש בין תחום החיים לתחום המוות.

תחושת חווית המוות מבצבצת מכל פינה ופינה של הנייר הזה. ישנן תהיות נוספות המתייחסות לעולמות אחרים, פלנטות לא נגישות. העדר נגישותן מודגש דווקא באמצעות מוטיבים מוכרים, כגון פרפרי ענק, מעין עטלפים, או נופי־עד ואפילו דמויות סכמטיות השטות להן בכאוס הזה. ציור ריגושי עמוס במסורת ציורית טובה. מבטא ייחודיות ודרך שאינה „מתחשבת" באופנות חוץ. תערוכה מעניינת.

* * *

בגלריית הקיבוץ ביפו מציג מיכאל ברעם רישומים בר־בבר עם נגינה על סידרת כלי הקשה מכל גודל, צבע וארץ. הכלים כשלעצמם נהדרים וכן הקולות השונים והמשונים שהם מפיקים.

ברעם רוצה לקשור בין הקצב המופק מוסיקלית לבין קצב הרישומים. רעיון לא חדש אבל בעיקרון מבורך, בתנאי שנוצרים אינטראקציה ושיתוף גומלין בין שני מדיה שונים — כל אחד מן התחומים חייב להיות בעל ערכיות עצמאית. ברור שהאופטימום מושג כאשר כלי ההקשה „מציירים בדמיון" קווים ציוריים והקווים לעומתם — „משמיעים" מקצבים מוסיקליים.

בתערוכה הנוכחית ברעם הוא ללא ספק יותר מוסיקאי מצייר. הציור עונה אמנם על איזו תנועה פנימית, אבל זו אינה מביאה לביטוי את המקצבים בצורה ממשית. קו היה יכול לתרגם את הפרימיטיביות של כלי הקשה אפריקני או דרום אמריקני לעומת הצליל המתכתי של מערכת תופים מודרנית. קו היה יכול לשמש חד לסלסולים בעלי אופי ראשוני לעומת צליל הטומן רב־גוניות. התערוכה, בעיצובה הנוכחי, אינה מספקת ואין לה כל הצדקה. (ננעלה בתחילת נובמבר).

* * *

אורי קצנשטיין מציג בגלריה דביר. ניתן לקשור את תערוכתו לזו של רחל רבינוביץ, בגלרית הקיבוץ בתל־אביב. אף היא אינה אופטימית מיסודה ונוגעת ביראה מן המוות ומהבלתי ידוע. אבל, פרט למכנה משותף תוכני זה — התוצאה כשטח שונה לחלוטין. אצל קצנשטיין השפה אימפרסונלית ורציונלית לעומת יסוד החוויה אצל רבינוביץ.

אצלו יש פסלים לא פסלים, מעין שילטי אזהרה והתרעה המדברים באמצעות שפה פלסטית. האיפיונים השליטים מעידים על אווירה סטרילית, נקייה, עד כדי מיתה. אווירת בית החולים לא מועברת על ידי הסגנון בלבד, אלא גם באמצעות מוטיבים מסייעים, כגון זריקות מוגדלות, חוטי חשמל מכוסים ומאוזכרים אינפוזיות, צינורות ממולאים בחומר מחטא ומיתקן שרותים המחובר לשה מלאכותי.

כאן, בעולם של זריקות, אברים קטועים המגישים לפיך מפוחית, פניו של „גיא" שהפכו לטורסו של בובת חייטים עיוורת — מתוכננת עד כדי כך שיכולה אפילו להאיר את אזור הפה על־ידי לחיצת כפתור חשמלי — כאן, בעולם שבו שרדו כבשי קלקלר מחוברים למתקנים פונקציונליים וקולות של פרות שהיו, אשר רק קולם מתועד על־ידי מכשיר שחור מסתובב לפי לחיצה של כפתור אחר: כאן, הצופה חש מאוד שלא בנוח. בעיקר אם הוא שב על ה„גיא" ורואה מה שקרה לו, לבחור שהיה, ששמו רתוק לצדדיו כחותמת מתועשת: לראשו הסינטטי ננעצו מספר מסמרים גדולים (אקופונקטורה מבעיתה במימדי ענק?) ועל אלו — „מנגל" מינימליסטי, חתיכות „בשר" „טריות" מתבשלות. המוח שהיה (מזכירים הדברים את הקניבלים שהולכים למסעדות מפוארות ומלצרית באה שואלת בחיוך האם אדון, יאכל לשון, כבד, ראות, מוח, חזה, רגל מעושנת?

במציאות המתוארת על־ידי קצנשטיין לא נשאר זכר מהקניבלים אלא רק סממנים אנונימיים, לא אישיים, בליל תרבות שגועה. מאוד מרתיע. תערוכה חובה. □

רחל רבינוביץ, „שיט בחול", 1987

אורי קצנשטיין, אווירה סטרילית

אהוד הוכרמן

מות המגדלור

לשרון

אגל האור נטמן במוך הזכרון
כמו שן חלב.
מי ישמר עלינו עכשו, שנעלם.

כנוס כקונכיה לידה,
שומע המיה ריקה כמו ים.
לשונות פחד מלחכים.

להאסף ולא כגל הקורס.
בפשטות של בטן לבטן, בתנועה
המתרגשת להיות ארוה.

אי שקט

קו המתאר של גופך
תוחם התרחשות לא ברורה,
פרועת אקלים.

מתחת לצעיף אפריל פועם נהי
כמו מחליל פאן,
עושה שמות לבהלה.

השתיקה שלי רוכבת
אל אי השקט שלה,
אל תבקשי שפה אחרת.

דינה קטן

שיר בהיר

הבית הזה עומד בצל עץ־המאנגו.
מי היה מאמין נער שעברו
— טלאי נופים זרים,
ילדה שגדלה ביער,
הרבה שכחה, כמו דבק מתפורר
(עלבון שלא בדיוק נמחה, הרחקה, דברים בלתי נסבלים
מסתננים כמו גרורות אל הרקמות החיות),
הבנאים לא תמיד שתו לבם לעיקר
והבית טעון סדקים,
כמו אשה הרה ללדת.

על אם הדרך
עם גג רעפים באדם־דהה
ופריחה צהבה בגדר (מכרחים
את שם הפרח לברר)
ושני עצי אשכולית ואבוקדו רם,
שער פתוח ושלט ברוח מכרחת
מתריע מפני הכלב, וכתוב שם: סכנה!
האמת היא שהכלב האהוב איננו!
וחבר שאת השלט המכבה צייר בחבה עצומה,
פתאם מת
בלי שום הכנה.

לבית הזה
אמת משלו. צבעה חום
וגם כחל, כמו מרחבים של אויר,
וירק, כמו עלים בציורים של ילדי הגן.
הצבע החום מעלה בדעתי אגוזים.
בבקר
משק כנפי עורבים שחורים
צקצוק נקר בראש הגג.
בצהרים, ילדים
מתקוטטים
ומטפטפים,
לפרקים יום חג שלו, כמעט מוזיקלי.
בערב לפעמים פורץ אל הבית גנב.
וזו תמונת מצב.
בין גבעולי הדשא והמון עשבי הסרק
מדי פעם, מחלה ותלולית עפר,
ואנחנו כבר יודעים: החפרפרת.
בשעות היום, בין גשם למשנהו
אור וחם של שמש שפוך עלינו
וסבר סתמי של חסר משנה,
כמעט קדוש,
כמעט תקוה.

השחור והוורוד

א.ב. יפה

האמנם היה ז'אן אנואי „גדול המחזאים של צרפת בזמננו", כפי שהוגדר בידיעה שהגיעה בשבוע שעבר מצרפת עם מותו? לפני כעשרים שנה, כשהיה ברום תהילתו ופירסומו, אולי לא היינו חולקים על הגדרה זו. כיום, לאחר שנות בצורת וכמה כשלונות־רציניים, יש לו מתחרים רציניים על הבכורה. מכל מקום, אנואי השאיר אחריו ירושה ספרותית־תיאטרונית רצינית: למעלה משלושים מחזות, מהם כעשרה שהיו בבחינת אבני־יסוד בדרמטורגיה הצרפתית של המאה העשרים: „נשף הגנבים" (1932), „הפראית" (1934), „נוסע ללא מטען" (1936), „אורידיקה" (1941), „אנטיגונה" (1942), „ההזמנה לארמון" (1947), „ארדל" (1948), „מדיאה" (1953) „בקט או כבודו של האלהים" (1959).

את אנואי אפשר לאהוב ואפשר לא לאהוב, אפשר להעריץ ואפשר לבקר, אפשר לקבל את השקפותיו ואפשר לדחותן — אך אי אפשר לשלול ממנו את מקומו המרכזי בתיאטרון בן־זמננו. אנואי — זוהי „סוויציה" שניתן להתמורר אתה אך לא ניתן לעוקפה ולהתעלם מקיומה. כי אנואי איננו רק מחברם של כמה וכמה מחזות מוצלחים; הוא יוצרו של עולם גשמי ורוחני כאחד, שיש בו מוטיבים יסודיים האוחזים בו כדיבוק, גיבורים שליליים וחיוביים שהם אופייניים רק לו, שאלות ועניינים החוזרים ונשנים בו, הן בחלקו הקרוי „שחור" והן בזה המכונה „וורוד". ואם אנו מבקשים לרדת לסוף דעתו של היוצר עלינו להבין את יסודי־עולמו ולשפוט כל אחת מיצירותיו מתוך פרספקטיבה כוללנית זו.

אמנם, נושאי־היסוד ובעיות־היסוד מוצגים ביתר עוצמה וביתר בהירות דווקא באותם המחזות החשופים, הישירניים, נטולי הברק החיצוני, מחזות כגון „אנטי־גונה" או „מדיאה". שם אנו לומדים להכיר בצורה חד משמעית ברורה את ערכיו המוסריים של אנואי, את אמונתו בטוהר הנעורים ואת סלידתו המרירה מפני הצביעות, את מרידתו נגד סדרי עולם פגום ואת הפסימיות הרומאנטית האופיינית לסיום הטראגי, הבלתי־נמנע, של הקונפליקט. במחזות כגון „אורידיקה" או „איזבל" המוות איננו כליון פיזי בלבד: הוא הערך העליון שאליו שואפים גיבורי אנואי, היודעים כי הוא האלטרנאטיבה היחידה לפשרה ולהשלמה, שהם סמל המוות הנפשי, הגרוע מן המוות הפיזי.

סימני שאלה

בכל יצירתו העשירה והענפה רב אנואי את ריבו עם העולם. הוא מפרט ומדגיש, מאיר בזרקורו צד זה או אחר, אך תמיד הוא מכוון לקיטרוג חמור על העולם שבו־אנו־חיים ככללותו. ז'אק גישארנו*, בספרו האנגלי על התיאטרון הצרפתי המודרני, כותב כי במשטח העליון עוסקים מחזותיו של אנואי בשאלות האקטואליות של האדם בן־תקופתנו, כי הם מגנים את הסדר הקיים ואת השחיתות והעוני שהוא מנסה להסתיר מעינינו, כי הוא חושף את נגעי הפירסומת ואת פולחן המהפכה הצרפתית, את ערכי המשפחה והפוליטיקה — אך עם היותם קשורים תמיד באספקט זה או אחר של המציאות הם מעוגנים עמוק בעצם ה־Condition Humaine שלנו והם מעלים לדיון את תפיסת טבע האדם ודרכיו.

ככל הדראמאטורגים הגדולים רב כוחו של אנואי בהעמדת הבעיות מאשר בהוראת דרכים לפתרון. כל יצירתו היא למעשה סימן שאלה גדול, מביך, מעיק. בעולמו אין אנשים מאושרים אך יש אנשים שלמים, אין לגיבוריו פתרונות קלים אך יש להם האומץ לבחור בדרכים הקשות אך הישרות, ומבחינה זו יש לקבל את הגדרתו האחרת של גישארנו האומר כי יצירתו של אנואי היא ניסיון של דמיסטיפיקאציה, ניסיון להוריד את המסווה מעל פני האשלייה. כך הוא נוהג במוסכמות המקובלים עלינו ומוכיח את הכזב שבהרבה ערכים מקודשים. קריאון שלו איננו רודן צמא־דמים אלא רק מדינאי פיקח היודע בדיוק כיצד עליו לפעול כדי לספק את ההמון ולקיים את השלטון בידיו, המהפכנים שלו במחזה („ביטוס המסכן") פועלים מתוך מניעים פחות נאצלים משהורגלנו לחשוב, ואפילו יוחאנה הקדושה שלו איננה בדיוק אותה גיבורה שההיסטוריה ועשרות יצירות ספרותיות (עד ברנארד שאו) תיארו לפנינו. מכאן גם הפאראדוקסים של אנואי, — הפאראדוקס כאמצעי דראמאטי של שבירת האילוזיה, ולא כהברקה חיצונית בלבד, כהיפוכה של אמת.

אנואי חוזר ומטפל בכמה ממחזותיו בנושא: עושר ואושר. והוא מראה כי הממון לא זו בלבד שאינו מביא אושר לתוך חיי האדם, אלא שהוא מאמלל אותו. הכסף מתואר כאחד הכוחות ההרסניים שבחיינו. בנושא זה כבר עסק ז'אן ג'ירודו, הנחשב לאחד ממורי־דרכותיו של אנואי, במחזה שלו „המטורפת משאיו". אנואי מציג לפנינו תחילה את מסרשמאן כאחד מאותם אנשי פינאנסים של ז'ירודו, המאמינים בכוחו המוחלט של הכסף והמוכנים לקנות בו הכל ובלבד להוכיח שוב ושוב את ערכו. אך לאחר שהוא נתקל בלאו התקיף והעקבי של הנערה איזבלה, — שהוא מעין בת־קול ל„לאו" שאמרה אנטיגונה לקריאון — נשבר מסרשמאן ומודה שאינו מאמין עוד בכוח הממון; והוא נזכר אז בהזדמנות היחידה בחייו כאשר היה מאושר באמת: „... האירוע הנעים שבחיי היתה החליפה הראשונה אשר תפרתי, בהיותי בן שש עשרה, חליפה כהה לכומר, והיא יצאה יפה מאד... הייתי מאושר מאד — אבל מאז נצטמצמה הצלחתי רק בצבירת כספים. כסף ויותר כסף. מעולם לא עוררתי במישהו כל אהבה אלי, גם לא בבתי היחידה." ולאחר מכן בא המעמד המרכזי במחזה כאשר מסרשמאן, שביקש לשווא מאיזבל שתיקח את כספו, מתחיל לקרוע ולפזר את שטרות הכסף מסביבו.

מחזה בתוך מחזה

באותו מעמד נמצא גם פסוק זה, המשמש אף הוא מפתח להבנת יסוד חשוב ביצירתו של אנואי. איזבל אומרת: „נתבקשתי לשחק הערב בקומדיה, וכן עשיתי. הצגתי נסתיימה, המסך ירד, ואני הולכת הביתה." אכן, באחרים ממחזותיו של אנואי משמש התיאטרון עצמו כפתרון. ב„גנראל קישוט" הוא יצר מחזה־בתוך־מחזה. ב„פגישה בסנליס" מזמין הגיבור הראשי שני שחקנים שימלאו את תפקיד אביו ואמו במפגשו עם הנערה שהוא אוהב, משום שהוא מתבייש בהוריו האמיתיים. „נשף הגנבים" הוא משחק של התחפשויות. אנואי אוהב מאד את התיאטרון על ריבוי־פניו והוא מוצא בו עזר ומפלט ממצבים שדומה כי אין להם מוצא. במחזותיו נמצא גאמה רחבה של אמצעים דראמאטיים, החל בפניה החמורות של הטראגדיה וכלה בחיוך המשועשע של הוודוויל. אבל גם הקומדיה שלו וגם הפארסה שלו אינם נקיים מתערובת יסודות הסאטירה המרירה. כי לעולם אין אנואי מפגין וירטואוזיות לשמה; הוא רק משתמש במגיה התיאטראלית לשם המחשה חזקה יותר של המסר שלו.

ז'אן אנואי כתב רק מחזות וכמה תסריטים. בניגוד למחזאים צרפתים אחרים כמעט שלא כתב מאמרים, רשימות־ביקורת, פירסם זכרונות רק ספר אחד בערוב יומו ולא היה נדיב ביותר במתן ראיונות לעתונאים. כמעט שלא סיפר דבר וחצי דבר על עצמו וטען כי כל מה שהיה לו לומר הוצק, באופן אוטומאטי, בתוך מחזותיו. הביוגראפים שלו מצאו רק מאמרים בודדים שהוא פירסם: האחד על פיטואף, השני על ז'ירודו, השלישי על דיולן... משמע, על אנשי תיאטרון אלה שהשפיעו עליו ואשר עזרו לו בדרכו. ברשימתו על ז'ירודו הוא כותב בין השאר: „ז'ירודו היקר, מעולם לא גיליתי לך, כי באותו ערב שבו ראיתי את ‚זיגפריד' שלך, הבינותי. לאחר מכן הייתי מוכרח להיכנס לתוך הלילה הארוך שמתוכו עדיין לא יצאתי כליל ואפשר שלעולם לא אצליח לצאת מתוכו. אך תודות לערבים אלה משנת 1928, כאשר הייתי צופה יחיד ובכיתי אפילו למשמע המלים המצחיקות ביותר, יכול הייתי למצוא מפלט־מעט..." דומני כי זהו הרמז האישי היחידי המצוי בכתבי אנואי. אבל, דווקא משום היסוד הזה, שהוא כפצע בנפש האדם, זוכה יעודו התיאטראלי של אנואי להארה חשובה. לא מחזאי הבא לשעשע אותנו או להביאנו לידי התרגשות היה אנואי, אלא יוצר שמצא ביטוי לעולמו הפנימי בדראמה; לא וירטואוז עקר של התיאטרון — כי אם משורר השולט בדרכי ההבעה הבימתית והרואה בה דרך בלעדית לביטוי עצמי.

אצלנו

יצירתו של ז'אן אנואי לא היכתה שורשים אצלנו. לא קנתה לה זכות־אזרח בתיאטרון שלנו. כמה ממחזותיו, שהוצגו באורח מקרי (פחות או יותר), לא תמיד בתנאים המשובחים ביותר — נכשלו כליל או זכו כהצלחה של פרסטיז'ה בלבד. זוכר אני את „אנטיגונה" של אנואי, שהיתה אחת ההצגות הראשונות של התיאטרון הקאמרי. היתה זו הצגה נכונה מאד, חסכונית באמצעיה הדראמאטיים, בעלת רמת משחק טובה של אחד המחזות החשובים ביותר של אנואי. אבל, היא נזרעה על קרקע צחיחה של קהל שלא היה מוכן, מבחינת השגותיו האמנותיות והרגליו התיאטרוניים, להצגת מחזה מעין זה, כשם שלא היה עדיין מוכן לקבל אף את „חתונת הדמים" של לורקה. אני חולם לפעמים — ואינני יודע באיזו מידה דבר זה ניתן להיעשות — על חידוש שתי ההצגות האלה מן התקופה ה„הירואית" של הקאמרי. דומני כי כיום יש להן הרבה יותר סיכויים להצליח מאשר אז, ב־1944. „נשף הגנבים" ו„הגנראל קישוט" אינם משיאי יצירתו של אנואי והצגתם לא תרמה אלא מעט להחדרת עולמו הדראמאטי והפיוטי של המחזאי הצרפתי לתוך עולם הבמה שלנו.

ז'אן אנואי (1910–1987)

*Jacques Guicharnaud: Modern French Theatre, Yale University Press, 1961.

ברכה גור

להציץ (סיפור)

(המשך הסיפור מערב החג)

אחר הצהרים הם השאירו את דלת החדר פתוחה שמשב רוח ייכנס אולי וישבור קצת את החום הכבד. אבל לא באה שום רוח כי הבתים פה סוככים זה על זה, דלת מול דלת, שער מול גדר, ואין מרחב ואין שמים ואין אור.

בן שלמה עובר על פני פתח חדרם בחברת גבר נוסף שמגבעתו קטנה ופיאותיו קצרות.

לאה סיימה כבר את עבודתה וכעת היא טורחת בביתה שלה לקראת השבת.

לפתע יוסל מזנק החוצה וחוצה מהר את המרפסת עד לדירתה ומיד חוזר בחברתה.

עופר שומע חרפות בקולו של בן שלמה, חבטה קצרה ויוסל נורה שוב החוצה. הדלת נטרקת לאה נשארת בפנים כעשר דקות (אולי רבע שעה) ושוב חוזרת למטבחה, פניה דומעות.

מיד אחר כך האיש ההוא הולך ויוסל מוכנס אל ביתו שנית — או שכל זה רק נדמה לו, לעופר, ודימיונו הקודח מקים דברים שאין להם אחיזה במציאות — אלא שהם מסתברים כל כך לאור אותה מודעה אומללה באותו העיתון.

„יש להניח כי כל זה מתחיל באותו קיץ לוהט", הוא מנחש. „בסתם יום בו לאה עומדת ולשה בצק לעוגת שמרים וזרועותיה מקומחות עד למרפקים".

בן שלמה חוזר מוקדם מאיפה שחוזר ושולח את יוסל באיזו שליחות למקום מרוחק בשכונה.

איטי וצייתן יוסל הולך לו בגרירת רגליים ואי רצונו בולט כל כך עד שלאה מסתובבת להביט בו ומניעה בראשה כאילו לחזק את בטחונו שאמנם הדבר נחוץ. יוסל הולך לבסוף ואז בן שלמה בא אליה מאחור וכורך עצמו עליה.

היא אולי משמיעה צווחה קטנה ואומרת בתדהמה „אדון בן שלמה מה אתה עושה. תעזוב אותי בבקשה. אני צריכה לעבוד".

„אני רוצה את מה שאת נותנת בחינם ליוסל ואני אעשה את זה יותר טוב, ואולי גם ייצאו לך מזה כמה לירות, אם יהיה לך שכל".

היא נאבקת להשתחרר ממנו. מתחננת. מאיימת. אומרת שאם לא־ירפה ממנה מיד — היא תלך לדבר עם הרב. ואמנם, באורח מפתיע הוא מרפה ממנה; אך רק בכדי לתחוב את ידו אל כיס המקטורן ולפרוש בפניה צילומים. לא ברורים ביותר אך ברורים במידה מספקת שאפשר יהיה להבחין בהם בדמותה שלה שמוטת השביס פרועת שיער וביוסל היושב ממולה. ובצילום אחר חולצתה פתוחה וכף ידו מונחת על אחד משדיה. אחר כך עוד צילום, בו ידיה חובקות את ראשו מהדקות אותו אליה. אשה עירומה.

עיניה מתמלאות דמעות. החום כבד. זבוב סוסים ירוק מתיישב על גב כף ידה והיא מנערת אותו בגועל. „אני לא יודעת מה זה", היא אומרת בקול בוכים. „למה אתה מראה לי".

„כמובן שאת יודעת", הוא מסביר לה בקול מרגיע, מקיף את גופה הגדול ונשימתו מהירה ותנועות ידיו קדחתניות.

„את גם יודעת שאם תנסי להתנגד או להגיד מילה, אז התמונות האלה יספרו כבר את הכל במיוחד כשהן יהיו מונחות על השולחן לפני הרבנים, שיפסקו לך גט ויקחו ממך לתמיד את הילדים שלך; כי הם חושבים שאת ‚כזאת' לא טובה לגידול ילדי ישראל — את יודעת". זרועו האחת מרפה ממנה ומוחה את הזעה ממיצחו המבריק. לשונו רצה על פני שפתיו החרבות.

„אבל זה לא מוכרח להסתיים ככה, לאל'ה". הוא לוחש ממש אל תוך אפרכסת אזנה. „זה בהחלט לא מוכרח לקרות אם תתנהגי בחוכמה... את בחורה כזאת בריאה עם הבעל הצפלון שלך. זה לא פלא שבא לך הרצון על יוסל שיש לו במכנסיים מה שאת אף פעם לא ראית בחיים קודם. אבל אני יותר טוב מיוסל ומכיר חברים יותר טובים מיוסל". עיניו נוצצו וקולו השתנק כאילו התקף אסטמה עומד להתרגש עליו. אבל לא, הוא רק המשיך בדיבוריו כקודם. „עכשיו תהיי ילדה טובה ותעמדי ככה בשקט. לא, אל תסתובבי כי אני לא רוצה לראות את הפרצוף הבוכה שלך. זה לא יקח הרבה זמן ובטח לא יהיה כואב כי את בחורה גדולה כזאת."

וביום אחר הוא מביא אליה מישהו. ואחר כך את אותו האחר שוב. ואחרי זה אדם ‚אחר ועוד' אחר אחר ועוד. ולפעמים היה תוחב לה כמה לירות לכף היד ‚שתוכל לקנות לה דבר מה לשבת'.

והיא כבר לא מה שהיתה פעם. ולא מרשה שיוסל יהיה בחדר ויביט כשהיא עובדת למרות שהוא בוכה ומבקש. אז הוא יושב על הבלטות בחוץ וגבו שעון על הדלת, משחק בגפרורים או שלוקח אתו את שש כפיות הכסף ובוחן אותן ממורקות לאור השמש.

„יש לך דימיון", אומרת אפרת אחרי שהוא מסיים את התיאור הנ"ל. היא מגביהה מבטה אל החלון הצופה אל החצר. גברת צעירה בפאה משיית ושימלה עשוייה בטוב־טעם חוצה את הרחבה אוחזת בידיהם של שני פעוטים נקיים כחולי מכנסיים ששערם הארוך אסוף כזנב סוס מחכה אולי לל"ג בעומר ועל ראשיהם כיפות גדולות רקומות.

שרה־בלהה, השכנה מימין ללאה, יוצאת לקראת נכדיה אלה ומחבקת ומנשקת את שניהם. מאוחר יותר אפרת רואה את האם וכתה עורכות את השולחן בכלים יפים ומגישות את המזון.

שרה־בלהה קוראת לילדים ואפרת בטוחה שהיא מבקשת מהם ליטול ידיים. ואז, כשכולם יושבים מסביב לשולחן, היא מדליקה את הנרות ומליטה את עיניה תוך מלמול מיוחד.

„איזה יופי", אומרת אפרת, משעינה את מרפקיה על אדן החלון, מכינה עצמה להתבוננות ממושכת.

„חשבתי שזה עבר לך", סונט בה עופר, שניסיונות החזרה בתשובה שלה גרמו לו גועל ובו בזמן כל חינוכו הסוציאליסטי האנטי־דתי חוזר ולובש מימדים חסרי פרופורציה.

ואשר להרדים עצמם כן — למה לא, הרי בא לכאן לגור מרצונו — שישמשו לו מעין השראה, מעין תבלין שיש בו כל כך הרבה סימני שאלה לגביו, אבל אף פעם לא יותר מזה.

בימים שלאחר מכן כל אחד היה נתון לעיסוקיו. השכנים כמו שקעו בתפילותיהם, בלימודים, בנקיונות הבית, בטהרה.

המסחר התנהל כרגיל בסימטאות הרחוסות שמסביב לחצר.

עופר נכנס הרבה בחנויות כלי הקודש לפני שקנה מזוזה גדולה חדשה ותלה אותה על משקוף הדלת. הוא ניסה להתקרב לפחות כלפי חוץ למרות שלא היה טעם רב לכך, כי השוני היה ממש מנקר עיניים.

זגוגיות שבורות רבות נותרו ברחוב מאה שערים והיו שסתמו את החלונות בקרטון חום והחשיכו עוד יותר את הכוכים החשוכים בלאו הכי.

לילה אחד התאספו כמה אנשים אצל עופר, מתפרשים על המזרון הגדול שלו ועל שני השטיחים הערביים מעוטרי הכריות. ג'אז חרישי בקע מתוך הטייפריקורדר. הם השתדלו שלא להרים את קולם.

„זהו מקום משונה לגור בו", אמרה אחת הבנות, מקבלת סיגריה ממישהו, יונקת ומעבירה הלאה.

„עלה מעט כסף", הסביר עופר, מנסה ללכוד פרפר לילה אפור שהתחבט בתוך אהיל המתכת של המנורה התמוכה.

„לא רק זה" התערבה אפרת. „עופר רצה להציץ קצת אבל מי שנתפס לאווירה במידה כזאת או אחרת הייתי אני. היו ימים בהם היה נדמה לי שאולי ככה צריך לחיות. לקום בבוקר ולהפסיק להתייחס לחיים כאילו הם משהו המובן מאליו, לתת את הדעת על כל מה שעושים. לא לחיות סתם, להזהר בכשרות, לספור ימים, להיטהר, לברך להתפלל ולבדוק..."

„ומה גרם לך לשנות את דעתך?" שאל מישהו בהתגרות מסויימת.

„אולי צריכה הייתי פשוט להאמין ואת הכישרון לזה לא מקבלים בבת אחת. אני בן אדם שלימדו אותו כל חייו להאמין רק במה שהוא רואה ואמרו לו שצריך לרצות רק את אמאבא והקיבוץ. לא, הדברים אינם פשוטים... אולי אפשר אוטומטית לקיים את המצוות אבל בלי גיבוי מתאים הכל נהיה די מעייף — או שפתאום זורקים עליך אבנים — או ש... כל מיני..."

„לפני שבועיים", אמרה רחלה, חברה של אפרת מהאקדמיה, „נסעתי עם ידידה ברחוב הלני המלכה. זה היה ליל שבת. היינו בדרך אליה לארוחת ערב והגברים חיכו שם. כשעברנו לא רחוק מקול ישראל צריך היה להאיט ביציאה אל תוך רחוב צדדי כשהתקרב אלינו אברך צעיר. נבהלנו. הייתי בטוחה שהוא הולך להרביץ לי בראש במשהו כבד שהיה לו אולי בתוך הקפוטה, כי הידיים שלו היו שקועות בכיסים עד למרפקים כמעט. הוא תקע את פרצופו לתוך חלון המכונית. יכולתי לראות אחד לאחד את פצעי הבגרות שלו. ניסיתי להתרחק כמה שאפשר אבל הפאות שלו נזלו לי על הכתפיים ‚אני יכול לנסוע אתכם' הוא שאל לתדהמתי. ‚לאן?' שאלתי ‚הרי זה יום שישי בערב'. ‚לא חשוב' הוא אמר והראש עדיין בתוך האוטו. ‚אם תזוז קצת, אני אדבר רגע עם החברה שלי בחירות ונחליט. טובה' אמרתי והייתי אליו כשכל מיני רעיונות כבר התחילו לרוץ לי בראש. איך שאנחנו מכניסות אותו לתוך המכונית, מסיעות אותו הביתה, הפתעה מקורית (אתם מוכרחים להודות) לגברים שלנו. מבטיחות לו אורגיה טובה בתנאי שירשה לנו לנקות אותו היטב בתוך אמבטיה כי הריח שלו היה דוחה כזה.

אבל היא לא רצתה לשמוע מבוהלת מדי אפילו בשביל בדיחות. ואז היא נתנה גז נוראי ובחריקה איומה התרפנו משם".

היו שצחקו קצת. אפרת מוזגת סיבוב נוסף של קפה.

„אתן בשבילם סתם זונות, אובייקט לפרוק בתוכו את מה שעושה להם יצר הרע שהוא כשלעצמו מוסר מקובל ואי אפשר לדרוש ממנו להבדיל בין ימי חג לימים אחרים", אמר מישהו.

„הוא כבר טיפל ב‚יצר הרע' שלו תוך כדי הדיבור אתי. אל תדאג לו", צחקה בעלת הסיפור.

„זה מזכיר לי משהו", אמר חיליק שעשה שנה קודם לכן מהאקדמיה וכעת עסק ביבוא מכונות דפוס.

„השנה השתתפתי בכנס אנשי מקצוע ויצרנים בפרנקפורט. היו אתי באותו המלון כמה מידידינו תושבי השכונות החרדיות. זה היה מין פנסיון יהודי כשר שנפלתי עליו מתחמת הנוחיות.

ערב אחד אנחנו יוצאים, אני ובעלים של אחת הכריכיות כאן, כאילו לתור קצת את העיר. הוא זה שמוביל אותי כי אני עוד לא הייתי שם אף פעם והוא לא מחמיץ כינוסים כאלה ומכיר את העיר היטב.

מסתכלים פה, מסתכלים שם, עד שהוא עוצר בצר אחורי של איזה בנין לבנים ארום.

‚בוא ניכנס להשתעשע קצת', הוא אומר לי. ‚מה זה המקום הזה?' אני שואל אותו בנאיביות. ‚בחורות' הוא אומר לי בקריצה. ‚פריצס'. אני מוכרח להודות שעבר עלי רגע של תדהמה, הוא עם התלבושת הקדושה שלו, והאשה שלו וארבע הילדות — על פי המידע שנידב לי קודם... מה הולך כאן? אני חושב. ‚לא, תודה' אני אומר ‚אני מקבל את זה בחינם'. ‚אבל אלה פריצס' הוא מתעקש להסביר, ‚אמרתי לך כבר'. ‚כן, אמרת', אני מהמהם לעצמי ושוקל את כל הסיפור כשהוא מוציא פתאום את הדרכון שלו ואת הארנק, מקלף ממנו כמה שטרות אותם דוחף לכיסו. ושם את שניהם ביד שלי. ‚לא איכפת לך לשמור לי על אלה לכמה דקות' הוא שואל וכבר נבלע בפתח הצדדי ואני כמו אידיוט בוהה בדלת הנסגרת ומתכונן להמתנה. אבל זה באמת לא לקח לו הרבה זמן". הוא מסיים.

אפרת מביטה בלהבת הנר הדועך. למה היא נזכרת בזה דווקא עכשיו? ערב ירושלמי שקט שכאילו יובלות מפרידים בינו לבין תקופת חייה הקודמת בקיבוץ.

רק שבוע קודם לכן ביקרה שם ואחרי ארוחת הערב בחדר האוכל הכללי, אחרי שחייכה הרבה וחייכו רבים אליה — הגיעו היא ואימה לחדר המשפחה ובאמצע שתיית הקפה אימה התחילה לבכות.

אפרת לא ידעה מה לעשות עם עצמה כי שתיהן היו ממלכות נפרדות ואימה בפרט הקפידה לשמור את ענייניה לעצמה, יהיו אשר יהיו, מה שגרם לבת להרים ידיים מזה ומזמן רב. אבל כעת היא בכתה בשינוקים קצרים מכוערים שעל שום מה לא עוררו בבתה נימת רכות כמצופה.

„מה קורה אתך?" היא שאלה בשקט, „אולי משהו שאני יכולה לעזור".

ואז הסתבר שהמדובר הוא באחותה נירה שדמותה קמה לנגד עיניה בבהירות כזאת, נמוכת קומה ומגושמת, שבתקופות אחרות נהגו לסלוח לה על השגיונות המרגיזים ביותר. למשל, בסוף כתה י' היא טענה שאין לה מה לעשות יותר בכיתה ובזה היא מפסיקה את לימודיה הפורמאליים והנושא איננו נתון לשום ויכוח. בזה היה מספיק בכדי לשבור לאימה את הלב ואז גם הסתבר שהקיבוץ הועיד לבתה המוכשרת תפקיד שוטפת כלים בחדר האכילה ועובדת ניקיון לעת מצוא בבתי הילדים.

„אבל מה שקורה כעת", אמרה לאפרת. „הוא שהחברים רואים אותה בלילות מסתובבת בכביש הראשי ומתחברת לחיילים מקריים שמוזמנים לצומת הדרכים, היא נעלמת איתם בין השיחים או בתוך הפרדס ר'יזהו. יום אחד עוד מישהו מסוגל לרצוח אותה. ילדת קיבוץ, חדשיים לפני גיוסה לצה"ל".

ואז הסתיים התקליט והדממה הרגעית העירה את אפרת מאותו חזיון הקשור במקום הולדתה.

מישהו העביר שקית ביסקוויטים בין הנוכחים. נדמה היה שאין יותר מה להגיד כאילו מחשבותיה של אפרת הידהדו בקול גדול באותו חדר ליד מאה־שערים.

*

„היית צריכה לראות איך שהיא ישבה שם על שתי המזוודות שלה. ככה, ברחוב" אמר עופר לאפרת ביום רביעי אחרי הצהרים.

„מי" היא שאלה נתונה עדיין לשרעפים אחרים מודדת בעיניים מצומצמות את המרחק הקצר שבין הקירות.

„מקום עלוב, מקום עלוב", היא מסכמת בינה לבינה. „מה זה היה שאמרת קודם?"

„על איך שהדוסית ממול, הירש לאה, ישבה כאן כל לפני הצהרים על שתי המזוודות וחיכתה. בסוף לא יכולתי להתאפק ויצאתי לשאול אותה אם אפשר לעזור במשהו".

„היא בטח חשבה מיד על הקליינטים של בן־שלמה, על פי הגירסה הבלתי מדעית שלך, עופר". אפרת צחקה. מה שבאופן בלתי צפוי הרגיז אותו מאוד.

„זה לא נראה לי מצחיק במיוחד" אמר, משקיף בדימיונו על דמות האם המהוממה ואיך שהיא מסתובבת בין המטבחון לקיטון השינה וחוזרת ואיך שהילדים כבר אינם שם, כי לפני כמה ימים באו ולקחו אותם (היא אמרה לו) וגם את הבגדים שלהם והמיטות ואת הבגדים של מוטל בעלה, ואיך שנתנו לה כרטיסי אוטובוס לצפת ואמרו שביום רביעי בבוקר תבוא מונית לאסוף אותה עד לתחנה המרכזית, שלא יראו אותה מסתובבת עם המטען בשכונה וישאלו שאלות. ומה היא בכלל תעשה בצפת אצל איזה קרובי משפחה שהיא לא מכירה...

וכל הזמן שהיא היתה מדברת את כל הדברים האלה הם נראו לו לפתע רחוסים ורבים כל כך, מפני שאף פעם לא שמע אותה מדברת אל אף אחד רק עובדת, והעיניים הלא־מבינות שלה מסתכלות על העולם הצר שמסביבה שהתחיל ונגמר בחצר הזאת ובחנות המכולת.

„עכשיו קיץ והאוויר עומד ויש הרבה אבק שצריך לנקות והיא היתה צריכה בעצם לגנב אותו לפני שנתנו לה את הכרטיסים האלה ולקחו לה את הילדים".

עופר כבר ראה איך שהיא מתרחקת לאט לאט מתוך דעתה ודבריה מבולבלים ויש בהם רק חשלמה.

„ולמה כל זה?" שאל אותה אחרי שנשתתקה והיה נדמה לו כי אמרה את כל מה שהיה לה לומר.

היא לא ענתה לו או שלא שמעה את השאלה או שמחשבותיה הפליגו כבר הרחק מעבר להסברים. ליתר ביטחון.

הוא התכופף קצת כך שתראה את שפתיו הוגות את שאלתו בשנית. אבל גם הפעם היא המשיכה להתבונן בריכוז באצבעותיה האדומות מחומרי ניקוי.

וילון קטן הוזז ממקומו בחלון מאחוריהם ומיד נשמט שוב. שרה־בלהה יצאה לחצר, פאתה נראית כאילו הונחה על ראשה בחיפזון — משווה לפרצוף הבצקי מראה מוזר.

„מר קופל" היא אמרה בקול נגיד מביטה קצת מעל ראשו של עופר. „אני אבקש שלא להפריע לגברת הירש. היא ממתינה לטקסי".

עופר הסמיק מכעס.

„למה את סבורה שאני מפריע" שאל, „חשבתי אולי היא צריכה שיעזרו לה".

מישהו שפך גיגית מים אל החצר החרוכה והזרזיף הגיע עד לסנדליו של עופר.

„עזרו לה כבר מספיק" שרה־בלהה ירקה את המילים בפרצופו כאילו הוא הוא האיש האשם בכל העוולות. הוא וכל בני מינו.

עופר חזר אל חדרו אך ורק בכדי לנעול את הדלת ולגשת לקנות קוקה קולה באחד מן המזנונים. בינגו החביא מהר משהו מאחורי גבו אבל החזיר את ידו משהכיר בבא את עופר. הוא גילגל בקפידה את הנייר הדק והעביר את לשונו על שוליו.

„חשבתי אתה משטרה" אמר.

„אני?" צחק עופר. „מה פתאום?"

„הרבה שוטרים הולכים ככה כמו אתה עכשיו, בלי הבגדים המיוחדים שלהם לא ישגיחו. ככה יכולים לדפוק אנשים יותר טוב. בן אדם לא חושב זה משטרה רואה ככה סנדלים וחולצה טריקו. אבל אני מכיר את כולם ופה הם לא יכולים לשים את היד שלהם למה אני מבדיל אותם".

„יש אש?" שאל את עופר שהצית עבורו גפרור. הוא ינק יניקה ארוכה והשהה את העשן בריאותיו — עיניו מצומצמות והוא מתענג. „קח שאח'טה" אמר והושיט את הסיגריה לעופר.

„לא, אני לא בעניין הזה כרגע — אבל תודה בכל זאת" אמר עופר, דוחה בעדינות את היד המושטת.

„סבון — מההה" משך בינגו את המילים ארוכות.

„איך לפעמים" ענה עופר, חולץ את פקק הקוקה קולה שלו ומרוקן את הבקבוק בגמיאה אחת מתמשכת.

„אולי אתה יודע איפה הילדים של הירש מהרחוב שלנו?" שאל כבדרך אגב.

„אהה, הזונה הזאת" קרא בינגו שמח פתאום. „לא צריך לדאוג — יש מוסדות להם. יש ‚חרדים'. איך הכל, איך הכל לוקחים אותה מכאן הייתי גם אני נכנס אצלה בפנים. למה שרק האשכנזים?"

„למה לוקחים אותה, בינגו" שאל, מנסה לשמור על ריכוז מחשבתו של הנער שריטרף מנושא לנושא, נתון לאיזו תזזית של אי שקט — למין ספיקציות, שאין לשלוט בה. עופר הושיט לו את קופסת הסיגריות שלו.

„איך דבר. תיקה אחת שתיים לאחר כך ועכשיו תגיד למה לוקחים אותה?"

„היא לכבר היתה מספרת לרב שלהם איך עושה חטאים עם אשכנזים בבית של בן־שלמה — וואללה איך הייתי מת להכניס לה גם אני..."

עופר דימה איך האשה העבה הזאת, לאה, כורעת תחת נטל העבודה ותפחד שיום אחד מישהו יבוא ויקח לה את השמחה היחידה שיש לה. את העונג לקבל את פני הילדים לפנות ערב. לשטוף את פניהם ורגליהם, להושיבם ליד השולחן ולהתבונן איך הם אוכלים ומדברים ומשחקים לפני שהיא מלבישה להם את בגדי הלילה ומכסה כל אחד ומלטפת את פניהם ואת הקטנים מנשקת חזק... ואיך בן־שלמה היה אומר לה בכל יום מחדש שזה מה שיהיה, יקחו ממנה את הילדים ברגע בו היא מפסיקה לציית למה שהוא אומר. מה זה בכלל בשביל אשה בריאה כמוה, לסגור את העיניים ולא לעשות כלום ולחכות כמה רגעים.

היא יכולה לנקות את עצמה אחרי זה כי ככה יותר היגייני. מה היא עושה מזה עניין גדול? בסך הכל היא הרי אוהבת את הילדים שלה. לא? ובטח שלא היתה רוצה להיפרד מהם.

(המשך בעמוד 18)

חלון ראווה

חיי יהודים

ישראל יהושע זינגר: „האחים אשכנזי"; מאידיש: דוד סיון; הוצאת זמורה־ביתן, 1987

י.י. זינגר היה כבר סופר־יידיש ידוע בארצות־הברית, כאשר הצטרף אליו כמהגר מפולין אחיו הצעיר יצחק בשביס־זינגר, או מספר בלתי־ידוע כמעט. במשך שנים חסה בצילו, פירסם בעיתון־יידיש בניו־יורק את סיפוריו הראשונים — ובוודאי לא העלה על הדעת כלל וכלל כי בעבור כמה עשרות שנים יזכה דווקא הוא בפרס נובל לספרות, ואילו אחיו יהיה סופר נשכח או כמעט־נשכח.

ב־1937 יצא לאור בארצות־הברית ספרו החשוב ביותר של י.י. זינגר „האחים אשכנזי", והמהדורה העברית של הרומאן, המונחת לפנינו, אינה הראשונה המופיעה בישראל; תירגום זה ראה אור בזמנו בהוצאת מ. ניומן. לקורא העברי ניתנה ההזדמנות להכיר גם ספר אחר של זינגר, „יושה עגל", שבגירסתו הבימתית זכה להצלחה גדולה בגולה הפולנית „שלפני המבול".

את הרומאן רחב־היריעה „האחים אשכנזי" צייר זינגר (מת ב־1944 בגיל 51) בצבעים עזים, במבנה המתווה נתיבות והתפתחויות של משפחה יהודית בפולין, במיוחד בעיר התעשייתית לודז', שבה פיתחו היהודים את ענף הטקסטיל. העלילה מתרחשת בין סוף המאה הי"9 לראשית מלחמת־העולם הראשונה, תקופה של תמורות וזעזועים, שבעקבותיהם יבואו שינויים מהפכניים הרבה יותר, אשר יחריבו מן היסוד אורחות־חיים ישנים. תקופה זו כשלעצמה, והמעבר אל התרש הבלתי־צפוי של המאה הי"20, טומנים בתוכם הרבה חומר דרמאטי, שהמספר השכיל לנצלו בבניית הריקמה העלילתית של ספרו. הגיבורים הראשיים הם האחים־התאומים לבית אשכנזי, שמחה־מאיר ויעקב־בונם — והאשה שביניהם, דינה. להבדיל מאביהם אברהם, איש ארוך ברוחו, יהודי נוסח ישן, שני האחים נפרדים מדרכה המסורתית של היהדות, הן בסימניה החיצוניים — כגון לבוש ומצוות — והן במהותה הפנימית, כדי להתמסר לחיי העולם הזה. שמחה מאיר, שושם מאקס הולם יותר את מעמדו החדש, מקים עסקי־טקסטיל גדול בלודז', מצליח במעשה־ידיו ונהיה למיליונר אדיר־כוח. הוא נושא לאשה את דינה, שליבה נתון דווקא לאח השני, יעקב. הלה מבקש פורקן ליצריו, לאהבת־החיים הסבועה בו, לנטייתו להפיק מן החיים את מלוא התענוגות שבהם. אך הגלגל מתהפך, משבר תעשייתי בתחום הטקסטיל, שהוא תולדה של התרחשויות התקופה, שומט את הבסיס הכלכלי מתחת לרגלי הגיבורים ומאלץ יהודים לחפש חיים חדשים מחוץ לפולין, בארצות־הברית, בא"י: יעקב נרצח בידי אנטישמי ואילו מאקס, בשוכבו על ערש־דווי, בשעות האחרונות לפני מותו, קורא בפרשת איוב וכמו מבקש להפיק את לקחי התהפוכות של חייו: „ריפרף אשכנזי בדפים העתיקים והמטוססים של התנ"ך, דף אחר דף. נורת החשמל שלחה אור אדמומי. מעל למיטה תמונה מרוצה של צעירה ערומה חבורות מפניו של סאטיר. דבר המוסר הבוטים של משלי וקוהלת על הבל הבליהם של החיים, כל המלים הללו ששנא תמיד, מילדותו בחדר ועד שנות תשישותו, מלים אלו שהטילו עליו שיעמום כדבריהם של זקנים, של נמושות חשוכי שיניים, דיברו עתה, בלילה הארוך והמהלך נדודים, אל לבו. דברי אמת היו. קמעה־קמעה הגיעו אצבעותיו אל דף שפיאתו קמוטה. זה היה איוב..."

הצייר

מרדכי עומר: זריצקי; הוצאת מסדה, 1987

ספר מפואר זה הוא שילוב מוצלח של אלבום־רפרודוקציות מיצירתו של יוסף זריצקי, מהאבות הבלתי־מעורערים של אמנות־הציור הישראלית, עם מונוגרפיה ראשונה עליו, פרי־עטו של מרדכי עומר.

מחבר המונוגרפיה הוא פרופסור לאמנות מודרנית באוניברסיטת תל־אביב ובבית־הספר לאמנות „בצלאל" בירושלים. חמש שנים עבד עם הצייר הישיש לצורך מחקר זה — מ־1980, כאשר זריצקי נתן סוף־סוף את הסכמתו לכתיבת הספר, ועד ל־1985, סמוך לתאריך פטירתו. 75 שנות ציור וגילגולי־יצירה מקופלות בין דפי־הספר הזה, במסגרת 94 שנות חיים עתירי־מעש־וחיפושים אמנותיים, על שלביהם האופייניים: ילדות, צמיחה, לימודים ועבודות ראשונות ברוסיה, העלייה לארץ־ישראל ב־1923, התקשרות אל השמש, הצבעים והנוף של הארץ, אל אנשיה וההוויה התרשה הנוצרת יש־מאין, העלאת עולם פנימי עשיר על הכר, ירושלים, תל־אביב — ועד לעבודות האחרונות, שצוירו בידי בן הי"93 בסטודיו בקיבוץ פלמ"ח־צובה בהרי יהודה.

על העטיפה הקדמית מורפסת תמונתו של זריצקי, „בעז, הצייר עם מודל", משנת 1952; ואילו על העטיפה האחורית מופיע ציור לפי ורמיר משנת 1956. בגוף הספר מובאות רפרודוקציות רבות בשלל צבעים ובשחור־לבן, מתקופות שונות בעבודתו של הצייר. הפרקים במונוגרפיה של פרופ' מרדכי עומר משקפים תכנים, מקומות ופרקי־זמן בעולמו היצירתי של זריצקי, מן המולדת הרוסית לנופים מוקדמים בארץ־ישראל (1923־1932), ועד לצובה, 1970־1985. כותש השני עוברת בכל אלה ההתקשרות הנפשית של הצייר אל הארץ וראייתו אותה ראייה אינדיבידואלית ביותר.

ספר המשאלות

תמר אדר: „לו־דק..."; ציורים: גילילי אלון; ספרית מעריב, 1987

עוד טעם ספרה הקודם של תמר אדר כפינו — „חתול, ספן, ליצן", מעין אגדה מודרנית קסומה, שזכה בפרס זאב לספרות ילדים ונוער — והנה אנו מחזיקים ביד את ספרה החדש „לו־דק...". עם הספרים האחרים לקוראים צעירים שפירסמה תמר אדר באותה הוצאה נמנים „מסע הפריכולים לארץ כלמקום", „מסע הפריכולים לכוכב אחר" ו„לאן בעלם הירוק".

„לו־דק..." מתחיל בשורות מהודרות המבטאות את כמיהתו של ילד, השוכב במיטה לצידו של רובון־צעצוע, לראות הכל מרחוק גם כלי המשקפיים, שהוא מרכיב דרך קבע. בהמשך מגיע האקווריום משאלה לא להיות שביר, כדי שיוכל לקפוץ באוויר בגמישות, התמונה היתה מבקשת לצאת מהמסגרת, שבתוכה היא תלויה תמיד, פרח הנרקיס כואב את נבילתו והיה רוצה להישאר לעד יפה, תיבת־הנגינה אינה רוצה לחזור תמיד על אותה מנגינה וחולמת על אפשרות לנגן ניגון אחר — ואחרים המדברים וחושבים כולם בסגנון „לו־רק": לו רק יכלו לעשות את אשר נבצר מהם לעשותו, לשנות את יעודם, להיות אחרים...

השאיפה הישנה־נושנה של האדם להיות אחר ממה שהוא מוצאת כאן ביטוי רענן ביצורים ועצמים הלקוחים בעיקר מעולמו של הילד.

מ. אבי־שלמה

בשבע עיניים

כנס קורצ'אק

כינוס המוקדש למורשתו של קורצ'אק ולעיתונות ילדים ונוער (60 שנה לסקירה הקטנה), יתקיים ביום ג', ה־27.10.87 במכללה לחינוך ע"ש לוינסקי.

הספר הראשון שנכתב בארץ על יאנוש קורצ'אק הוא סיפרו של משה זרטל, „במחיצתו של יאנוש קורצ'אק", (ספרית פועלים). את הספר כתב משה זרטל עם בוא ההדים הראשונים על טבח יהודי פולין ועל פרשת הגבורה בגיטו וארשה. הספר מביא זכרונותיו מפגישות עם יאנוש קורצ'אק, המחנך הדגול, הסופר והרופא.

בסיפרון הדק, המחזיק הרבה, אפשר למצוא תשובות לויכוח המתנהל עד היום בדבר מידת הקשר של קורצ'אק למסורת. כך, למשל, כותב קורצ'אק באחד ממכתביו: „זהו אקלים שלי, זוהי צמחיה, מסורת ואנשים ידועים לי, ושפה שאני שולט בה..".

דאגתו של קורצ'אק לילד העזוב הובילה אותו אל משכנות העוני, אל הרחוב היהודי. כאן נתעוררה בליבו הזיקה למורשת אבות, זיקה, שניעורה שוב עם ביקורו בארץ, עליו מספר משה זרטל: „סמוך לסיום ביקורו בארץ נפגש אתי ויחד עשינו כמה ימים. בצמא שתה כל דבר על מציאותה של הארץ, התפעל מנופיה, משפתה. אהב את תכלת הים בצהריים ואת אור הכוכבים בלילה — ידעתי כמעט לכל רצה לאהוב את הארץ, רצה לדבוק בה... עינו היתה בכל. מבטו נשתהה דווקא ליד הילד השקט והנחבא אל הכלים, ליד צריף רעוע, ליד צעצוע נעזב. מן הבלתי בולט לעין, למה, מפרטים קלי־ערך כביכול הסיק על הכלל". במכתבו הראשון מפולין כתב קורצ'אק: „כל בת־קול מהארץ היא לי חיובי".

קורצ'אק לא זכה להגיע לארץ — הוא נשאר על משמרתו עם היתומים עד לדרכו האחרונה. משנתו החינוכית ראויה שנלמד אותה, וסיפרו של מ. זרטל ראוי להוצאה חדשה.

סלה יצחקי

„גשר", חוברת 116

הופיעה חוברת 116, קיץ תשמ"ז של „גשר", כתב עת לעניינים יהודיים בהוצאת ההנהלה הישראלית של הקונגרס היהודי העולמי. העורך: ד"ר שלמה שפירא. מן התוכן: מרדכי בר־און / שוליות יהודית ובעיית הזהות בגולה. ג'פרי אלדרמן / תדמית ומציאות ביהודות בריטניה כיום. אמנון נצר / היהודים ברפובליקה האסלאמית של איראן. בנימין פינקוס / מדיניות הממשל הסובייטי כלפי המיעוטים 1955־1985. מיכאל וולפסון / ישראל והמדיניות המזרח־תיכונית הגרמנית. ישעיהו ברלין / נחום גולדמן: קווים לדמותו. אליעזר שביד / הסובלנות בין הדתות במשנותיהם של מנדלסון ורוזנצווייג. יוסף נדבה / קללת הנכר. יונתן ד. סרנה / אמריקה נוצרית או אמריקה חילונית? וכן מאמרים מאת מיכאל מאי, אליעזר יאפו ואמירה שנפלד.

פרס ספרותי לסיפור היסטורי לבני־הנעורים

מרכז זלמן שזר לתולדות ישראל מודיע על הענקת פרס ספרותי לסיפור היסטורי לבני הנעורים המנוסס על פרק מן ההיסטוריה של עם ישראל בארץ ובגולה.

יתקבלו כתבי יד בלבד, על ספרים שלא פורסמו עדיין; ההיקף יהיה בין 5 ל־10 גליונות דפוס; כתב־היד יוגש ב־4 עותקים מודפסים במכונת כתיבה.

כתב־היד שיזכה בפרס יופיע בהוצאת מרכז זלמן שזר; גובה הפרס לשנת תשמ"ח 1,500 ש"ח.

יש להגיש את כתבי היד למרכז זלמן שזר עד ליום 31.1.88. רח' רש"א 22, ת.ד. 4179 ירושלים 91041.

ארץ ישראל ומדינת ישראל

ספר חדש העומד לצאת לאור בהוצאת בית טל, העוסק בקונפליקט הפוליטי שבין מדינת ישראל לבין ארץ ישראל, ובדילמה שביניהן — מבחינה היסטורית, גיאוגרפית, אסטרטגית, התיישבותית, לאומית ודתית.

בספר משתתפים 14 מחברים מתחומים מקצועיים שונים, ביניהם: פרופ' ארנון סופר (גיאוגרפיה); אלוף אהרון הראל (מדיניות); תא"ל (מיל.) אריה שלו („האם אפשר להגן על ישראל בלי יהודה ושומרון"); יוסי נינווה („על גבולות א"י במקרא"); אריה נאור („למה לא סיפח בגין את יהודה ושומרון"). העורך: ארס רוזן.

מכתבי קוראים

אנדד צ'טארג'י

קראתי בעניין רב את הראיון עם אנדד צ'טארג'י. הוא מביע שם רעתו על הסופר כגולה, על המגע הדואלי המתמיד של הסופר כור וכנטמע במשאי כתיבתו. זה בעצם מה שניסיתי (בין השאר) להראות באימוץ הסכסודונים של ג'ודג' מתיא איכהם באפשרות ליצור את המרחק־גלות הנכון, אשר מאפשר להיות בקירבה הנכונה למושא תיאורו.

ודבר אחר: הניסיון להבין את הדמונים והחלומות הנובעים מהדמיון הפרטי של האדם — על נושא זה כתבו ק.ג. יונג ותלמידו־ממשיכו אריך נוימן. במיוחד כדאי לקרוא את הספר של אריך נוימן, „פסיכולוגיית מעמקים ומוסר חדש", שאול מזמן מן השוק, העוסק כולו בנושא זה. כמו כן את הספר M.L.Von Franz: Evil and Shadow in Fairytales.

בקצרה: יונג מדבר על הצל — הצד האפל הקיים בכל אדם, שאם אינו מכיר בו ומקבל את קיומו, ואם אינו מנסה להמיר את האנרגיה שלו לאנרגיה חיובית (כגון העלאת הניצוצות מהקליפות — בניסוח הקבלה), כי או המגנגנון הוא כדלהלן: האדם מרחיק את יסוד הצל שבקרבו ומתכחש לו. כדי להתחמק מתובענותו הוא משליך אותו על הדמויות בעולם. במצב כזה יסוד הצל מקבל תעצומות כוח מן היסוד הארכאי בנפש, העומד מאחורי הצל. זה דמון הרוע, השטן, שהוא ארכיטיפ קולקטיבי, אשר לכן, בהיותו נובע ממקורות קולקטיביים (הלא־מודע הקולקטיבי) הוא בקלות מתגלם בדמות קולקטיבית בחברה (אל, מנהיג דיקטאטורי וכו').

רות נצר, רעננה

להציץ

(המשך מעמוד 17)

אבל בסוף היא לא יכולה יותר. הפחד, הגועל והמיאוס מבריעים את הכף כשהיא הולכת לבית הרב ומספרת לרבנית איך שבן־שלמה מבריח אותה ואיך הוא אומר שיקחו לה את הקטנים שלה אם היא לא תסכים לעשות את הדבר הנורא הזה, למרות שהיא מבטיחה שהיא עצמה לא מעלה כלום. רק עמדה וחיכתה. לא, היא אף פעם לא הסכימה על המיטה של בן־שלמה, וחוץ מזה הילד־האיש המסגר, יוסל הבן שלו היה עומד בחוץ ומסתכל בחור המנעול והוא הרי עוד יכול להרוג מישהו, משוגע מסכן.

ואולי הרבנית מכינה כוס ואומרת לה שתחכה במטבח לפני שהיא יוצאת לדבר עם בעלה.

ו— זהו. מחליטים מה שמחליטים — עובדה היא שגב' לאה הירש יושבת על שתי המזוודות בסופו של דבר, כשכל הרחוב כולו ממתין לה שתלך כבר ותפנה את הדרך.

בן־שלמה בא והולך לעסקיו אלא שבעת אשה אחרת מכבסת ומבשלת בביתו. היא זקנה כמעט. אומרים שהיא לא סובלת שיוסל ייגע בכפיות הכסף לכן הוא כל הזמן בעניין הזה של הגפרורים, מסדר שורות ארוכות ומפרק, עורם אותם לפירמידות רופסות ומפרק, מכין מהם ריבועים ומפרק.

שרה־בלהה אמרה לבן־שלמה שיותר טוב יעשה אם לא יביא לשם איש אחד שמן מכל האנשים שהיו כאיס קורם. וזה למרות שלאה כבר לא תהיה שם, כי היא שמעה כמו אוזניה איך יוסל נשבע לפני העץ שבחצר שאיך שהוא מוציא, הוא יוסל שם לו את הידיים על הצוואר ולוחץ חזק עד שלא יוכל עוד אף פעם להתקרב ללאה פה או בכל מקום אחר למה שהיא היתה תמיד בוכה ממנו.

אפרת דילגה על שלושה ימי לימודים באקדמיה ונשארה ליד נירה אחותה שבאה מהקיבוץ לעשות גרידה אצל רופא פרטי בירושלים. היא לא ידעה ממי זה היה איכפת. לא יהיו לה שום „צלקות נפשיות", היא הבטיחה לאחותה בלאות אופינית. ואשר לגלולות, היא לא לוקחת מהן כי זה מנפח. אותה ועושה לה דיכאון עוד מעל מה שיש לה בדרך כלל בלעדיהן.

היא לא יודעת למה היא מרגישה שהיא רוצה לעשות את זה עם כל מיני, אולי בגלל שאף אחד מהם לא השאיר אותה בהרגשה ש„זהו זה". כאילו היה בזה משהו בלתי גמור. היא לא יכולה להסביר יותר, אמרה. אשר לדברים אחרים, היא לא מעוניינת בשום דבר במיוחד. אין לה שאיפות ללמוד והצלצ לא אומר לה כלום. אבל כנראה בכלל לא ירצו לגייס אותה עם עבר כזה. חוסר הטעם שבכל החיים המחורבנים האלה הורג אותה לאט לאט. היא לא מוכנה להתאמץ בשביל כלום. היא פשוט מחכה שהזמן יעבור איכשהו וזהו.

אפרת זכרה שגם בחור ילדה אחותה לא היתה ילדה רגילה. בגיל עשר ואולי אפילו מאוחר יותר היא עדיין הרטיבה בלילות. הסדינים המתייבשים על החבל מול המקלחת המשותפת לא גרמו לה שום אי נעימות. כלפי חוץ בכל אופן.

אחת לשבוע רבקה המטפלת הכיתתית היתה נוסעת אתה לפסיכולוג בתל־אביב שם מותר היה לה לקרוע ניירות, לקשקש על הקיר ואפילו לעשן חצי סיגריה בכל פעם. זה היה טיפול נפש חרשני בזמנו. „לתת לילד להתפרק" — אפרת תהתה אם הטיפול ההוא־אמנם עזר — כי נירה היתה לכל הידיעות בן אדם מפורק.

עכשיו היא שכבה על מזרון נוסף שנגרר לתוך החדר בהשאלה. דיממה מעט אחרי הניתוח הקטן ועישנה בצפיפות.

אחרי כן היא נסעה בחזרה לקיבוץ ואפרת קיבלה מכתב קצר מהודיה בו נתבשרה שאחותה אמנם לא חוילה. זה היה זמן קצר לפני תום שנת הלימודים. עופר עבד ימים ולילות להשלים עבודת גמר ולארגן תומר מתקבל על הדעת לתערוכת סוף השנה. הקנבסים מילאו את החלל המועט שבפינתו סידר עופר שולחן נגרות להתקנת מיסגור צנוע עבור הכרים שלו, מאמץ אחרון לחתימת תקופה אחת בחיים.

ובאותו אחר צהרים סתמי הוא כעט בשרפרף הנצרים והרגליים לקחו אותו מעצמן אל מרכז העיר ואל הפסאז' המרופד שיירי פופקורן ועטיפות מסטיק. הוא נכנס להצגה יומית שהתחילה אולי שעה קודם לכן. אפילו לא היה מי שיברוק בכיסיו — עובדה בלתי נעימה למי שהורגל לכך במשך שנים לצינון אי השקט התמידי נחלת תושבי המקום הזה.

הסרט היה בלתי נחשב מכל בחינה. כוח הריכוז הרעוע שלו הספיק בקושי לפיצוח גרעינים ואיסוף קליפותיהם בתוך קונוס של נייר עיתון. ואז קם אחד הצופים ועזב את האולם. זה לא היה משהו בלתי רגיל ובכל זאת יוכש פתאומי מילא את פיו והוא רימה את קול הנפץ שיבוא בכל רגע כתוצאה מהחפץ החשוד שאותו איש אולי השאיר מתחת למושב ממנו קם זה עתה. הוא דימה את עצמו מגיע בזינוק אל אותו מקום ונושא את חומר הנפץ אל מחוץ לאולם. ממתין להתרגשות התריפה שתעבור מעצמה כי לאמיתו של דבר לא ארע דבר.

בדרכו חזרה שתי מכוניות כיבוי היו תקועות באמצע פקק תנועה בכביש הצר של מאה שערים. שתיקן צפרן כאילו יש בזה לזרז את פתיחת הציר. ילדים סקרניים נמשכו אל הקולות הבהולים ואל האורות המהבהבים על הגג. ילדים קטנים עם פאות חומות מסולסלות ומשקפיים שבטח גם הם רוצים להיות מכבי אש אמיצים שמטפסים על סולמות ומתיזים מים מתוך זרנוקי הענק המתוכרים לרכב המשונה.

ליד פתח המכולת הריקה עמד יוסל ואכל בחיפזון קרמבו מתוך אריזה של שש יחידות. אף אחד לא נמצא מאחורי הדלפק ועופר שיער שזאת היתה ההזדמנות שלו, של יוסל. הוא גונן על הקופסא בכף ידו וניכר היה בו שהוא נרגש.

„אש! אש!" הוא אמר. „יש אש", ניסה להסביר, מצביע לכיוון סתמי.

„אני יודע" הרגיע אותו עופר. „ראיתי בדרך את מכוניות הכיבוי. אבל בוא לא נדחוף את האף שלנו לעניינים של אחרים. אש זה דבר מסוכן, אתה עוד עלול לחטוף איזה גץ בעין".

אך יוסל ניסה להכתיר משהו תוך לעיסת הממתקים, דבר שלא עלה בידו אולי בגלל הריגוש הער. לבסוף הוא ויתר על הטירחה וגם על שארית תוכן הקופסא שבידו ונגרר אחרי עופר.

בהתחלה הוא ראה מדורה גדולה בסמוך לפתח. אחר כך הבחין בקרעי שריים וישבנים שהתעופפו מתוך ריכוז האש שהתפשטה במהירות ואחזה בדלת אחת הדירות הסמוכות. אל משקוף חרוך היה מוצמד קנבס מחולל בסכין מטבח.

הדחף הראשון שלו היה לנסות להציל, אך סקירה חטופה מאוד גילתה ששוב לא היה מה. המסגרות הודקרו מדי רגע ותהפצפצו. בקבוקי הטרפנטין יצרו התפוצציות קטנות והתלקחויות משנה. הוא נכנס אל החדר עצמו שהיה ריק להוציא כמה פרטי לבוש וכתובת על הקיר בצבע מותז: „תסתלקו מכאן זה מקום של יהודים".

עופר חיפש בכיסיו והוציא קופסת סיגריות. הוא הצית לו אחת מהן ונשען בגבו על הבניין הזה. מכוניות כיבוי השריפות נראו לו כהגזמה בולטת בהתחשב בגודל האסון.

תל־אביב

אסתר
הטורף
מוצ"ש וה': 7.30, 9.45
חול: 5.00, 7.30, 9.40
ו': 10.00

אורלי
אשה מסורה
מוצ"ש: 7.15, 9.30
יום ו': 10.00
חול: 5.00, 7.15, 9.30

בית ציוני אמריקה
יומן אהבות
יום ו': 9.45
פרנקשטיין הצעיר
מוצ"ש: 7.15, 9.30
יום ו': 14.30
לולה של יום מפרך
מוצ"ש: 23.45
סרט אילם
יום ה': 23.45

בן יהודה
הבלתי משוחדים
מוצ"ש: 7.15, 9.30
חול: 4.30, 7.00, 9.30
יום ו': 9.40, 12.00

גת
המכשפות מאיסטוויק
מוצ"ש וה': 7.30, 9.50
חול: 5.00, 7.30, 9.50
יום ו': 9.50, 12.15

גורדון
טוויסט וצעקה
מוצ"ש: 7.30, 9.30
חול: 4.30, 7.30, 9.30

דרייב אין
בטי בלו
יום ה'
משפחת פלודר
יום ו' וכל השבוע

דקל
האלמנה השחורה
יום ו': 10.00
חול ומוצ"ש: 7.15, 9.30

הוד
השוטר מבברלי הילס 2
מוצ"ש: 7.30, 9.40
יום ו': 9.45, 12.00
חול: 5.00, 7.15, 9.40

לימור חדש
מעקב חושני
ה' ומוצ"ש: 7.15, 9.30
יום ו': 10.00, 12.00
חול: 5.00, 7.15, 9.30

פאר
לחישה רועמת
שישי: 10.00
מוצ"ש: 7.30, 9.30
חול: 4.30, 7.30, 9.30

מוזיאון תל־אביב
מותו של סוכן
6.45, 9.15

סינמה 1
פעולת נקם
מוצ"ש: 7.30, 9.40
יום ו': 10.00
חול: 5.00, 7.30, 9.40

סינמה 2
משפחת פלודר
מוצ"ש: 7.30, 9.40
יום ו': 10.00
חול: 5.00, 7.30, 9.30

פאריס
מציצים
יום ה': 15.00
פיתויין של מימי
יום ו' 14.30
בריאן כוכב עליון
שבת: 23.30

חן 1
מטאל גאקט
מוצ"ש: 7.30, 9.50
יום ו': 9.55, 12.20
חול: 5.00, 7.30, 9.50

חן 2
ליבו של אנגל
מוצ"ש: 7.35, 9.50
יום ו': 9.55, 12.15
חול: 5.00, 7.35, 9.50

חן 3
פגישה עיוורת
מוצ"ש: 7.35, 9.50
יום ו': 10.00, 12.20
חול: 5.00, 7.35, 9.50

חן 4
הנוכל האוהבת והמאהבת
מוצ"ש: 7.40, 9.55
יום ו': 9.55, 12.20
חול: 5.00, 7.35, 9.50

חן 5
אני והחברה
מוצ"ש: 7.35, 9.55
יום ו': 10.00, 12.20
חול: 5.00, 7.35, 9.55

שחף
הבלתי משוחדים
מוצ"ש: 7.00, 9.30
יום ו': 9.40, 12.00
חול: 5.00, 7.30, 9.30

תכלת
החנות מעבר לפינה
מוצ"ש: 7.45, 9.50
חול: 5.00, 7.30, 9.45

תל־אביב
רובוקופ
מוצ"ש: 5.00, 7.15, 9.30
יום ו': 9.45, 12.00
חול: 4.30, 7.15, 9.30

לב 1
המשפחה
11.30, 1.30, 9.45, 12.15

לב 2
גברים גברים
2.00, 5.00, 8.00, 10.00

לב 3
משפחת המלוכלכים
7.50, 10.00

לב 4
חימו מלך ירושלים
7.50 10.00

צוותא — לתרבות מתקדמת
אבן גבירול 30 ת"א, טל' 250156/7
הקופה פתוחה: 11.00־13.00, 19.00־20.30

מבצע מיוחד של צוותא
3 מופעים במחיר של 2

אפשר לבחור 3 מתוך המופעים הבאים במחיר של 2 (40 ש"ח): ★ רכוש נטוש ★ הזמן הצהוב ★ קידוש ★ ג'וני שב משדה הקרב ★ האופסימיסט ★ הקריוריסט ★ פולה ★ באמצע החיים ★ במטבח. אדם אינו ציפור ★ מי רוצה את מונקו!! ★ נורית גלרון ★ לונדון קורא שירה ★ מועדון הווידאו בצוותא. ★ שחרית 11:11 ★ הפסטיבל הבינלאומי לגיטרה: דיוויד ראסל, דואו פגניני, דואו רומגטי, מרתון גיטרות, הגיטרה הקלאסית, עמוס חדני, סרג'יו ואודאיר אסאד, באלדי אולייר.

פרטים והרשמה: צוותא אבן־גבירול 30, ת"א

תיאטרון
„רכוש נטוש" – שבת 17.10 • א' 18.10 ב־20.30
„קידוש" – ב' 19.10 • ג' 20.10 ב־20.30
„עותים" – ה' 22.10 ב־20.30

בידור
שלמה ארצי בצוותא – הערב 16.10 ב־23.00

אירועים מיוחדים
„אמנות המשחק – אמנות החיים" – רב־שיח על בתיחדים למשחק עם: מישה אשרוב, גרי ביליו, נתן דטנר, מיקי רשביאק, יוסי ירעאלי, הנה מרון, ניסן נתיב, נסים עוקרי. מנחה: עדית נאמן. היום 16.10 ב־15.00
„התוצה לציית לחוק" – רב שיח עם פרופ' מיכאל הרסגור, ד"ר יהודה מלצר, הרב יונה מצגר ועו"ד חיים צדוק. מנחה: אילנה דיין. יום ג' 20.10 ב־18.00

מוסיקה
סוויטת 11.11 שלישיות לסלו (שוויץ), שלושיית אבובים וקרן אנגלית עם: אנקה בקנטסק, א. אוני ואורי מורז ביצירות נואת בטהובן, וירנציצקי ועוד. רביעיית הסקסופונים של א. פיאמנטה, יחד עם גן לב, נח רוזנצוייג ואילן גרקוניך ביצירות מקוריות ועיבודים ל־4 סקסופונים מאת י.ס. באך, סקרלטי ואחרים. שבת 17.10 ב־11.00

בצוותא מוצגת תערוכתה של עידית חלד

„צוותא" ירושלים
ליל שבת, 16.10.87, שעה 22.00 יוקרן הסרט „לחנך את ריטה".

שבת, 17.10.87, שעה 17.00 – „תלת מימד" – כאז בין ערביים.

יום ראשון, 18.10.87, שעה 20.30 – „מפגש" – תיאטרון נוה־צדק מציג: תיאטרון פוליטי, חברתי – עם השחקנים: עמי כץ, פטר גדיש – אשר יגישו קטעים מתוך מחזות ישראליים מקוריים. (לאחר כל קטע ישוחחו עם הקהל).

יום שני, 19.10.87, שעה 20.30 – חכר את עירך – „הדינמיקה בין חרדים לחילונים". משתתפים: ד"ר יוסי שילהב – חוקר – בנושא העדה החרדית. אורנן יקותיאלי, שרה קמינר. הערב בשפה האנגלית.

„צוותא" מגדל־העמק
מוצאי שבת, 24.10.87, שעה 21.00 (באולם במועצת הפועלים) – עודד תאומי בהצגת היחיד שלו – „מעל ומעבר". סיפור אישי בנושא הפראפסיכולוגיה. בסוף ההצגה נסוי בטלפתיה בשיתוף הקהל.

„צוותא" כפר־סבא
מוצאי שבת, 17.10.87, שעה 21.30 (באולם במועצת הפועלים) – גילה אלמגור בתכניתה – „הקיץ של אביה".

„צוותא" אשדוד
ליל שבת, 23.10.87, שעה 21.00 – גילה אלמגור בתכניתה – „הקיץ של אביה".

„צוותא" קרית־חיים
יום שלישי, 20.10.87, שעה 20.30 – „מה צפוי לנו בשנת תקרובה" – עם האסטרולוג אילן פקר והעתו־נאי חנן קריסטל.

יום שני, 26.10.87, שעה 20.30 – צמחי מרפא ותועלת – עם נסים קריספיל. נסים. חקר בנושא עם החיבטים הפולקלוריסטיים.

„צוותא" נהריה
ליל שבת, 16.10.87, שעה 21.30 – ישראל זוהר עם הקלרינט בתכ־ניתו – „כזוהר ברקיע".

יום שלישי, 27.10.87, שעה 21.00 – „צמחי מרפא ותועלת" עם נסים קריספיל.

„צוותא" חיפה
מוצאי שבת, 17.10.87, שעה 20.00, ערב דיסקו ומשחקי חברה – עם יקיר אביב.

יום רביעי, 21.10.87, שעה 21.00 – פאנל לרגל הופעת הספר „לשון הרע" – מאת יונה יהב. משתתפים: עו"ד יונה יהב – המחבר, עו"ד עקיבא נוף, זאב יפת – עיתונאי „הארץ", יגאל גלאי – עיתונאי „לאשה". מנחה – גבי אוחר.

יום שני, 26.10.87, שעה 21.00 – ישעיהו בן־אהרון מרצה על: „אנטי־רפואופיה".

יום רביעי, 28.10.87, שעה 20.00 – ערב הזדהות עם יהודי בריה"מ.

„צוותא" ראשון־לציון
ליל שבת, 16.10.87, שעה 22.00 – הצגה חדשה: „מצצת טום". הפואטואי קובי אשרת תירגם והבמאי דן רונן שם את הדברים בפיהם של דורי בן־זאב, נתן נתנזון, איקה זוהר וריגת עמנואל.

שבת, 17.10.87, שעה 11.00 בבו־קר – לילדים מגיל 3. „אני הקשקשתא – הכי בעולם" – בבי־צוע: רשת גלינסקי, בני נדלר וסיגל לוי.

ליל שבת, 23.10.87, שעה 22.00 – דני ליטני ויצחק קלפטר. יצחק מלווה עצמו בגיטרה ודני מופיע עם שלושה מלווים.

מוצאי שבת, 24.10.87, שעה 21.00 – „הדשא של השכנה" – קומדיה חדשה בביצוע: גבי עמרני, שולה חן, שלמה וישינסקי ויעל עמית.

„צוותא" באר־שבע
ליל שבת, 23.10.87, שעה 21.00 (בבית התאחדות עולי אמריקה הלטינית). השחקנית שושה גורן בהצגת היחיד שלה – „מדמות לדעת".

ירושלים

אדיסון
השוטר מבברלי הילס מס' 2
מוצ"ש: 7.00, 9.15
חול: 4.30, 7.00, 9.15

אורגיל
מטאל גאקט
חול: 4.30, 6.45, 9.00
מוצ"ש: 6.45, 9.00

עדן
הטורף
מוצ"ש: 7.00, 9.00
חול: 4.30, 7.00, 9.00

אורנע
המכשפות מאיסטוויק
מוצ"ש: 7.00, 9.30
חול: 4.30, 7.00, 9.30

מיטשל
המשפחה
מוצ"ש: 7.00, 9.30
חול: 7.00, 9.30

סמדר
אני והחברה
מוצ"ש וחול: 7.15, 9.15

כפיר
הבלתי משוחדים
מוצ"ש: 7.00, 9.15
חול: 4.30, 7.00, 9.15

אוריון אור 1
זהב רטוב
מוצ"ש: 7.15, 9.15
חול: 4.30, 7.00, 9.00

אור 2
חימו מלך ירושלים
שעות כנ"ל

אור 3
לא שם זין

אור 4
לא יכולה בלי זה

בית אגרון
יום שישי:
10.00 עוץ לי גוץ לי
11.30 ציוטי ציוטי בנג בנג
14.00 הבננה השחורה
15.45 ג'ימס בונד – כדור הרעם
22.00 קוקה קולה קיד
24.00 9½ שעות של שכרון חושים
מוצאי שבת:
18.15 אנשי הפח
20.00 קוקה קולה קיד
21.50 מ.א.ש.
24.00 אוכפים לוהטים

תיאטרון ירושלים
מותו של סוכן
7.00, 9.30

חולון

ארמון
קרוקודייל דנדי
יום ו': 10.00
מוצ"ש וחול: 7.30, 9.30
סרט מטוגן
מוצ"ש: 23.30
טרזן
יום ה': 23.30

סבוי
הבלתי משוחדים
יום ו': 10.00
מוצ"ש: 7.00, 9.30
חול: 4.30, 7.00, 9.15

מגדל
מטאל גאקט
יום ו': 10.00
מוצ"ש: 7.15, 9.30
חול: 7.15, 9.30

מתנ"ס קרית שרת סינמטק
טוויסט רוקדים במוסקבה
א, ב, ג מוצ"ש: 7.15, 9.30

מועדון קולנוע לנוער
תעתועי שחור חזקן
א, ב, ג 4.00

כפר סבא

בית ברל
החברה של גרגורי
ו': 10.00
בעלים
מוצ"ש וא': 8.30
להיות שם
ב', ג': 8.30
החברים של אלכס
ה': 8.30

עפולה

מופתרון
משהו פראי
מוצ"ש וחול: 9.00

ראשל"צ

רון 1
הבלתי משוחדים
מוצ"ש: 7.00, 9.30
חול: 4.30, 7.00, 9.30

רון 2
השוטר מבברלי הילס 2
מוצ"ש: 7.00, 9.30
חול: 4.30, 7.00, 9.30

חיפה

חן
פגישה עיוורת
מוצ"ש: 7.00, 9.15
יום ו': 10.00
חול: 4.30, 7.00, 9.15
קרוקודייל דנדי
יום ו': 10.00 בבוקר

אורלי
החנות מעבר לפינה
מוצ"ש: 7.00, 9.15
חול: 7.00, 9.15

רון
הבלתי משוחדים
מוצ"ש: 7.00, 9.15
יום ה': 7.00, 9.15
חול: 4.30, 7.00, 9.15

אורה
השוטר מבברלי הילס 2
מוצ"ש: 7.00, 9.15
יום ו': 10.00

קרן אור המחודש
חימו מלך ירושלים
מוצ"ש: 7.15, 9.15
חול: 4.30, 7.15, 9.15
דני רוז האיש מברודווי
מוצ"ש: 23.30
רכבת תחתית
יום ה': 23.30

פאר
הטורף
מוצ"ש: 7.00, 9.15
יום ו': 10.00
חול: 4.30, 7.00, 9.15

אמפי
זהב רטוב
מוצ"ש: 7.00, 9.15
חול: 4.30, 7.00, 9.15

עצמון 1
היחידה לפשעים
מוצ"ש: 7.15, 9.30
יום ו': 10.15
חול: 4.30, 7.00, 9.15

עצמון 2
הקשר הנורווגי
יום ו': 10.15
מוצ"ש: 7.15, 9.30
חול: 4.30, 7.00, 9.15

עצמון 3
ילדים חורגים לאלוהים
יום ו': 10.00
מוצ"ש: 7.00, 9.30
חול: 4.15, 6.45, 9.10

גבעתיים

חדר
הבלתי משוחדים
יום ו': 10.00
מוצ"ש: 7.00, 9.30
חול: 4.30, 7.00, 9.30

נתניה

שרון
מטאל גאקט
מוצ"ש: 7.00, 9.15
חול: 5.00, 7.00, 9.15

סטודיו
המכשפות מאיסטוויק
מוצ"ש: 7.00, 9.15
חול: 5.00, 7.00, 9.15

באר שבע

חן
סוד המצלחה
מוצ"ש: 7.00, 9.30
היחידה לפשעים חמורים
יום ו': 10.00
חול: 4.30, 7.00, 9.30

בת־ים

עצמאות
השוטר מבברלי הילס 2
יום ו': 10.00
מוצ"ש: 7.15, 9.30
חול: 5.00, 7.15, 9.30

הרצליה

חיכל
השוטר מבברלי הילס 2
מוצ"ש: 7.00, 9.15
חול: 4.30, 7.15, 9.30

מלון דניאל
ליבו של אנגל
מוצ"ש וחול: 7.00, 9.30

רמת־גן

אואזיס
מטאל גאקט
חול: 4.50, 7.30, 9.50
יום ו': 10.00
מוצ"ש: 7.20, 9.50

ארמון
הטורף
חול: 5.00, 7.30, 9.45
יום ו': 10.00
מוצ"ש: 7.20, 9.45

לילי
מרדף לוהט
יום ו': 10.00
מוצ"ש: 7.15, 9.30
חול: 5.00, 7.15, 9.30

רב גן 1
המכשפות מאיסטוויק
חול: 5.00, 7.30, 9.50
יום ו': 10.00, 12.15
מוצ"ש: 7.30, 9.50

רב גן 2
הנוכל האוהבת והמאהבת
חול: 5.00, 7.30, 9.50
יום ו': 10.00, 12.15
מוצ"ש: 7.30, 9.50

רב גן 3
מעקב חושני
חול: 5.00, 7.30
יום ו': 10.00
מוצ"ש: 7.30
בקצב השעון
חול: 9.50
יום ו': 12.15
מוצ"ש: 9.50

רב גן 4
שם הורד
חול: 7.15, 9.50
יום ו': 9.50, 12.20
מוצ"ש: 7.15, 9.50
קינג קונג 2
יום ו': 10.30, 12.30

פתח תקוה

היכל 1
הבלתי משוחדים
יום ו': 10.00
מוצ"ש: 7.15, 9.30
חול: 5.00, 7.15, 9.30

היכל 2
השוטר מבברלי הילס 2
יום ו': 10.00
מוצ"ש: 7.15, 9.30
חול: 5.00, 7.15, 9.30

היכל 3
משפחת פלודר
יום ו': 10.00
מוצ"ש: 7.15, 9.30
חול: 5.00, 7.15, 9.30

הבימה — התיאטרון הלאומי
מחר מוצ"ש, 17.10
מירלה אפרת: 18.45, 21.30
בית־ספר לנשים: 18.45, 21.30

תורנות בתי־מרקחת

שישי
בת־ים: בלפור — בלפור 90.
חולון: חורי — סוקולוב 60.
ירושלים: קופ"ח — מרפאת רוממה, רח' המ"ג 28.
נתניה: המגן — שדי וייצמן 15.
פתח־תקוה: קופ"ח כללית — חיים עוזר.
רמת־גן: הדסה — כצנלסון 151.
תל־אביב: שרה דב — האוזנר 3.
מעיין חיים — קניון צהלון, ירושלים 98.
חיפה: מבגר — מבגר 27.

שבת
בת־ים: סגור — הביבה רייק 20.
חולון: קופ"ח עין יהב. חורי — סוקולוב 60.
ירושלים: הר הזיתים (שבת) — הר הזיתים. קופ"ח — מרפאת רוממה רח' המ"ג 28 (מוצ"ש).
נתניה: גבע — שער הגיא 14.
פתח־תקוה: קופ"ח כללית — חיים עוזר.
רמת־גן: פיטצ' — חיבת ציון 43.
תל־אביב: שרה דב — האוזנר 3.
זיוה — אצ"ל 52
חיפה: קרית אליעזר — כפר מאירהוף 6.

מד"א

ירושלים, ת"א חיפה — טל' 101. נתניה, טבריה, גבעתיים — טל' 111 / קרית־מוצקין — טל' 03-421922. עפולה — טל' 065-591333. קרית־גת — טל' 051-881535. באר־שבע — טל' 057-74762. אשדוד — 055-51833. קו"ל בנים דן, טל' 03-350848.

שלושה משחקים בגביעי־אירופה בכדורסל אמש בארץ

מכבי ת"א כבר בשלב הבא

אליצור נתניה על הגבול ★ הפועל חיפה הפסידה

מכבי תל־אביב הביסה את בנפיקה ליסבון החלשה – 86:111 ★ אליצור נתניה – רק 66:77 נגד אוסטנד הבלגית ★ קאזרטה האיטלקית, קבוצת הגברים היחידה שניצחה בינתיים יריב ישראלי – את הפועל חיפה

ג'מצ'י וברקוביץ צלפו באין־מפריע לסל בנפיקה

מאת יצחק ויסהוף

דורון ג'מצ'י, עם 37 נקודות, ומיקי ברקוביץ, עם 24 נקודות, צמד קלעי החוץ של האלופה, מכבי ת"א, עשו אמש חיים והעניקו לקבוצתם נצחון מוחץ על אלופת פורטוגל, בנפיקה ליסבון — 86:111 (38:64), במשחק הראשון בסיבוב השני בגביע־אירופה לאלופות.

האלופה הישראלית לא יכלה לצפות ליריב נוח יותר מאשר הפורטוגלים. שחקני בנפיקה פתחו את המשחק בשמירה איזורית, שהקלה על קלעי מכבי ת"א, שהיו בכושר משחק מצויין. דורון ג'מצ'י קלע במחצית הראשונה 25 נקודות, ומיקי ברקוביץ — 15. מאגי הוסיף 13 נקודות. קן בארלו היה חלש — רק 7 נקודות. מכבי ת"א הפעילה במחצית זו את הנשק הישן שלה — התקפות מתפרצות שהביכו את היריב החלש.

במחצית השנייה הצליחו שחקני בנפיקה להאט את קצב משחק מכבי ת"א. שחקנם, סנאטוס קארלוס, צלף היטב (26 נקודות), ויחד עם האמריקנים ג'יימס גריפין ומייקל פולדן ניצלו נסיגה במשחק מכבי ת"א. יתרון־השיא של מכבי ת"א נרשם ברקה ה־29 — 59:86, אבל עד לסיום צימקו מעט הפורטוגלים — 86:111.

קבוצת בנפיקה היתה יכולה בקושי למצוא את מקומה בליגה הלאומית הישראלית.

שחקני מכבי ת"א קלטו 30 כדורים חוזרים, כאשר בארלו ומאגי — 13 ריבאונדים כל אחד. בנפיקה נטלה 16 כדורים חוזרים (גריפין ופולדן — 5 כל־אחד). הפורטוגלים איבדו 16 כדורים, לעומת 11 של מכבי ת"א. מכבי ת"א קלעה 8 סלי 3 נקודות (מיקי — 4; ג'מצ'י — 3, וסימס — 1) ובנפיקה קלעה 5 סלי 3 נקודות כאשר קארלוס קלע 3 סלים.

שפטו: דוביס (יוון) ווינגברד (פינלנד) בהיכל־הספורט ביד־אליהו, לעיני 5000 צופים.

קלעו למכבי ת"א: ג'מצ'י 37 (16 מ־24 מהשדה: 2־2 בעונשין; 3 סלי 3); ברקוביץ 24 (10־14: 4 סלי 3); מאגי 23 (8־14: 7־8); בארלו 15 (6־12: 3־4); סימס 8 (3־3; 2־2; 1 סל 3); ארואסטי 2 (1־4) וקורנליוס 2 (1־1).

קלעו לבנפיקה: קארלוס 26 (10־20: 3־3; 3 סלי 3); גריפין 18; פולדן 14; ויירה 12; סייסה 12 וברבוסה 4.

קליין: בארלו – 40 אחוז יכולת

רלף קליין, מאמן מכבי ת"א, אמר אחרי המשחק: „לא ברור לי מדוע היתה נפילה ביכולת הקבוצה במחצית השנייה. תופעה זו מלווה אותנו מתחילת העונה, ואין לי עדיין פתרון לכך. קלעי החוץ שלנו היו טובים: הגבוהים חייבים להשתפר; קן בארלו שיחק ב־40 אחוז יכולת. הוא עדיין לא מאורגן. אם ימשיך ביכולת כזו אנו בצרות".

מאמן בנפיקה, חוזה קוראדו, חושב כבר על השנה הבאה: „בשנה הבאה נהיה טובים. מכבי חזקה מדי בשבילנו. במחצית השנייה היינו במשך דקות רבות שווים למכבי. בליסבון, אני מקווה, שנראה אחרת".

שמלוק קיבל חופש מבית־החולים

שמואל (שמלוק) מחרובסקי, מנהלה המסור של מכבי ת"א, מאושפז זה חמישה ימים בבית־החולים הדסה בת"א לבדיקות כלליות. המנהל הוותיק ביקש מרופאיו לשחררו למספר שעות כדי שיוכל לחזות במשחק קבוצתו אמש. בקשתו של שמלוק מולאה, ומיד לאחר הנצחון 86:111, שב לבית־החולים.

קן בארלו, כדורסלן מכבי ת"א, שאיכזב אמש קולע לסל בנפיקה ליסבון (96:111). (תצלום: אריה קנפר)

רק הפולני זליג איים

מאת דוד בבר

משחק הגנה טוב והתעוררות של קארל נברסון בסיום, היקנו אמש נצחון לאליצור נתניה 66:77, בשמינית־הגמר בגביע־קוראץ' על הקבוצה הבלגית סאנאיר אוסטנד. במחצית היה יתרונה של אליצור 5 נקודות בלבד — 32:37.

אליצור נתניה סבלה אמש מאחוז קליעה גרוע. אור גורן, עם 8 נקודות בלבד, רשם 10 החטאות. תווה וייטמן סיים את המשחק עם מאזן של 12 נקודות, ושניהם התקשו למצוא את סל היריב. רק סטיב מלוביק (15 נקודות) ופיל לוגהט, במשחק ההגנה (11 כדורים חוזרים ו־15 נקודות), היו במיטבם.

לעומתם הרשים בשורות אוסטנד הפולני דאריוש זליג, שקלע 18 נקודות ושלח אסיסטים מצויינים לחבריו, שהפכום לסלים.

ריצ'י ג'ונסון, ששיחק בעונה שעברה בשורות מכבי חיפה, פתח את המשחק בצורה גרועה והירבה להחטיא, כאשר מאזנו במחצית הראשונה היה שתי נקודות בלבד.

הפתיחה היתה שייכת לאורחים. ברקה ה־5 הוליכו — 5:11, וכעבור שתי דקות — 9:15. רק ברקה ה־10 הצליחה אליצור להשוות ל־15:15, וברקה ה־17 היה לחניכיו של המאמן צבי שרף יתרון־שיא במחצית זו — 25:31, ובמחצית — 32:37.

את המחצית השנייה פתחו הבלגים בסערה וברקה ה־27 הוליכו — 45:50. אליצור התאוששה, ובזכות סטיב מלוביק עלו ליתרון — 60:63 ברקה ה־34. החל מרקה זו הצליח נברסון, שלא החטיא, לקלוע 12 נקודות רצופות, והוא היה האיש שהיקנה לאליצור את הנצחון בן 11 הנקודות, ששפק אם יספיק בגומלין בבלגיה, בשבוע הבא.

שפטו צגאמיליס מיוון וגונלאפ מתורכיה, לעיני 800 צופים, בנתניה.

* קלעו לאליצור נתניה: נברסון 23; מלוביק 15; לוקהט 15; וייטמן 12; גורן 8 וקדמן 4.

* קלעו לאוסטנד: זליג 18; ג'ונסון 14; ורבריקט 12; ויינטיין 9; מנס 7; סנקויסט 3 ובראון 3.

התשואות להפועל חיפה

מאת יוסף גלזר

כדורסלני הפועל חיפה יצאו אמש בתחושה של שביעות־רצון, בתום משחקם הראשון בשמינית־גמר גביע־קוראץ' בכדורסל, מול אחת הקבוצות החזקות באירופה, מניירוד קאזרטה, על־אף שהאיטלקים ניצחו — 91:103, לאחר יתרון קטן יותר בהפסקה — 44:50.

קאזרטה ניצחה, אך ניתן היה לצפות ממנה ליותר. אוסקר שמידט קלע אומנם שבעה סלי 3 נקודות ו־32 נקודות בסך־הכל, אך גם הירבה להחטיא. נראה כאילו שיחק בהילוך שני. על רקע יכולתו המפורסמת של הבולגרי גיאורגי גלושקוב, בלטו דווקא שחקני נבחרת איטליה הצעירים יותר, סנררו דניאלו (21 נקודות), והרכז היעיל, פרננדו ג'נטילה.

הפועל חיפה עשתה את מירב המאמצים מול יריב עדיף. רולנד יוסטון הוכיח פעם נוספת כי אינו נופל ממכבירי שחקני־הגובה באירופה. לעתים ממש היה קשה לעצור את מבצעיו הקופצים, כשקלע באחוז דיוק גבוה. קלפטריק וולס, בעיקר במחצית השנייה, ביצע גם הוא מלאכה טובה, וכך גם רוברטס יוברט, שחום־העור השלישי, ששמר היטב על שמידט. הבולט בין הישראלים היה אבנר שם־טוב, עם 18 נקודות, 4 סלי 3 נקודות ויכולת ריכוז יעילה: גם לדורון קסקי וגיא גורס היו דקות טובות.

הפתיחה היתה שייכת להפועל חיפה — 0:4, 2:8, 10:17 ו־20:25 ברקה ה־10. קאזרטה רכשה יתרון ראשון ברקה ה־12 — 29:32, ושמרה עליו — 33:37, 37:43 ו־44:50 בהפסקה.

במחצית השנייה הצליחה הפועל חיפה להשוות בשלושה סלים רצופים ל־50:50, אולם האיטלקים זכו ביתרון חדש — 50:57, 56:66 ו־67:82 ברקה ה־31.

דקות טובות של אבנר שם־טוב איפשרו לחיפנים לצמצם ל־77:84, 81:86 ו־85:90 ברקה ה־36, אך אז יצא וולס בחמש עבירות, דבר שאיפשר לאיטלקים להגדיל את היתרון ל־89:100 ו־91:103 בסיום.

שפטו מצויין, בוריסלב זוטיץ' מיוגוסלביה ומישל קרדיין משוויץ.

● קלעו לקאזרטה: שמידט 32; דניאלו 21; גלושקוב 14; ג'נטילה 12; אספוזיטו 9; דונדוני 9 וג'נרלי 6.

● קלעו להפועל חיפה: יוסטון 27; שם־טוב 18; וולס 16; רוברטס 14; קסקי 10 ו גורס 6.

תשעה משחקים במוקדמות אליפות אירופה בכדורגל

אנגליה — תורכיה 10:8!

הולנד ניצחה בוארשה את פולין 0:2

תשעה משחקים נערכו שלשום במוקדמות אליפות אירופה בכדורגל. אנגליה היתה בשיאה, כשהביסה באיצטדיון וומבלי את תורכיה — 0:8, בבית מספר 4.

גרי ליניקר, המשחק בברצלונה הספרדית, כבש שלושער. את ייתר השערים הבקיעו: ג'ון בארנס 2 (שערו הראשון הובקע כבר כעבור 66 שניות מהפתיחה); בריאן רובסון, פיטר ברדסלי וקלין הוב.

באותו בית הביסה יוגוסלביה בסאראייבו את צפון־אירלנד — 0:3.

לאנגליה, בראש הבית, 9 נקודות, ומקדימה ב־3 נקודות את יוגוסלביה, עם משחק חסר.

גם בבית 5 נערכו שני משחקים. הולנד היתה הנבחרת היחידה שהשיגה נצחון־חוץ בוארשה על פולין — 0:2. את שני השערים כבש רוד חוליט, המככב בשורות מילאן האיטלקית.

יוון, שהוליכה עד כה בבית, הובסה בבודפשט ע"י הונגריה 3:0.

להולנד, בראש הבית, 10 נקודות, ומקדימה בנקודה את יוון, שלה משחק עודף. להולנדים סיכויים טובים להעפיל בשנה הבאה לגמר במערב־גרמניה מאחר שבעוד שבועיים תארח את קפריסין.

בבית 6 ניצחה דנמרק את וולס — 0:1, משערו של אלקיר.

לדנמרק, בראש הבית, 8 נקודות, ומקדימה בשתי נקודות את וולס.

בדבלין נפגשו שתי הראשונות בבית 7: אירלנד ניצחה את בולגריה 0:2, ונטלה ממנה את ראשות הבית. לאירלנד 11 נקודות ומשחק עודף, ומקדימה בנקודה את בולגריה.

במשחק זה הורחק כוכב הנבחרת האירית, ליאם בריידי.

באותו בית ניצחה סקוטלנד, שיצאה מהמירוץ, את בלגיה 0:2, משעריהם של מקוייסט ומו ג'ונסטון.

בבית 1 ניצחה ספרד בסביליה את אוסטריה 0:2, משערו של מיצ'ל.

ספרד עלתה לראש הבית, עם 8 נקודות מ־5 משחקים, ומקדימה בשתי נקודות את רומניה, עם משחק חסר.

בבית 3, במשחק חסר חשיבות, נפרדו בפאריס בתיקו 1:1 צרפת ונורבגיה, לאחר שהצרפתים כבשו את השער הראשון.

מחר ייערך משחק נוסף באותה מסגרת, כאשר שוויץ תארח את איטליה, בבית 2. באותו בית מוליכה שבדיה, עם 10 נקודות מ־7 משחקים, ומקדימה בשתי נקודות את איטליה, שלה שני משחקים פחות.

● שחייה

2000 שחיינים מכל חלקי הארץ השתתפו אתמול ב„קריעת מפרץ אילת" המסורתית, שאורגנה על־ידי מרכז הפועל, עיריית אילת ומועצת הפועלים המקומית.

„בילוי חג" ליוגוסלביות ניצחו בגבעת־חיים 43:97

מאת דוד בבר

קבוצת הנשים של הפועל גבעת־חיים כשלה שלשום, בליל החג, במשחקה הראשון בגביע־רונקטי (מחזיקות־גביע) בכדורסל כשהובסה באולמה ע"י שיבניקה החזקה מיוגוסלביה — 97:43 — 54 הפרש כבר במחצית הובילה שיבניקה — 20:53.

המשחק היה חד־צדדי לכל אורכו. ממש „חתול־ועכבר". היוגוסלביות עשו במגרש ככל שרצו. כבר בפתיחה „ברחה" שיבניקה: דקה 5 — 2:14 ובדקה ה־7 4:22.

כוכבת גבעת־חיים, אלומה גורן, נשמרה היטב ולא הצליחה להגיע לרמתה הרגילה. את הסל הראשון שלה קלעה רק בדקה ה־10.

שפטו דוכיס מיוון ויונגברד מפינלנד, לעיני כ־1000 צופים, בגבעת־חיים.

● לשיבניקה קלעה נאקיץ' 20; אימסטרוביץ' 14; קבציץ' 10; מיזברדוה 10; מאייה 9; קופרביצ'ה 8; אנטיץ' 8; ברנוביץ 8; קרוביסיץ' 6 ולונצ'ה 4.

● לגבעת־חיים קלעה גורן 20; דימנט 15; ספיר־רוטשילד 5 ואור־אבן 3.

* תחנת הראדיו „קול השלום", תעביר היום, החל מ־2.30 את שלושת משחקי הליגה הלאומית, שייערכו בחולון, לוד ופ"ת. גם מחר תעביר תחנה זו את משחקי הליגות בכדורגל.

ארבעת המדורגים הראשונים – היום בחצי־הגמר

לונדגרין נגד גילברט מנסדורף מול קונורס

● טניס

מאת אריה גיטליס

פטר לונדגרין משבדיה נגד ברד גילברט מארה"ב ב־2; ג'ימי קונורס מארה"ב מול עמוס מנסדורף מישראל ב־4 — אלה יהיו היום שני משחקי חצי־הגמר בטורניר הפרס־הגדול בטניס ברמת־השרון. הארבעה הם המדורגים ראשונים. הפתעות לא היו.

עמוס מנסדורף, הישראלי היחיד שנותר בתמונת המאבק, עלה לחצי־הגמר אתמול בתום משחק קשה מול המערב־גרמני וולפגאנג פופ — 7:6, 4:6, 2:6. „עליתי בהרגשה לא טובה למגרש אחרי יומיים קשים. חשתי שחלק גדול מהקהל נגדי. כל זה השפיע עלי, בעיקר במערכה הראשונה. למזלי, הצלחתי לחזור לעצמי ולנצח".

הישראלי השני ברבע־הגמר, גלעד בלום, נוצח ע"י אלוף אשתקד, ברד גילברט — 6:3, 6:3. בלום נהנה מעידודם של 4000 צופים, אולם לא יכול היה לגילברט המצויין שגילה קור־רוח ויעילות רבה.

ג'ימי קונורס עלה בקלות לחצי־הגמר, כשהביס במשחק־בוקר את ההולנדרי הוב ואן־בוקל — 1:6, 1:6. המשחק ארך פחות משעה.

פיטר לונדגרין, השבדי העולה, שדורג כשחקן חודש ספטמבר ע"י ההתאחדות הבין־לאומית, גבר במשחק מרתק על הדרום־אפריקני המפתיע, קרייג קמפבל (מדורג 392 בעולם) — 3:6, 6:3, 2:6.

במשחקי הזוגות עלה לחצי־הגמר הצמד הישראלי, שחר פרקיס וגלעד בלום, שניצח במשחק מלהיב את פטר לונדגרין וג'ימי בייטס — 4:6, 7:6, 4:6. השניים יתמודדו עם הזוג השבדי, אנגל ונידהל, שגבר על שלמה גליקשטיין והאנס דיטר בוטיל מגרמניה — 3:6, 6:7.

לחצי־הגמר השני עלה הזוג המדורג מספר 1, בריאן לוין וכריסטו סטיין מדרום־אפריקה, שגבר על הצמד הישראלי הצעיר, יורם בראון ותומר צימרמן — 6:1, 6:7, 1:6. המנצחים ייפגשו עם המערב־גרמנים, פופ ונויס, שניצחו את הישראלים רוני וידנפלד וכועז ברנשטיין — 1:6, 0:6.

מנסדורף נקנס ב־500 דולאר

מאת אריה גיטליס

התפרעותו של הטניסאי הישראלי עמוס מנסדורף ברביעי לאחר משחק [illegible] ברמת השרון [illegible] דולאר – סכום [illegible] המארגנים.

מנסדורף: [illegible] כלפי השופט [illegible] שביקש את [illegible] ידיעה).

מנסדורף התפרע

עמוס מנסדורף וגלעד בלום העפילו ביום רביעי לרבע־הגמר, בעוד שמנסדורף עשה זאת בדרך הקלה כשניצח את הצעיר כועז מרנשטיין — 0:6, 2:6, עמל בלום קשות מול יריב מוכר לו, האמריקני מארק דיקסון — 4:6, 4:6.

הטניסאי האמריקני לא קיבל החלטה של השופט, קילל אותו והוזהר. זאת לאחר שהשופט שנה באפשרו לבלום להציל כדור שקפץ פעמיים על הקרקע.

הישראלי הרביעי, שחר פרקיס, נוצח בקלות על־ידי אלוף אשתקד והמדורג מספר 2, ברד גילברט — 6:1, 6:3.

המדורג מספר 1, ג'ימי קונורס, התאמץ בעיקר במערכה השנייה מול המערב־גרמני הנמרץ מיכאל וסטפאהל. במערכה הראשונה ניצח קונורס — 2:6, ובמערכה השנייה התנהל מאבק מלהיב, שלווה מצויין והרבה הומור מ.ל.ו. קונורס, שזכה — 4:6.

שאר המשחקים אופיינו בקרבות צמודים ונאים: השבדי פטר לונדגרין, המדורג מספר 4, גבר על מנצחו של שלמה גליקשטיין, הארגנטינאי אדוארדו מאסו — 6:7, 4:6; הוב ואן־בוקל מהולנד ניצח את ג'ימי בייטס מבריטניה — 6:4, 6:7; וולפגנג פופ ממערב־גרמניה גבר על אנדריו קאסל מבריטניה — 7:6, 4:6, 2:6 וקרייג קמפבל מדרום־אפריקה ניצח את סטפן אריקסון משבדיה — 4:6, 2:6.

במשחקי הזוגות אירעה תקרית כאשר עמוס מנסדורף, ששיתף פעולה עם ברד גילברט ביצע בסיום התחרות תנועה מגונה כלפי הקהל, לאחר הפסד הזוג הישראלי־אמריקני לישראלים בלום ופרקיס, במשחק מעולה — 2:6, 4:6, 1:6. מנסדורף גם התווכח עם השופט בתום המשחק והדברים נשמעו למרחוק. [illegible] שביקש את תחימתו, נדחף ע"י מנסדורף בגסות.

במשחק נוסף גברו בייטס מבריטניה ולונדגרין משבדיה על הזוג כריסטיאנסן מדנמרק ואריקסון משבדיה — 3:6, 2:6.

וירובניק וורניק ישפטו באליפות אירופה לאומית

מאת יצחק ויסהוף

הכדורסל הישראלי זוכה בכל זאת לייצוג במשחקי אליפות אירופה לאומות, שתיפתח בסוף החודש.

נבחרת הכדורסל כשלה בנסיונה להעפיל למשחקי דרג א', אך שופטי הכדורסל מישראל זכו בכל־זאת למינויים במשחקים אלו. ראובן וירובניק ישפוט ב־29 באוקטובר באתונה במשחק בין יוון לאנגליה וטוד וורניק ישפוט ב־5 בנובמבר בפאריס במשחק בין צרפת ופולין.

איטליה — ישראל בפברואר 1988 בגביע־דייויס

ישראל תתמודד בפברואר 1988 עם איטליה בבית־העליון בגביע־דייויס בטניס — כך עולה מהגרלת המשחקים שנערכה שלשום בהתאחדות הבין־לאומית. בבית העליון נמצאות 16 נבחרות.

ישראל הגרלה למשחקה והוא יתקיים באיטליה.

לפי הנתונים של השחקנים האיטלקים עשוי להתנהל משחק שווה־יכולות בין שתי הנבחרות. קרוב לוודאי שאת איטליה ייצגו קנה, פיסטולצ'י וקלאודיו פאנאטה. אותו ניצח עמוס מנסדורף בטורניר רמת־השרון.

בית"ר ת"א־הפועל ת"א מחר בערב

הדרבי התל־אביבי בין בית"ר והפועל תל־אביב, שיפתח את משחקי המחזור ה־3 בליגה הלאומית בכדורסל, ייערך מחר ב־8 בערב ב...עדר.

כדורסלני בית"ר, שהפתיעו את ביתיהם לנגב, ינסו לחולל הפתעה אולם סיכוייהם לכך קלושים. הפועל ת"א היא קבוצה עדיפה בהרבה ורק ביום גרוע של שחקניה תוכל בית"ר ת"א לאזן את יחסי־הכוחות.

מחזור מפוצל בלאומית: שלושה משחקים היום וארבעה מחר

האלופה המסתערת שואפת להכניע סגניתה המידרדרת

★ מוקדי היום: קרב־קצוות בלוד ומאבק מסקרן בפ"ת בין הפועל ת"א ומכבי פ"ת ★ מחר: דרבי בלתי־מנוצחות ברמת־גן בין מכבי ת"א ובית"ר ת"א ★ האם תזכה מכבי חיפה בנצחון ראשון (על באר־שבע)?

● לאומית

המחזור ה־6 בליגה הלאומית בכדורגל יעמוד בסוף השבוע בסימן פיצול: שלושה משחקים ייערכו כבר היום וארבעה מחר.

מאבק־קצוות יהיה היום כאשר האחרונה בטבלה, הפועל לוד, תארח את המובילה, מכבי נתניה, ואילו מחר יהיה מיפגש־הצמרת באיצטדיון בלומפילד בין האלופה, בית"ר ירושלים, והסגנית, בני־יהודה ת"א.

משחק מעניין יהיה היום כשמכבי פ"ת תארח את הפועל ת"א, ובאותה שעה יתמודדו בחולון קבוצות הפועל צפרירים חולון והפועל כפר־סבא.

שאר משחקי מחר יהיו דרבי תמוזת ברמת־גן בין בית"ר ת"א ומכבי ת"א: מכבי חיפה תארח את הפועל באר־שבע ושמשון ת"א יתמודד במשחק־מוקדם בבלומפילד עם הפועל פ"ת.

● המובילה, מכבי נתניה, שנוצחה בשבת הלם כשנוצחה במגרשה ע"י בית"ר ירושלים (3:1), תוכל לשמור על מקומה הראשון במשחק־החוץ שלה, היום ב־2.30 בלוד, נגד הפועל לוד, סוגרת הטבלה, שלא הוכיחה עדיין העונה יכולת. בליגה שעברה היוותה לוד מיכשול במגרשה לכל קבוצה. העונה אין עוד המושג „ביתי הוא מבצרי", קיים לגביה. צפוי נצחון למכבי נתניה. ישפוט: יצחק בן־יצחק.

● האם תצליח מכבי פ"ת להנחיל הפסד ראשון העונה להפועל ת"א? מפגש מסקרן שייערך היום ב־3 באיצטדיון הפועל פ"ת. הביתיות מקנה עדיפות לקבוצה הצעירה והשאפתנית של מכבי פ"ת, שתבקש להתאושש מהפסד־הליגה הראשון שלה, בשבת, למכבי ת"א (3:1). הפועל ת"א, עם מאזן של שני נצחונות ושלושה תיקו, תבוא לפ"ת מוכנות בהגנתה אך חוששת מהתקפת הקבוצה שיבול שעריה דל. ישפוט: דאוד סוהיל.

● המשחק השלישי יהיה היום בחולון, בין קבוצות הפועל חולון והפועל כפר־סבא. חולון, שלא התעלתה בשבת נגד הפועל ת"א (2:2), תילחם כדי להותיר את הנקודות בידיה תוך ניצול מגרשה. תוצאת המשחק תלוייה באורחים מכפר־סבא. אם אלי יאני וחבריו יהיו במיטבם — יוכלו לנצח בחוץ. ישפוט: עובדיה בן־יצחק.

● המעניין במאבקי השבת מחר יהיה ברמת־גן, על כר־הדשא שלו. יתמודדו ב־4 שתי קבוצות ללא הפסד: מכבי ת"א, השנייה בטבלה, ובית"ר ת"א, השלישית. לכל אחת מהשתיים 11 נקודות והן מפגרות בנקודה אחרי המובילה מכבי נתניה. בית"ר ת"א הפתיעה העונה. מכבי ת"א גילתה יציבות וכושר הבקעה — 13 שערים בחמישה משחקים. הבעייה של בית"ר ת"א תהיה לבלום את התקפה המסוכנת של היריב. מאבק שקול עם יתרון קל למכבי ת"א. ישפוט: יאיר טילינגר.

● המשחק השני בבלומפילד, יפגיש ב־3 את האלופה, בית"ר ירושלים, וסגניתה, בני־יהודה ת"א. בית"ר ירושלים התאוששה בשני נצחונות רצופים, ביניהם בשבת על המובילה מכבי נתניה, במגרשה, לאחר פתיחה צולעת. בני־יהודה ת"א ניצבת, בינתיים, בתחתית, ללא נצחון לרפואה. תהיה זו הפתעה גדולה אם בני־יהודה תצליח לעצור את המתעוררת בית"ר ירושלים, המתמודדת לנצחון. בעונה שעברה סיימו שתי הקבוצות פעמיים בתיקו. גם המפגש יהיה כנראה הרבה „אקשן" במשחק. ישפוט: צבי שריר.

● במשחק מוקדם מחר בבלומפילד, ב־1, תארח שמשון ת"א את הפועל פ"ת. עימות בין שתי קבוצות שנחלצו מפתיחה כושלת. הפועל פ"ת, עם שני נצחונות רצופים, תיתקל בקבוצה שמשונית, שזכתה במחזור שעבר בנצחון ראשון העונה ותעשה כל מאמץ לנצל את ביתיותה לנצחון שני. מאבק בין שני יריבים המסוגלים להתעלות. ישפוט: אייה פרוסט.

● הקבוצה הנאה של מכבי חיפה נקלעה העונה למשבר חמור וניצבת במקום הלפני־אחרון עם מאזן דל של שתי תוצאות תיקו ושלושה הפסדים. מחר ב־3 תתמודד באיצטדיון קרית־אליעזר עם הפועל באר־שבע בתקווה לנצח ולהתאושש. באר־שבע, שלא ניצחה בשלושה משחקים רצופים, לא תקל על יריבתה ותשתדל להפתיע. משימה קשה. מכבי חיפה תנצל, קרוב לוודאי, את ביתיותה לנצחון־בכורה העונה. ישפוט: יעקב שיינר.

הטבלה הלאומית (אחרי חמישה מחזורים)

1.	מכבי נתניה	5־8	12
2.	מכבי ת"א	6־13	11
3.	בית"ר ת"א	3־9	11
4.	הפועל ת"א	2־4	9
5.	בית"ר י־ם	9־10	7
6.	הפ. כפר־סבא	4־5	7
7.	הפועל פ"ת	5־5	7
8.	מכבי פ"ת	6־5	6
9.	שמשון ת"א	5־4	5
10.	הפ. באר־שבע	4־3	5
—	הפועל חולון	4־3	5
12.	בני־יהודה ת"א	5־3	3
13.	מכבי חיפה	5־2	2
14.	הפועל לוד	13־2	2

★ ★ ★

משחקי המחזור

היום

● הפועל לוד — מכבי נתניה
● הפועל חולון — הפ. כפר־סבא
● מכבי פ"ת — הפועל ת"א

מחר

● מכבי חיפה — הפ. באר־שבע
● שמשון ת"א — הפועל פ"ת
● בית"ר י־ם — בני־יהודה
● בית"ר ת"א — מכבי ת"א

יוסי אדרי מבית"ר תל־אביב נוגח בשבת מול מכבי חיפה (0:1) (תצלום: אריה קנפר)

ארבעה משחקים בליגה הארצית כבר היום

יבנה המאוכזבת תנסה להפתיע המובילה, הכח

● ארצית

ארבעה משחקים במחזור ה־6 בליגה הארצית בכדורגל ייערכו כבר היום, בעוד שמחר יתקיימו רק שלושה, בהם יתמודדו שתי הראשונות, הכח רמת־גן (בבית) והפועל ירושלים (בחוץ).

● המובילה, הכח רמת־גן, תארח, מחר ב־3 באיצטדיון וינטר את היורדת מהלאומית, מכבי יבנה, שתבקש לשכוח את הפסד־הבית שלה בשבת להפועל טבריה (2:1). יבנה תלך „על כל הקופה", שכן הפסד עלול לדרדר אותה לאחור. הכח, עדיין ללא הפסד, תשתדל לנצל את ביתיותה.

● מאבק־חוץ קשה צפוי לשנייה בטבלה, הפועל ירושלים, בטבריה, נגד הפועל טבריה (מחר ב־3). הטברייניים, מעודדים מנצחונם ביבנה, ינסו להפתיע גם את הקבוצה החזקה של הפועל ירושלים, תוך ניצול הביתיות.

● המשחק השלישי מחר ב־3 יפגיש ברחובות את מכבי שעריים והפועל יהוד. לכל אחד מהיריבים נצחון אחד. יהוד תנסה לכרסם בביתיות של שעריים.

● משחק מסקרן יהיה היום ב־3 בחדרה, בין שתי קבוצות טובות — הפועל חדרה ומכבי רמת־עמידר. מאבק פתוח, עם יתרון ביתי לחדרה.

● היורדת מהלאומית, מכבי יפו, עדיין ללא נצחון (מקום 12), תנסה לנצל את ביתיותה במיפגש היום ב־3 עם העולה החדשה, הפועל בת־ים, שלא תוותר בקלות אך תהיה מרוצה גם מנקודה אחת.

● יורדת נוספת מהלאומית, בית"ר נתניה (13), הנמצאת בתחתית, תארח היום ב־3, במאבק ללא־אפשרות את הפועל רמת־גן.

● סוגרת הטבלה, הפועל עכו, עם נקודה אחת, תתמודד היום ב־2.30 במגרשה עם קבוצת הצמרת של הפועל חיפה. עכו תנסה להפתיע. משימה קשה, אס־כי ביום טוב של עכו — אפשרית.

הטבלה הארצית (לאחר חמישה מחזורים)

1.	הכח רמת־גן	2־9	13
2.	הפועל י־ם	4־10	13
3.	הפועל חיפה	4־5	10
4.	הפועל טבריה	11־7	9
5.	מכבי יבנה	5־7	8
6.	הפועל יהוד	7־7	6
7.	מכבי עמידר	5־5	6
8.	הפ' רמת־גן	7־6	6
9.	הפועל חדרה	8־9	5
10.	הפ' בת־ים	4־3	5
11.	מכבי שעריים	6־5	4
12.	מכבי יפו	2־1	4
13.	בית"ר נתניה	7־4	4
14.	הפועל עכו	9־3	1

● ליגה א'

נוצוקי דרבי ברמלה ובטמרה

דרבי ברמלה, שיפגיש את קבוצות בית"ר והפועל רמלה, יסקרן מחר במחזור ה־2 בליגה א', דרום, בכדורגל.

שאר המשחקים בדרום: הפועל קרית־אונו — הפועל דימונה; הפועל ראשל"צ — הפועל רמת־השרון; הפועל אור־יהודה — הפועל אשקלון; הפועל בית־שמש — לורוס חולון; הפועל קרית־מלאכי — הפועל אשדוד; הפועל אזור — מכבי קרית־גת; מכבי הרצליה — הפועל מרמורק.

משחקי הצפון יעמדו בסימן הדו־קרב ברעננה, בין קבוצות מכבי חדרה והפועל רעננה, שנאבקו בעונה שעברה בצמרת על כרטיס העלייה לפלייאוף. בטמרה ייערך דרבי בין מכבי טמרה והפועל בני־טמרה.

שאר המשחקים בצפון: בית"ר חיפה — הפועל טירת־הכרמל; הפועל טירה — הפועל טייבה; מכבי עפולה — מכבי אח"י נצרת; הפועל קרית־אתא — בית"ר נהריה; הפועל בני־נצרת — הפועל קרית־שמונה; הפועל בית־שאן — מכבי עוספיה.

ליברפול וקווינס־פארק בקרב מסקרן על הפיסגה

מאת שבח בן־גבריאל

הקרב על פיסגת הליגה האנגלית בכדורגל יהיה מחר באנפילד, כאשר ליברפול תארח את המוליכה, קווינס־פארק־ריינג'רס. נצחון של ליברפול יעלה אותה למקום הראשון תודות להפרש שערים, וגם עם שני משחקים „בידי".

הדרבי הלונדוני המסקרן יתקיים בוייט־הארט־ליין, כשטוטנהאם תארח את ארסנל.

שאר המשחקים: צ'לסי — קובנטרי; לוטון — וימבלדון; מנצ'סטר־יונייטד — נוריץ'; ניוקאסל — אברטון; נוטינגהאם — שפילד; אוקספורד — ווסטהאם; סאותהמפטון — ווטפורד; צ'רלטון — דרבי.

● בליגה הגרמנית מחר: דורטמונד — בוכום; לברקוזן — אורדינגן; פרנקפורט — קלן; מנשנגלדבך — נירנברג; שאלקה; המבורג — הנובר; מנהיים — קרלסרוהה; באיירן מינכן — קייזרסלאוטרן; המבורג — שטוטגרט.

כגן נגד הפועל המעפיל: מאבק־עולות בפתח־תקוה

● כדורעף

משחקי המחזור ה־3 בליגה הלאומית בכדורעף ייערכו מחר בערב.

● מיפגש פיקנטי יהיה ב־8 בעין־החורש כאשר קבוצת הפועל רמת־אביב, עם אליעזר כגן, כוכב הפועל המעפיל שנים רבות, תשחק נגד קבוצתו בעבר, הפועל המעפיל. מאבק בין שתי קבוצות ממרכז הטבלה. ישפטו: דוד גולדשטיין ואסא זינגר.

● שתי העולות ללאומית, מכבי פ"ת והפועל איחוד עירון, ייפגשו ב־8 בפ"ת, בשיפוטם של רדו רוזנטל ונתי דה. מאבק תחתית חשוב.

● משחק מעניין יהיה מחר ב־7 בחיפה בין קבוצות מכבי חיפה והפועל בת־ים. הארחים ינסו להפתיע את הקבוצה העדיפה מהפועל בת־ים. ישפטו: איזידור ברונוסר ואבי זלצברג.

● קבוצת הפועל כפר־סבא תותיר, קרוב לוודאי, את הנקודות בידיה כשתארח מחר ב־7 את הפועל שריד, בשיפוטם של גבי לוטן וגבי קראוס.

● גם הפועל קרית־אתא תקצור, כנראה, נצחון ביתי מחר ב־7 במשחקה עם קבוצת התחתית של הפועל העוגן. ישפטו: מיכאל סלע ואלכס רוזנברג.

טבלת הכדורעף

1.	הפ. מטה־אשר	2	0־6	4
2.	הפועל בת־ים	2	1־6	4
3.	הפועל כ"ס	2	2־6	4
4.	מכבי חיפה	2	2־6	4
5.	הפ. המעפיל	1	0־3	2
6.	הפ. קרית־אתא	1	1־3	2
7.	הפועל שריד	2	6־2	2
8.	הפ. רמת־אביב	2	6־2	2
9.	מכבי פ"ת	2	6־1	2
10.	הפועל העוגן	2	6־1	2
11.	הפ. איחוד עירון	2	6־0	2

רמת־השרון ומכבי ת"א במשחק מכריע

קבוצות א.ס. רמת־השרון ומכבי ת"א יתמודדו הערב ב־7 בקיבוץ מענית על הכרטיס לליגה הלאומית בכדורעף. המנצחת תשחק מחר עם האלופה, הפועל מטה־אשר.

בשני משחקי־המבחן שנערכו שלשום ואמש ניצחו מכבי ת"א ורמת־השרון את הפועל שער־העמקים. מכבי ת"א — 0:3 (8:15, 2:15, 9:15), וא.ס. רמת־השרון — 1:3 (4:15, 2:15, 15:6, 8:15).

מחר – פתיחת הליגה לנשים

משחקי הליגה הלאומית לנשים בכדורעף יתחילו במוצאי־שבת. האלופה ומחזיקת הגביע, הפועל בת־ים, תארח ב־8.30 את הפועל שער־הנגב.

שאר המשחקים מחר: אס"א באר־שבע — קרית־חיים (6); הפועל עין־החורש — הפועל איחוד עירון (7); אליצור יבנה — הפועל כפר־סבא (8).

גמר גביע־המדינה בכדורמים

קבוצות הפועל גבעת־חיים והפועל קרית־טבעון יתמודדו מחר שוב. הפעם בגמר גביע־המדינה בכדורמים.

גבעת־חיים, האלופה, תשתדל לזכות בדאבל. המשחק יהיה ב־6 במכון־וינגייט.

אליפות ישראל בשייט

אליפות ישראל בשייט, שהחלה אתמול, תימשך היום ומחר במרכז הימי בקיסריה.

מחר – חצי־מרתון הגליל־העליון

המירוץ המסורתי, חצי־מרתון, בגליל־העליון (אצבע־הגליל), ייערך מחר ב־2.30 אחה"צ.

המירוץ נערך זו השנה השמינית.

גביע־שקמה לעין־דור

קבוצת הכדורסל של הפועל עין־דור זכתה אמש בגביע יניב שקמה ז"ל, כשניצחה במשחק המסורתי בעין־דור את הפועל גבע — 59:79, לאחר 28:39 במחצית.

השחקן הטוב במגרש היה אדמון יפה. לעין־דור הירבה לקלוע יורם נחום — 15 נקודות. לגבע: אהרון לב 19.

לקח אירופי לליגה הישראלית

בעוד מערב־אירופה כובשת מקום־על בכדורעף סובלת ישראל מחוסר התיחסות רצינית ★ הדוגמא של מטה־אשר ★ פיצול וביזבוז כוחות

מאת יעקב צלאל

שני המחזורים הראשונים בליגה הלאומית בכדורעף חידשו מעט מאד, ואם לא היה זה בתחילתה של עונה, ניתן היה לומר את אשר יגורנו בא לנו: ליגה מנופחת בת 12 קבוצות ו־22 מחזורים עם הרבה שיעמום ורמה יורדת ומעט מאד מתח וכדורעף טוב.

המוקד הופנה לאחרונה לבלגיה, שם נערכה אליפות אירופה בכדורעף. ולאליפות זו, כפי שזה משתמע מהתוצאות ומעדותו של אוריה כהן, מאמן כדורעף מאילון שנכח באליפות, יש גם לקח ישראלי. אולי אפילו לקח כפול.

הפתעת האליפות היא הדירוג שבסיומו דורגו בחמשת המקומות הראשונים ארבע נבחרות מערב־אירופיות: צרפת, יוון, שבדיה והולנד. האחרונה עם נציגות ישראלית ידועה ומוכרת: אריה ואביטל ולינגר.

המעניין הוא שנבחרות יוון וצרפת אינן גבוהות כממוצע מנבחרת ישראל. מה שמבדיל בין רמתן לרמת הנבחרת הישראלית הוא גם המבדיל את הגישה לספורט תחרותי בארצות אלה מהגישה הישראלית.

ספורט תחרותי הוא מקצוע, מרע, פרנסה. זהו ספורט שנועד לבדר ולחנות את הקהל ולמשוך מממנים שיאפשרו את ה„לוקסוס" הזה.

באירופה, כפי שסיפר כהן, הכדורעף כבר זוכה למימון המאפשר למערב־אירופים להשקיע בו את אותו הזמן והאמצעים שמשקיעים בו המזרח־אירופים, רק עם יותר תיחכום. את התוצאות ראה בטבלת האליפות.

תרומת הולינגרים

האספקט השני הוא משפחת ולינגר, אריה ולינגר, אימן את הנבחרת ההולנדית, שאביטל, בנו, שיחק בשורותיה. כמגיש שני. מההולנדים נמנעה העלייה לבית 1—4 לאחר שנכנעו לצרפתים, אולם יכולתם היתה מעולה. העובדה שצמד הולינגרים אימצו את הגישה המקצועית־מקצוענית והגיעו לפסגה העולמית והאירופית מוכיחה שהכישורים של השחקנים הישראלים אינם גרועים. גרועה היא ההתייחסות לספורט תחרותי המקובלת בארץ.

הדוגמה מצויינת לפוטנציאל הטמון בכדורעף המקומי היא האלופה, הפועל מטה־אשר. קבוצה צעירה עם ממוצע גובה סביר ושחקנים בעלי פוטנציאל אתלטי טוב ומעלה. תן להם את התנאים הנכונים, והיא יכולה להיות קבוצה מצויינת.

השנה החלה מטה־אשר להתאמן כחודשיים וחצי לפני פתיחת הליגה, בהדרכתו של אורי חבר, הנעזר באלכס רובינשטיין. נסיון להביא את משה כהן שיאמן את האלופה עלה על שרטון.

במהלך ההכנה לליגה קיימה מטה־אשר חמישה אימונים בשבוע — הישג מעולה בקנה־מידה ישראלי־קיבוצי. מיותר לציין שבאירופה זו ערובה לכשלון.

הקבוצה נטלה חלק בשני טורנירים בהכנותיה לליגה — ובשניהם זכתה. רק במשחק־אימון אחד, מול הפועל קרית־אתא, נוצחה. גם כמות משחקים זו היא מועטה במונחים של ספורט תחרותי. וכך, עדיין בהילוך ראשון, היא התייצבה ל„עימות" הליגה הראשון מול אחד מ־12 הגדולים של הכדורעף הישראלי — מכבי פתח־תקוה.

מכבי פ"ת, ששחקניה עברו כמעט בשלמות מאליצור תל־אביב, גילם הממוצע עולה בכעשור על זה של שחקני מטה־אשר. במערכה הראשונה הם עדיין גילו התנגדות וסחטו 11 נקודות. בשתי המערכות האחרונות נכנעו על ה־3. מטה־אשר, מעידים מי שחזו במשחק, שיחקה לא טוב.

לאחר שני מחזורים עדיין לא נוצחה מטה־אשר באף מערכה. חשיבותן של מערכות אלה עשוייה להתגלות רק בתום הליגה כשהמיקום יקבע את משחקי הפליי־אוף.

מחר, במשחקי המחזור השלישי, ימצא עניין מי שמעוניין בתחתית: מכבי פ"ת תארח את הפועל איחוד־עירון, שחוזקה השנה בארנון עמיר ועופר ניר, שעזבו את המעפיל. זו עוד דוגמא, שלילית ביסודה, לאופן שבו במקום לרכז מאמץ — מפצלים אותו. המעפיל הגיעה לכל הישגיה הגדולים בזכות הצלחתו של חיים קרפובסקי להביא לקבוצה שחקני־רכש על רמה גבוהה, וכך לשמור במשך עשרות שנים על מקומה בצמרת הכדורעף הישראלי. קשה למצוא סיבה שבאיזור השרון משחקות שלוש קבוצות — המעפיל, איחוד־עירון והעוגן, המבזבזות משאבים ושחקנים על כדורעף ברמה נמוכה יחסית. הדוגמא של מטה־אשר צריכה להיות הדגם לחיקוי. עדיין לא להעתקה.

המבחן האמיתי

חובבי הפיקנטריה ימצאו את אליעזר כגן מוביל את הפועל רמת־אביב למשחק מול המעפיל. בשני המחזורים הראשונים הצליחה רמת־אביב (מאמן: גיל לוסטיג, בעונת בכורה בלאומית), לסחוט שתי מערכות מקבוצות צמרת. המשחק הזה חשוב לרמת־אביב כדי לדעת מה הכיוון האמיתי של הקבוצה והאם בכוחה להתמודד בשווה עם קבוצות מרכז הטבלה.

הפועל קרית־אתא, עדיין באולמה הישן והקטן, תארח את העוגן וצפוייה לנצחון קל. הקרייתים סובלים מהיעדרו של מגישם הקבוע, יודן טרייבנר, בגלל פציעה, שרק יוכל להוסיף הרבה סדר להתקפה המונהגת ע"י עופר שפק וארז תאצ'ר, שחזר משנה בשריד.

הפועל כפר־סבא תארח את שריד, שהפסדה הביתי למכבי חיפה יגרום לחניכיו של אבי הולצמן סיוטי תחתית, לפחות לאורך המחזורים הקרובים. כפר־סבא חיזקה את עצמה בשני שחקני נבחרת, רן בורר ואמיר אקרמן, ו„מיסמסה" את הטובה שברכישות השנה: אלעזר כגן.

מכבי (רובי פרידמן) חיפה, תציב מארב להפועל בת־ים. השנה מבסס דוד כפרי את בת־ים על תוצרת־בית. מול מכבי חיפה זה אמור להספיק.

טיל איראני פגע במיכלית־על בבעלות אמריקנית מול נמל הנפט של כוויית

מזכ"ל האו"ם פועל עתה לפי הנחיות חדשות ליישוב הסכסוך, שקיבל מחברות מועצת הביטחון

כוויית. — טיל איראני פגע אתמול במיכלית־על בבעלות אמריקנית שעגנה מול נמל הנפט הראשי של כוויית. מקיד משרד ההגנה של כוויית הודיע כי הטיל היה איראני, אך לא מסר פרטים נוספים.

מקורות של חברות הספנות במפרץ מסרו, כי יתכן והיה זה טיל סיני מדגם „סילקוורם".

מקורות בתעשיית הנפט אמרו, כי במיכלית, במעמס 275,00 טון אשר נשאה דגל ליברי, אירעה התפוצצות עזה לאחר פגיעת הטיל. לא היו אבידות.

בינתיים מסרו מקורות של חברות הספנות, כי מיכלית המעבורות האיראנית „פגאסוס 1", הותקפה על ידי מטוסי חיל־האוויר העיראקי ונפגעה ליד מסוף הנפט באי הארג בצפון המפרץ.

מיכלית־על זו במעמס של 232,000 טון כבר הותקפה ונפגעה על ידי העיראקים בנובמבר שעבר.

הנחיות חדשות לקוויאר

מרכז האו"ם. — מזכ"ל האו"ם, פרז דה־קוויאר קיבל ממועצת הביטחון הנחיות חדשות לנקיטת צעדים, המכוונים להביא להפסקת־אש במלחמת המפרץ הפרסי.

עקב זאת נתן המזכ"ל לאיראן ולעיראק שהות עד סוף חודש זה, להשיב לתוכנית מפורטת בדבר קביעת הפסקת־אש — הודיע אמש דה־קוויאר.

בשיחה עם עיתונאים במרכז האו"ם הוא אמר, כי בין היתר ידון עם הצדדים הלוחמים על תנאים לעריכת חקירה בדבר אחריותם להתחלת המלחמה. כזכור, מטילות טהראן ובגדד זו על זו את האשמה.

לאחר שניהל בחודש שעבר שיחות בטהראן ובבגדד, הודיע מזכ"ל האו"ם למועצת הביטחון, כי איראן מוכנה להסכים ל„הפסקה בלתי־מוצהרת של פעולות האיבה", רק לאחר שתוקם ועדת חקירה שתקבע את הצד האחראי לפרוץ המלחמה. ואילו עיראק מצידה עומדת על כך שיש להכריז הפסקת אש ללא כל תנאי מוקדם. טהראן תהיה מוכנה להכריז באורח רשמי על הפסקת אש, רק לאחר שוועדת החקירה תפרסם את ממצאיה.

הנחיותיה החדשות של מועצת הביטחון הועברו לידי המזכ"ל אתמול, אולם חברות המועצה החליטו ביניהן שלא לגלות את תוכנן.

דה־קוויאר אמר לעיתונאים כי גם אותו מחייבת הסודיות. עם זאת הבהיר, כי הוא עומד להדגיש בפני הצדדים הלוחמים את „תחושת הדחיפות" הרווחת במועצת הביטחון.

אתמול נפגש פרז דה־קוויאר בנפרד עם שגריר עיראק ועם שגריר איראן באו"ם. הוא יגיש תוך זמן קצר לשני השגרירים „תוכנית מסגרת מפורטת" הכוללת את הצעותיו החדשות. מזכיר או"ם הדגיש, כי התוכנית המפורטת גובשה על־ידיו ואינה בבחינת הוראה שהועברה לו על ידי מועצת הביטחון.

עוד אמר כי יתבע מן השגרירים לשוב ולהציג בפניו את תגובות ממשלותיהן „תוך חמישה עשר יום". הוא הטעים, כי חלקיה השונים של התוכנית החדשה חייבים להתבצע כחטיבה אחת, כאשר הנקודה הראשונה היא יישומה של החלטת מועצת הביטחון מן ה־20 ביולי, הקוראת להפסקת אש מיידית.

בין היתר, יש ברצונו לברר עם הצדדים הלוחמים, האם אפשר יהיה להקים את ועדת החקירה באותו יום עצמו אשר בו תיכנס הפסקת האש לתוקפה.

זמן קצר לאחר שנפגש מזכ"ל האו"ם עם נציג איראן בארגון האומות, הכריז ראש ממשלת איראן, חוסיין מוסאווי, כי איראן תתנגד לכל הפסקת אש, כל עוד „לא יוקע התוקפן" במלחמה.

„אם יתברר כי הידיעות על תוכנית חדשה ליישום החלטת מועצת הביטחון נכונות, יהיה זה מפתיע ומצער" הרגיש מוסאווי. (ע"צ, ע"ר)

דלעת השנה

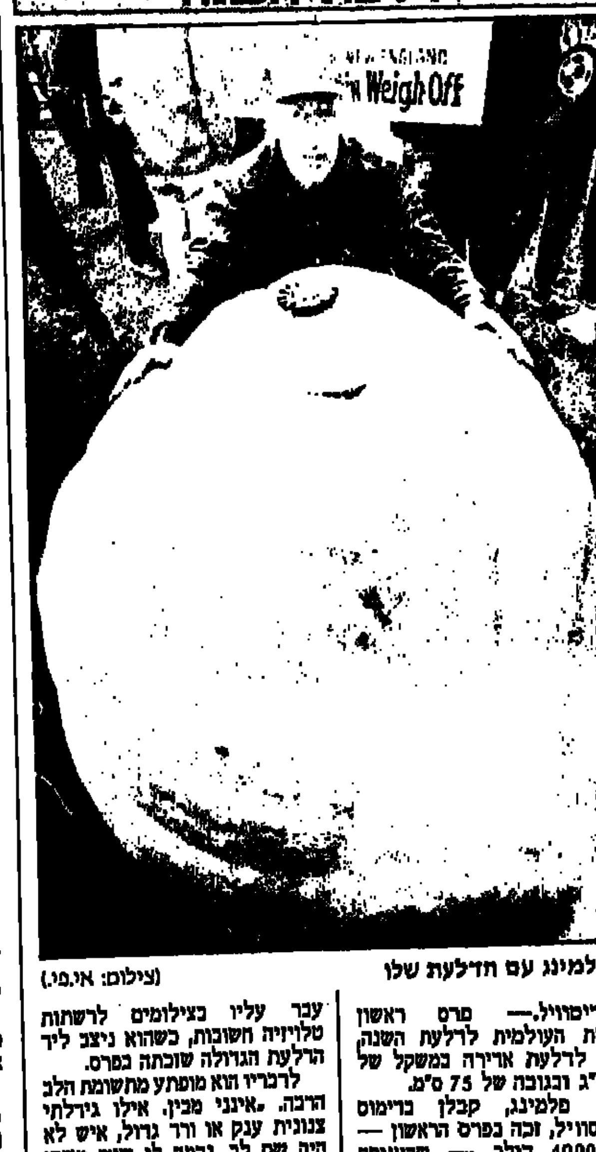

דון פלמינג עם הדלעת שלו (צילום: אי.פי.)

מוריסוויל. — פרס ראשון בתחרות העולמית לדלעת השנה, הוענק לדלעת אדירה במשקל של 274 ק"ג ובגובה של 75 ס"מ.

דון פלמינג, קבלן בדימוס ממוריסוויל, זכה בפרס הראשון — בסך 4000 דולר — שהעניקה הפדרציה העולמית לגידול דלעת. הפרס שווה בחשיבותו לפרס נובל, טוענים מארגני התחרות, מאחר והוא ניתן למגדלי ירקות מעולים מן הראשונים בעולם.

בעל הפרס פלמינג אמר, כי „אצלי זה תחביב. כל אחד יכול לעשות זאת. אתה רק צריך את הזרעים הנכונים, הרבה מים והרבה זבל פרות". מאז פרש לגימלאות, עוסק רון פלמינג אך ורק בגידול דלעות ענק.

פלמינג, 57, סיפר עוד, כי מאז שזכה בפרס, הוא מוצף בקריאות טלפונים מן העולם כולו, מעיתונאים ואנשי תקשורת אחרים — ויום שלם עבר עליו בצילומים לרשתות טלוויזיה חשובות, כשהוא ניצב ליד הדלעת הגדולה שזכתה בפרס.

לדבריו הוא מופתע מתשומת הלב הרבה. „אינני מבין, אילו גידלתי צנונית ענק או ורד גדול, איש לא היה שם לב. נדמה לי שיש משהו מיוחד בדלעת".

שמונה אנשים חברו יחד כדי להרים את הדלעת של פלמינג על המאזניים ולקבוע את משקלה.

הדלעת הענקית שהיקפה 3.5 מטר הביסה בנקל את כל המתחרות האחרות שנשקלו ב־11 מקומות אחרים, ביניהם יפן, קנדה, וולס, איטליה, אוסטרליה וניו־זילנד. התוצאות הושוו בעזרת שידור לוויין.

ג'סי ג'קסון לא מצליח לתקן יחסיו עם הקהילה היהודית

מאת כתבנו בארה"ב

וושינגטון.— הקהילה היהודית בארה"ב מגלה עוינות כלפי המועמד המוביל של המפלגה הדמוקראטית לנשיאות ג'סי ג'קסון — כך עולה מתגובות על ראיון שהעניק ג'קסון באחרונה לדו־ירחון היהודי „תיקון".

בראיון תמך ג'קסון בזכות ישראל להתקיים בגבולות בטוחים, בזכות הפלשתינים למדינה או מולדת, וגינה את ישראל על שיתוף הפעולה שלה עם דרום אפריקה.

הוא לא הסתייג מפורשות מבעל בריתו, מנהיג המוסלמים השחורים לואיס פראחן, שכינה את היטלר „מנהיג גדול" ואת היהדות „דת ביבים".

ג'קסון, שבמערכת הבחירות הקודמות כינה את היהודים בכינוי האנטישמי „היימיס" ונפגש עם יאסר ערפאת, עורר עליו את זעמם של היהודים — ומרבית המנהיגים היהודים שהגיבו על הראיון שלו ל„תיקון" אמרו כי עדיין לא הצליח לתקן את יחסיו עם הקהילה היהודית. ג'קסון אמר, כי הוא שואף להבנה ולדיאלוג עם הקהילה היהודית.

ג'אקסון מוביל במשאלי דעת הקהל לגבי ההתמודדות על המועמדות הדמוקראטית לנשיאות. והוא המועמד היחיד מתוך שישה, שאחוזי התמיכה בו עולים. עם זאת, מעריכים כי אין לו סיכוי להשיג את מועמדות המפלגה בשל דיעותיו הקיצוניות וצבע עורו.

שסון: ישראל מסכימה לסחר ישיר בין השוק לשטחים

בריסל. — נציג הקהילה האירופית לקשרים עם מדינות הים התיכון, קלוד שסון, ציין בקורת רוח, כי „הישראלים מקבלים את העובדה, שהשוק המשותף יכול לנהל קשרי סחר ישירים עם הפלשתינים בכל הנוגע לניצול הסיוע שלו לשטחים הכבושים".

שסון אמר דברים אלה בראיון לעיתון הכווייתי „אל קאבאס", העומד להתפרסם הבוקר, ואשר בו הגיב על הביקורת שהושמעה בישראל, כי הסיוע שמושיטה הקהילה האירופית לשטחים היא מילולית ולא ממשית.

שסון הדגיש, כי הסכום הכולל של כספים שהוקצו על ידי השוק המשותף לתושבי השטחים מסתכם כשלושים מיליון „אקי" (המטבע הסימלי של מדינות השוק המשותף) שהם 33 מיליון דולר — ולא 3 מיליוני „אקי" בלבד, כפי שטענו מנהיגים ישראליים. (ע"צ)

פיצוץ בקונסוליית ארה"ב בברצלונה; שמונה נפצעו

ברצלונה. — שמונה אנשים נפצעו בהתפוצץ מטען חומר־נפץ בקונסוליה האמריקנית בברצלונה. המצועים הם עובדי הקונסוליה, אורחים ספרדים. נגרם נזק כבד כתוצאה מן הפיצוץ.

דובר המשטרה מסר, כי בשיחה טלפונית טען אלמוני, שארגון הדורש עצמאות למחוז קטלוניה בספרד, הוא שביצע את הפיצוץ. (רויטר עתי"ם וע"צ)

שיראק יבקר בארץ בנובמבר

פאריס. — ראש ממשלת צרפת, ז'אק שיראק, יבוא לביקור רשמי בישראל ב־1 בנובמבר. יהיה זה ביקור ראשון של ראש ממשלה צרפתי במדינת ישראל.

במהלך שני ימי ביקורו, ייפגש שיראק לשיחות נפרדות עם ראש הממשלה יצחק שמיר ועם שר החוץ שמעון פרס. מקורות צרפתיים הדגישו בשיחות לא רשמיות, ששיראק יכלה זמן שווה עם כל אחד המדינאים.

במהלך ביקורו גם ייפגש שיראק עם מסורבי עלייה שהגיעו לישראל, ואשר עימם נפגש אשתקד במוסקבה, ופעל למענם אצל ממשלת בריה"מ. (ע"צ)

סירובו של פקיד להיבחן בפלמית גרם להתפטרותה של ממשלת בלגיה

בריסל. — ראש ממשלת בלגיה וילפריד מרטנס, הודיע אמש על התפטרות ממשלתו, בגלל אי־יכולתה לפתור מחלוקת בעניין שתי השפות הנהוגות בבלגיה.

דובר הארמון המלכותי אמר, כי המלך בודואן הישהה בינתיים את החלטתו בקשר לקבלת התפטרותו של מרטנס ומקורות מדיניים אמרו, כי הוא יבקש ככל הנראה מראש הממשלה למצוא פתרון לבעיה ולהמשיך בתפקיד.

מרטנס, בעל עבר פוליטי עשיר, נפגש עם המלך לאחר ישיבת חירום של הממשלה, אשר בה לא הצליחו השרים למצוא נוסחה לפתרון המשבר שפרץ בעניינו של פקיד דובר צרפתית באזור כפרי בבלגיה, אשר סירב לגשת למבחן בשפה הפלמית, על אף שהאזור שבו היה ראש מועצה מקומית, מתוו פורון, הוא מחוז דובר פלמית.

מרטנס, 51, כבר התפטר בעניין זה לפני שנה, אולם נתבקש על־ידי המלך יומיים לאחר מכן להמשיך בתפקיד. (רויטר עתי"ם וע"צ)

לא יודע מי זה ליניקר? — חזור לטורקיה בבקשה

מאת דפנה ורדי, כתבת „על המשמר" בבריטניה

לונדון.— משחק הכדורגל אשר התקיים בערב החג באצטדיון וומבלי שבלונדון בין נבחרות בריטניה וטורקיה, עורר בעיה לשלטונות ההגירה הבריטים — איך להבדיל בין האוהדים הטורקים לבין אלה המנצלים את ההזדמנות כדי להיכנס לבריטניה למטרות אחרות.

פקידי ההגירה בשדה התעופה הית'רו בלונדון, פתרו את הבעיה בצורה מקורית, גם אם זו לא בדיוק הדרך המוגדרת בחוק. כל טורקי אשר הגיע לבריטניה מטורקיה בשבוע האחרון, לעודד את הנבחרת הטורקית צריך היה להוכיח שהוא אכן מבין בכדורגל, ולענות על שורה של שאלות. אלה אשר הוכיחו בקיאות—הורשו להכנס לבריטניה, האחרים הוחזרו לאחר כבוד לאיסטנבול מבלי לצפות במשחק.

ממשרד הפנים הבריטי נמסר, כי 96 טורקים הוחזרו בערב החג לטורקיה, ו־45 נוספים נעצרו לחקירה. אם אכן התכוונו לעודד את הקבוצה הטורקית, החמיצו את המשחק.

שלטונות ההגירה הבריטים מציינים, כי למרות שהיו מוכנים לזרם המוגבר של אוהדי כדורגל מטורקיה, לא היה בכוונתם לאפשר לאחרים לקחת „טרמפ" על הארוע. ברור היה שהמשחק יעורר עניין בשתי המדינות, אך בעיקר בטורקיה, שכן אם היתה מנצחת היתה עולה בפעם הראשונה לשלב הגמר של משחקי גביע אירופה בכדורגל, אבל הטורקים לא עלו לגמר, והפסידו 8:0 לאנגלים.

קרפוב ניצח במשחק השני באליפות העולם

קספרוב שכח ללחוץ על השעון, והפסיד זמן

מאת אבי אמיר, כתב „על המשמר"

המשחק השני בדו קרב על אליפות העולם בשחמט, בין אלוף העולם גארי קספרוב, לטוען לכתר, אנאטולי קרפוב, החל ונגמר בצורה מפתיעה. קרפוב ניצח לאחר 32 מסעים. המשחק הראשון בדו קרב, שנערך ביום ב' הסתיים בתיקו, וקרפוב מוליך עתה 0.5:1.5.

גארי קספרוב בן ה־24, ששיחק בכלים הלבנים פתח בנוסח שאינו נוהג להשתמש בו והקרוי הפתיחה האנגלית. יריבו שהרבה לחשוב, הפתיע במסע התשיעי בהקרבת רגלי. כתוצאה מהקרבה זו, שלא נתקבלה, רכש קשה יוזמה. לאחר שאלוף העולם שיחק את מסעו ה־26 הוא שכח ללחוץ על מתג השעון, המורה את הזמן המוקצב ל־40 מסעים, תופעה מאוד נדירה.

קרפוב שהבחין בכך, הרבה לחשוב, ורק לאחר 79 דקות הבחין קספרוב בטעותו. כתוצאה מכך נותרה לו דקה אחת בלבד לביצוע 14 מסעיו האחרונים.

המשחק השלישי בדו קרב, אמור להיערך הערב, אם קספרוב לא יבקש לדחותו. להלן מהלכי המשחק השני בדו קרב.

לבן: קספרוב שחור: קרפוב

1. ג4, פו6; 2. פג3, ה5; 3. פו3, פג6; 4. ז3, רב4; 5. רז2, 0־0; 6. 0־0, ה4; 7. פז5, ר:ג3; 8. ב:ג3, צה8; 9. ז4, ה3; 10. ד3, ד5; 11. מהב3, פא5; 12. מהא3, ג6; 13. ג:ד5, ג:ד5; 14. ו4, פג6; 15. צב1, מהג7; 16. רב2, רז4; 17. ג4, ד:ג4; 18. ר:ז6, ז:ו6; 19. פה4, מז7; 20. ד:ג4, צא8; 21. צב3, פד4; 22. צ:ה3, מה:ג4; 23. מז1, פו5; 24. צד3, רה2; 25. צד8, צ:ד8; 26. צה1, צה8; 27. מהא5, ב6; 28. פז5, מהד3; 29. מב3, רז3 + 30. רז3, מה:ז3 + 31. מז1, צה1 + 32. מה:ה1, ...

והלבן נכנע.

בריטניה אינה מתכוונת לחדש את קשריה עם סוריה

ביירות. — ללונדון אין כוונה מיידית לחדש קשריה הדיפלומטיים עם סוריה, שכן „שאלות שונות של טרור" נותרו ללא פתרון — אומר שגריר בריטניה בלבנון.

„ככל הידוע לי, אין לממשלת בריטניה תוכניות להחזיר את שגרירה לדמשק, ואין גם תוכנית לביקור של שר החוץ הבריטי בסוריה", אמר השגריר, ג'ון גריי, לעיתונאים בלבנון. „בעיותינו עם סוריה, הנוגעות לענייני טרור נותרו עדיין ללא פתרון, ואנו ממתינים למחווה מצידה של סוריה, על מנת לשכנע אותנו שאינה יוזמת יותר פעולות טרור".

בריטניה ניתקה את קשריה עם סוריה באוקטובר אשתקד, לאחר שבית משפט בריטי מצא קשר בין פקידים סוריים לניסיון להטמין פצצה במטוס אל־על שעמד להמריא מלונדון בחודש אפריל אשתקד. (ע"ר)

נפילות המניות בוול־סטריט, גררה הדולר לשפל

ניו־יורק. — מדד המניות בוול־סטריט נפל ביותר מ־95 נקודות, ככל הנראה כתוצאה מהידיעה שהגירעון במאזן המסחרי האמריקני באוגוסט היה 15.68 מיליארד, למרות תחזיות שבחודש זה יחול צמצום משמעותי בגרעון.

בעת ובעונה אחת ירד הדולר לשפל של 1.805 מרק לעומת 1.822 מרק יום קודם, ול־142.30 יאן לעומת 143.90.

„הסיכומים היו רעים והתגובה הראשונה של כל אחד היתה לרוץ ולמכור" אמר ברוקר בבורסה למטבעות בפרנקפורט. (רויטר עתי"ם וע"צ)

קראקסי ביקש מערפאת לסייע בשחרור 3 הטכנאים

מאת אהרון ניר, כתבנו באיטליה

רומא. — בטינו קראקסי, מזכ"ל המפלגה הסוציאליסטית האיטלקית, נפגש בטוניס עם יאסר ערפאת. לקראקסי וילה מפוארת בעיר התוניסאית חממת, שם הוא מבלה את חופשותיו.

מסתבר, שבמפגשו עם ערפאת לא דן קראקסי הפעם על הסכסוך הערבי־ישראלי, אלא ביקש את עזרתו לשחרור שלושת הטכנאים האיטלקים שנחטפו בעיראק על־ידי כורדים פרו־איראניים.

עם שובו מטוניס, נפגש קראקסי עם ראש לשכת אש"ף ברומא, ודרש שיועברו לו תוצאות הגישושים שערך מנהיג אש"ף אצל הארגונים העומדים מאחורי החטיפה.

מפלגות האופוזיציה בפרלמנט האיטלקי התרעמו על הממשלה על שבמשך קרוב לחודש ימים הסתירה מדעת הקהל את דבר חטיפת הטכנאים. הממשלה הצטדקה באילוצי סודיות במגעיה עם יוזמי החטיפה. ראש הממשלה גוריה מסרב לראות את החטיפה כקשורה עם נוכחות אוניות מלחמה איטלקיות במפרץ.

● הלסינקי. — חוסיין מלך ירדן, עומד לקצר את ביקורו בפינלנד ושוב היום לארצו, במקום להמשיך בביקור פרטי בהלסינקי עד לשבת, מסר משרד החוץ הפיני.

הוגש אישום נגד החשוד בסחיטה ממנכ"ל „שטראוס"

פרקליטות המדינה הגישה ערב החג לבית־המשפט המחוזי בתל־אביב כתב־אישום נגד יהודה בן שמעוני (45) מרמת־גן, המואשם שניסה לסחוט באיומים את מיכאל שטראוס, ולזהם מוצרי מזון במקקים ועכברים.

במקביל לכתב־האישום, אותו הגישה התובעת עו"ד נורית אחיטוב, הוגשה גם בקשה לעצרו עד תום ההליכים.

שמעוני נאשם, כי במהלך חמשת החודשים האחרונים ניסה לסחוט מבעל מפעל „שטראוס" לייצור מוצרי חלב סכום של 200 אלף ש"ח ביהלומים, ואם מיכאל שטראוס לא יתן לו — איים שיהרוס את מפעל חייו, מפעלי „שטראוס" בנהריה, ע"י הרעלת מוצרי החלב שהוא מייצר.

כן נאשם שמעוני שהכניס למוצרי שטראוס השונים, כגון „רנונה", חלקי מקקים ועכברים.

כתב־האישום בן חמשת העמודים מגולל את מסכת הסחיטה באמצעות מכתבים ושיחות טלפוניות שקיים הנאשם עם שטראוס. שמעוני כיוון את מיכאל שטראוס לשתי טיסות בשמי הארץ, משם היה אמור לזרוק לו את היהלומים למקום שיואר בפנס. משלא נוצר מגע באמצעות נסיון לזריקת יהלומים מהמטוס — קבעו מיפגש בבית־קפה ברחוב דיזנגוף בתל־אביב לפני כשבועיים.

בדיזנגוף, ממשיך כתב־האישום ומפרט, היה אמור שמעוני לקבל מידיו של מיכאל שטראוס קופסת סיגריות „וינסטון" ובה היהלומים המבוקשים. שמעוני הגיע לפגישה זו, חטף את קופסת הסיגריות האמורה וברח דרך חצרות הבתים שברחוב, אולם נתפש ע"י שוטרי היחידה המרכזית של תל־אביב.

כתב־האישום מפרט גם את סיפור המירדף בין המשטרה ושמעוני. נאמר שם, כי שמעוני הכין מבעוד מועד מחסומים ומלכודות, כמו גדרות תייל וכורסאות הפוכות, אותם פיזר בנתיב הנסיגה שלו. כתוצאה מהמירדף ומהמלכודות נפצע שוטר היחידה המרכזית קשה ואושפז בבית־החולים.

בבקשה למעצר עד תום ההליכים טוענת עו"ד אחיטוב, בין היתר, כי שמעוני ביצע עבירה חמורה ביותר ובהיותו מסוכן יש להרחיקו מהציבור. רשימת עדי התביעה שהיא הגישה כוללת שמות של אנשים שמצאו במוצרי החלב של „שטראוס" חלקי עכברים ומקקים. (עתי"ם)

מועצת ועדי העובדים: למנוע סגירת מפעל „שרון טקסטיל"

בעקבות הידיעה על סגירתו של מפעל „שרון טקסטיל" ופיטורי כל עובדיו, יצאה מועצת ועדי העובדים שליד מפ"ם בקריאה להסתדרות פועלי הטקסטיל ולמועצת פועלי פתח־תקווה להיכנס במישנה מרץ לתמונה להצלת מקום עבודתם של 180 הפועלים במפעל הפתח־תקוואי הנמצא בבעלותם של האחים קרסו.

מועצת ועדי העובדים אומרת, כי בתקופה האחרונה נסגרו בפתח־תקווה מספר מפעלים ומפעל „שרון טקסטיל" הוא השני הנסגר ע"י בעליו בלא להתחשב בגורל העובדים בו. „יש למנוע הסגירה או לפחות להבטיח את זכויות העובדים כמקובל", תובעת מועצת ועדי העובדים שליד מפ"ם.

לדבריה, מדובר בעובדים ותיקים העובדים במקום 20 עד 30 שנה וכן בנשים ועולים חדשים מבריה"מ, ויש להמשיך בייצור או לחילופין לתת להם פיצוי הולם לפני שזורקים אותם לרחוב. (שע"ח)

קשיים בזיהוי הגופה שנמצאה סמוך להתנחלות הר עמשא

משטרת מרחב הנגב מבקשת את עזרת הציבור בזיהוי גופת אדם שנמצאה בשבת במצב של ריקבון מתקדם בדרום הרי חברון, ליד התנחלות הר עמשא.

בתחילה נמצאה רק רגל אדם ובחיפושים נוספים נמצאה גם הגופה. היא הועברה לבדיקה של היחידה לזיהוי פלילי במשטרה ולמכון לרפואה משפטית באבו־כביר.

אתמול נמסרו מהמשטרה פרטים מזהים של הגופה, וכל אדם שפרטים אלה מוכרים לו, מתבקש להודיע על כך בתחנת המשטרה הקרובה ולסייע בזיהוי הגופה.

להלן הפרטים המזהים: גבר בשנות ה־30, גובהו 1.75 מטר, מבנה גופו רזה, שערו קצר וחום וככל הנראה נהג לצבוע את השער בגוון נחושת. על קדמת האמה של יד שמאל נמצאה כתובת קעקע. הכתובת צוירה בצבע כחול כוהה וכה לב דקור בסכין והאות „ש" במרכז הלב. ליד ציור הלב הופיע ציור של שני ראשי תתולים. המנוח לבש מכנסיים במידה 36 מתוצרת „גרופי". לגופו היתה חולצה צהובה קצרת שרוולים עם הדפסה באנגלית — „מנהטן". מתחת לחולצה הוא לבש גופיית התעמלות כחולה של הגמנסיה העברית הרצליה ועליה הדפסה של סמל הגמנסיה הישן. בשן מס' 17 של הגופה נמצאה סתימה ובמכון לרפואה משפטית גילו בין רגלי הגופה כיסה שחורה.

נמסר שעל הגופה לא נמצאו סימני אלימות. האיש מת לפני כחודש ימים. (עתי"ם)

נשרף למוות לאחר שנרדם עם סיגריה בוערת

מאת קובי מנדל, כתב „על המשמר"

ניסים ועקנין (48) מקריית־מוצקין נמצא אתמול לפנות־בוקר בביתו ללא רוח־חיים לאחר שנשרף בשנתו.

האסון ארע ברחוב יוספטל 18 ונתגלה ע"י אחד השכנים שהתדפק בשעת בוקר על דלת משפחת ועקנין לאחר שכלבו חש בעשן העולה מחלון אחד החדרים. משטרת זבולון הוזעקה למקום וחקירה העלתה כי ניסים ועקנין נרדם עם סיגריה בוערת שגרמה להצתת המזרן.

אם המשפחה ישנה אותה עת יחד עם בתה בסלון ואילו שני בנים אחרים נעדרו מהבית.

מגן־דוד־אדום שהוזעק למקום ביצע בו נסיונות החייאה ובמקביל הוזעקה ניידת לטיפול נמרץ, אולם הרופא שהגיע בניידת קבע את מותו.

המשטרה בודקת חשד לפיו היה המנוח שתוי בעת שהלך לישון. גופתו הועברה למכון לרפואה משפטית לקביעת סיבות המוות.

תושב עזה נרצח על רקע שטרם הובהר

מאת כתב „על המשמר"

סמיר מחמד מוסטפה עשור בן 39 נרצח בערב החג ליד ביתו במחנה הפליטים שאטי בעזה. הרקע לרצח טרם הובהר.

סמוך לשעה 1900 בערב התדפק עשור על דלת מסגריה בשכונה וביקש לקנות חלקי חילוף לברז שהתקלקל בביתו. תוך כדי המתנה לקבלת החלק נכנס לחנות אלמוני רעול פנים, ירה מאקדח שלוש יריות בגבו של עשור והסתלק מהמקום בריצה. סמיר עשור נהרג במקום. המניעים לרצח טרם הוברו.

צלבי קרס צוירו על בנייני ציבור בת"א

המשטרה טרם הצליחה ללכוד את האיש המצייר צלבי־קרס על בנייני ציבור בשבועיים האחרונים בת"א.

במשך החג צוירו צלבי־קרס על קירות מועצת פועלי תל־אביב, בניין הסוכנות היהודית, בניין „מבטחים" ובית־המשפט. (עתי"ם)

הצייר אליהו גת — למנוחות

הצייר אליהו גת, חבר קריית האמנים בצפת ויו"ר לשעבר של אגודת הציירים והפסלים בישראל, נפטר ביום שלישי בערב בביה"ח בצפת.

אליהו גת נטמן ביום רביעי בבית העלמין בצפת כשאחרי ארונו הלכו עשרות אמנים וציירים שהגיעו מכל רחבי הארץ.

עם מותו איבדה קריית האמנים של צפת עוד אחד מטובי האמנים שנותרו בקריה ההולכת ומדלדלת מידי שנה עקב מותם של אמנים קשישים והעדר דור המשך. (עתי"ם)

שערי מטבע־חוץ בנק הפועלים — 14.10.87

	היחידה	בנקנוטים קנית	בנקנוטים מכירה	העברות והמחאות קניה	העברות והמחאות מכירה	שערים יציגים
סל מטבעות	1			1.6697	1.6904	1.6815
דולר אמריקני	1	1.56	1.63	1.5921	1.6119	1.6033
מרק גרמני	1	0.86	0.90	0.8728	0.8837	0.8799
לירה שטרלינג	1	2.58	2.70	2.6221	2.6548	2.6367
פרנק צרפתי	1	0.25	0.27	0.2626	0.2658	0.2641
ין יפאני	100	1.08	1.14	1.1041	1.1178	1.1130
גילדן הולנדי	1	0.76	0.80	0.7754	0.7851	0.7820
פרנק שווייצרי	1	1.03	1.08	1.0539	1.0670	1.0601
כתר שבדי	1	0.24	0.26	0.2494	0.2525	0.2508
כתר נורווגי	1	0.23	0.25	0.2391	0.2421	0.2408
כתר דני	1	0.22	0.23	0.2278	0.2307	0.2293
מרק פיני	1	0.35	0.37	0.3634	0.3679	0.3660
דולר קנדי	1	1.20	1.26	1.2197	1.2350	1.2283
דולר אוסטרלי	1	1.11	1.19	1.1459	1.1602	1.1540
ראנד דרום אפריקני	1	0.46	0.78	0.7703	0.7799	0.7753
פרנק בלגי	10	0.41	0.43	0.4208	0.4261	0.4231
שילינג אוסטרי	10	1.22	1.28	1.2411	1.2566	1.2496
לירה איטלקית	1,000	1.19	1.26	1.2109	1.2261	1.2196

טלקס

● **טיסה מסחרית ראשונה לוד — ורשה**

משלחת „אל־על" בראשות המנכ"ל, רפי הרלב, שחזרה מפגישות בענייני תעופה בוורשה, סיכמה עם מנהלת נמל התעופה שם ועם חברת התעופה הפולנית „לוט", שהטיסה המסחרית הראשונה מלוד לוורשה תצא ב־22 באוקטובר.

תהיה זו טיסה ישירה של חברת־הבת של „אל־על" לטיסות סחר „סנדור", ונוסעיה יהיו ישראלים, שיש בידיהם אשרות־כניסה לפולין. בטיסה הראשונה חזרה ללוד תגיע לארץ מפולין קבוצה של אנשי המגבית היהודית המאוחדת העושה שם כעת. (עית"ם)

● **זר סחלבים — מתנת חולון לנשיא מובארק**

זר גדול של סחלבים, מתנת חולון לנשיא מצרים, חוסני מובארק, נמסר אמש במהלך טקס סיום תערוכת הפרחים בחולון לשגריר מצרים בישראל, מוחמד בסיוני, ע"י סגן ראש העיריה ויו"ר ועדת התערוכה, יוסף צדקה, בצירוף ברכת העיר לנשיא המצרי עם היבחרו לתקופת כהונה נוספת.

הנהלת התערוכה גם שיגרה באמצעות השגריר הזמנה למצרים לבוא להשתתף בתערוכת הפרחים הבאה שתיערך בחולון - דבר שנמנע ממנה עתה בשל התנגדות האגף להגנת הצומח במשרד החקלאות.

אשר שילוני

● **מעיין זורם מקברו של רבי נחמן מברסלב**

מים החלו לזרום מקברו של רבי נחמן מברסלב, אשר נפטר במאה ה־18 ונקבר בכפר אומן שליד קייב בבריה"מ, מסר דובר חסידי ברסלב, הרב יעקב בשלר, בשובו מביקור בבריה"מ עם משלחת של 150 חסידים.

החסידים מסרו, שהמים שהחלו לזרום הם בגדר נס והחסידים הפכו את המעיין שנוצר למקווה טהרה.

שלטונות בריה"מ לא נתנו לכל החסידים אישור לשהות במקום ורק ל־10 מהם הותר לבוא ולהתפלל ליד הקבר. היתר נותרו בקייב.

ליד הקבר נמצא מבנה עזוב והחסידים ביקשו משלטונות בריה"מ לאפשר להם להכשירו לבית־כנסת וכאתר אכסנייה לחסידים העולים לקבר.

יהודה צור

● **„משפחה על גלגלים" — תוכנית חינוכית חדשה**

„משפחה על גלגלים", הוא שמה של תוכנית חינוכית חדשה שאישר משרד־החינוך והתרבות למאבק בתאונות הדרכים.

מנכ"ל המשרד, ד"ר שמשון שושני, הודיע בחוזר שנשלח לכל מוסדות החינוך במדינה, כי התוכנית מיועדת לכיתות ח'־ו' בבתי־הספר הממלכתיים והממלכתיים־דתיים.

התוכנית החדשנית פותחה על־ידי אנשי המרכז לטכנולוגיה חינוכית בת"א ואושרה להפעלה בבתי־הספר על־ידי האגף לתוכניות לימודים במשרד־החינוך. היא מציגה את הפרט והחברה בישראל כצרכני מערכת התחבורה וכמשפיעים עליה. (שע"ח)

● **מיבצעי נקיון בנהריה ובשפרעם**

מיבצעי נקיון נערכים על־ידי תלמידי תיכון בערים שפרעם ונהריה.

תלמידי בית־הספר התיכון בשפרעם יצאו ביום ד' בבוקר למיבצע שנועד לנקות את הרחובות בעיר מהפסולת והזוהמה והרפש שהצטברה בהם.

המיבצע אמור להימשך שלושה ימים והוא יחסוך לעיריה המתלבטת בבעיות תקציב סכומים ניכרים.

בנהריה יצאו ביום א' הקרוב תלמידי בתי־ספר תיכון לשכונת עלמון בעיר ובמשך שלושה ימים ינקו את השכונה. (עתי"ם)

בפלילים

מצוד אחר צעיר שניסה לאנוס טרמפיסטית

מאת ניצה רימון, כתבת „על המשמר"

משטרת מרחב השרון פתחה במצוד נרחב אחרי צעיר שניסה לאנוס צעירה בת 22, ביצע בה מעשה מגונה ושדד את כספה.

הצעירה, בת מושב בשרון, התלוננה בערב החג במשטרת כפר־סבא, כי צעיר בלונדי כבן 30, שלקח אותה במכונית „סוסיתא סטיישן" לבנה בה נהג בעת שהמתינה לטרמפ בצומת נווה ירק, סטה לפתע ממסלול נסיעתו, נכנס לאחד הפרדסים, וניסה לאונסה באיומי נשק כי יהרוג אותה, אם תסרב לו. הצעירה התנגדה והוא ביצע בה מעשה מגונה, שדד את ארנקה שהכיל כסף ומסמכים ונמלט מהמקום.

המשטרה פתחה בסריקות ומבקשת את עזרת הציבור לאתר את האיש.

נער חשוד בהפצת סמים בין ילדים

מאת קובי מנדל, כתב „על המשמר"

נער בן 16 מקריית־אתא החשוד במכירת סמים לילדים בשכונת מגוריו, נעצר שלשום בהוראת בית־משפט השלום בחיפה לשישה ימים.

נציג המשטרה טען, כי הנער, שפעל בשליחותו של אדם מבוגר המוכר כסוחר סמים, נהג בחודשים האחרונים לספק סמים לילדים בשכונת מגוריו. הוא ציין, כי זהותו של סוחר הסמים ידועה למשטרה וכי החשוד אינו משתף פעולה עם חוקריו.

הנער הודה בבית־המשפט כי הפיץ סמים אך טען להגנתו כי עשה זאת רק פעם אחת וכי אין לו קשר לסוחר הסמים.

מאסר על תנאי ופסילה על נהיגה במצב שכרות

מאת קובי מנדל, כתב „על המשמר"

בית־המשפט לתעבורה בחיפה גזר שלשום, במסגרת שיפוט מהיר, עונש של שישה חודשי־מאסר על־תנאי לשלושה חודשים, תשעה חודשי פסילת רישיון נהיגה בפועל, שישה חודשי פסילת רישיון נהיגה על־תנאי לשלוש שנים ו־1500 ש"ח קנס על פארל גאוי (30) מאילת, שהורשע בנהיגה במצב שכרות בחיפה.

הנאשם נעצר ביום שלישי בלילה בצומת העצמאות — בן־גוריון בעיר התחתית לאחר שאיבד את השליטה על רכבו והתנגש בגדר ובתמרורים. בוחן שהוזעק למקום התאונה העלה חשד כי הנהג היה בגילופין, ובדיקה שנעשתה לנהג אימתה את החשד.

נאשם בהריגה בגלל סכסוך על כדורגל

תושב רמלה בן 19 נאשם בהריגת אדם על רקע סירובו להחזיר לו כדורגל שהתגלגל לידו.

בכתב־האישום שהוגש ביום ד' לבית־המשפט המחוזי בתל־אביב נגד ליאור פטרומיליו טוענת התובעת, עו"ד יהודית אמסטרדם, כי בחודש אוגוסט בצהריים ראה הנאשם את המנוח יושב עם חברו על ספסל סמוך לבית ברחוב בן־צבי ברמלה. הוא פנה אליו וביקשו לבוא עימו לחדר שמאחורי הבית.

המנוח נעתר לבקשת הנאשם והלך עמו לחדר, אך סירב לדרישת הנאשם, כי יבקש סליחה ממנו. אז תקף הנאשם את המנוח והיכהו באגרופים בצווארו, בחזהו ובבטנו.

כתוצאה מהמכות שהוכה המנוח הוא איבד את הכרתו ומת לאחר מכן עקב שטפי דם במוחו. עו"ד אמסטרדם קובעת, כי הנאשם גרם למותו של המנוח ברשלנות פושעת. (עתי"ם)

נאשם בגרימת מוות תוך נהיגה רשלנית

שמעון זריהן (28) מיפו, שנהג ברכב בעת התאונה בה נהרגה החיילת אלקה קפליצקי ונפצעו בת־שבע אהרוני ואלי רדון, נאשם ביום ד' בגרימת מוות תוך נהיגה רשלנית, נהיגת רכב ברשלנות ונהיגה ללא ביטוח.

בכתב־האישום נאמר, כי הנאשם נהג במכונית „ב.מ.וו." ב־17.6.87 בשעה 5.30 בבוקר, ללא פוליסת ביטוח בת תוקף. מול סמינר לוינסקי סטה הנאשם לפתע ימינה לכורכר שבימין הכביש, חזר לכביש, התנגש מספר פעמים באי־התנועה המפריד בין שני המסלולים והתהפך מספר פעמים.

כתוצאה מהתאונה נהרגה במקום הנוסעת אלקה קפליצקי בת ה־19, שהיא קרובת משפחה של בת־שבע אהרוני. כן נפגעו הנאשם והנוסעים בת־שבע אהרוני ואלי רדון והרכב ניזוק. (עתי"ם)

לחברתנו ברטה שורץ ומשפחתה

אתך באבלך במות

האחות

בניבר

בית יד־מרדכי

לויקי ונדב ברקאי

אנו משתתפים באבלכם במות

האב

קיבוץ דליה